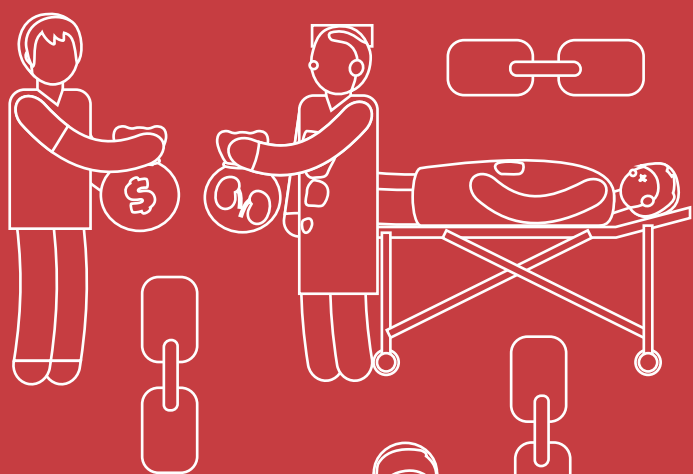
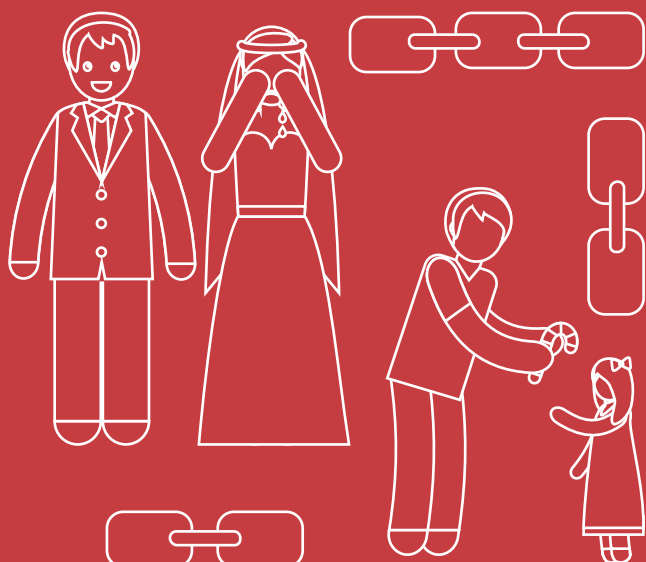

РАЗВИВАЊЕ И МОНИТОРИРАЊЕ НА НАЦИОНАЛЕН ОДГОВОР ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ

ВОДИЧ ЗА ПРАКТИЧАРИ

РАЗВИВАЊЕ И МОНИТОРИРАЊЕ НА НАЦИОНАЛЕН ОДГОВОР ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ

Водич за практичари

Подготвено од Меѓународниот центар за развој на миграциска политика, Виена - Австрија во рамките на проектот ГИЗ за спречување и борба против трговијата со луѓе на Западен Балкан.

Нарачано од германското сојузно министерство за економска соработка и развој (БМЗ)

Меѓународен центар за развој на миграциска политика | Март 2021 година

Автор на извештајот: ИЦМПД, програма за борба против трговијата со луѓе

Тим на ИЦМПД: Мелита Груевска Грахам, Елена Петреска, Мадис Ваиномаа

Тим на ГИЗ: Михаел Семец, Весна Вујовиќ Призмиќ

Тим на МАРРИ: Сашко Коцев, Александар Тодосиев

Меѓународен центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД)

Gonzangasse 1

A-1010 Vienna

Austria

www.icmpd.org

Меѓународен центар за развој на миграциска политика

Сите права се задржани. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да се репродуцира, копира или пренесува во каква било форма или на кој било начин, електронски или механички, вклучувајќи фотокопија, снимање или каков било систем за складирање и враќање на информации, без дозвола на сопствениците на авторските права. Содржината на оваа публикација може да се користи за едукативни и други некомерцијални цели, под услов известувањето за целта да биде направено до ИЦМПД и секоја таква употреба да биде придружена со потврда на изворот.

ИЦМПД и доделува на ГИЗ неотповикливо, неексклузивно и преносливо право да ја користи оваа публикација во сите области и полиња, вклучително и нејзина обработка, превод и употреба во електронски медиуми. ГИЗ го задржува правото да им даде едноставни права на подкорисници на оваа публикација на трети страни.

Препорачан цитат: Меѓународниот центар за развој на миграциона политика (2021). *Развивање и мониторирање на националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе. Водич за практичари.*

Оваа публикација е овозможена со поддршката дадена од проектот за спречување и борба против трговија со луѓе на Западен Балкан, спроведен од *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* - Германско друштво за меѓународна соработка (ГИЗ) во име на германското сојузно Министерство за економска соработка и развој (БМЗ) во партнерство со МАРРИ.

Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на ИЦМПД, и на било каков начин не може да се смета дека ги рефлектира ставовите на ГИЗ, БМЗ или МАРРИ.

Графичко уредување: Даниела Спасева

Печати: Диги принт - Скопје

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

343.341:342.5(036)

РАЗВИВАЊЕ и мониторирање на национален одговор против трговијата со луѓе : водич за практичари.
- Скопје : МАРРИ Регионален центар, 2021. -

138 стр. : илустр. ; 21 см

Фусноти кон текстот. - Речник за поими: стр. 8-10. - Библиографија: стр.

106-111. - Содржи и: Анекси

ISBN 978-608-66128-6-3

а) Трговија со луѓе -- Спречување -- Национален план -- Водичи

COBISS.MK-ID 54055685

Содржина

Кратенки и акроними	5
РЕЧНИК ЗА ПОИМИ.....	8
ВОВЕД	11
ПРИЗНАНИЈА	13
А. ПРОЕКТИРАЊЕ НА ОДГОВОРИ ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ	16
А.1 Меѓународни и регионални правни контексти	16
А.2 Двостепена структура на Националниот одговор за борба против трговијата со луѓе	18
А.3 Водечки принципи	22
А.4 Формулирање на одговор	29
А.4.1 Вовед и основна анализа	29
А.4.2 Поставување стратешки и специфични цели и дефинирање на активностите.....	32
А.4.2.1 Овозможувачка рамка	33
А.4.2.2 Превенција	46
А.4.2.3 Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите	54
А.4.2.4 Истрага и кривично гонење на трговијата со луѓе.....	64
А.4.3 Индикатори	73
А.4.4 Оперативни алатки за успешно спроведување.....	75
Б. Мониторинг, евалуација и учење во одговорите за борба против трговија со луѓе	80
Б.1 Дополнителни улоги	80
Б.1.2 Менаџмент базиран на резултати и теорија на промени	82
Б.1.3 Принципи и елементи на мониторингот базиран на резултати.....	84
Б.2 Следење на националните акциони планови	87
Б.2.1 Фази на следење	87
Б.2.1.1. Подготвителна фаза.....	88
Б.2.1.2 Фаза на имплементација	92
Б.2.1.3 Фаза на известување	95
Б.2.1.4 Преглед на национални акциони планови против трговијата со луѓе.....	97
Б.3 Евалуација на одговорот за борба против трговија со луѓе	100
БИБЛИОГРАФИЈА	106
АНЕКСИ	114
АНЕКС 1: СПИСОК НА САМО-ОЦЕНУВАЊЕ	114
АНЕКС 2: ПРИМЕР НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА НА ЛУЃЕ	117
АНЕКС 3: ПРИМЕР НА НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА АКЦИЈА	121
АНЕКС 4: ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ, ЕВАЛУАЦИЈА И УЧЕЊЕ	126
АНЕКС 5: ФОРМА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ИМПЛЕМАНТИЦИЈАТА.....	128
АНЕКС 6: ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА МОНИТОРИНГ	130
АНЕКС 7: ПРАШАЛНИК ЗА ВНАТРЕШНА ОЦЕНКА	133
АНЕКС 8: ИЗВЕШТАЈ ЗА ОЦЕНУВАЊЕ	136

Кратенки и акроними

АЦХПР	Африканска повелба за човекови и народни права
АЦХР	Американска конвенција за човекови права
АСЕАН	Здружение на нации од Југоисточна Азија
АТЦ	Национален координатор за борба против трговија со луѓе
БМЗ	Германско федерално Министерство за економска соработка и развој
ЦБСС	Совет на држави од Балтичкото море
ЦЕДАВ	Комитет за елиминација на дискриминацијата врз жените
ЗНД	Заедница на независни држави
ЦТХБ (ТИР/ТНВ)	Борба против трговија со луѓе
КПД	Комитет за правата на детето
КПЛП	Конвенција за правата на лицата со попреченост
ЕК	Европска комисија
ЕКСС	Економски и социјален совет
ЕКОВАС	Економска заедница на Западноафрикански држави
ЕКЧП	Европската конвенција за човекови права
ЕУ	Европска унија
ОРЗП	(ЕУ) Општа регулатива за заштита на податоците
ГИЗ	Германска меѓународна соработка
ГЛО.АКТ	Глобална акција против трговија со луѓе и криумчарење мигранти
ГПЦ	Кластер за глобална заштита
ОРЗП	Општа регулатива за заштита на податоците
ИФРЦ	Меѓународна федерација на друштва на Црвен крст и Црвена полумесечина
ИКАТ	Меѓуагенциска група за координација против трговија со луѓе
ИЦЦПР	Меѓународен пакт за граѓански и политички права
МСП	Меѓународен суд на правдата
ИЦМПД	Меѓународен центар за развој на миграциска политика
ИДП	Внатрешно раселено лице
ИЛО	Меѓународна организација на трудот
МО	Меѓународна организација
ИОМ	Меѓународна организација за миграција
ЛГБТКИ	Лезбејки, геј, бисексуалци, трансродова, квир, интерсексуалци
МАРРИ	Регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци
МзР	Меморандум за разбирање
ЗЧ	Земја-членка
КРМ	Конвенција за мигранти работници
НАП	Национален акционен план
НВО	Невладина организација
НАТЦБ	Национално координативно тело за борба против трговија со луѓе
НФТ	Национална фокусна точка
НМУ	Национален механизам за упатување
НРГ	Национални работни групи
ОАД	Организација на американски држави
ОХЦХР	Канцеларија на ОН висок комесаријат за човекови права
ОЕЦ-ДАК	Организација за економска соработка и развој - Комитет за развојна помош
ОБСЕ	Организација за безбедност и соработка во Европа

ПИКУМ	Платформа за меѓународна соработка за мигранти без документи
РБМ	Управување на основа на резултати
РЕЛЕЦ	Регионална соработка за спроведување на законот за илегална миграција, криумчарење мигранти и трговија со луѓе
КМ	Криумчарење мигранти
СОП	Стандардна процедура за работа
СП/КТЛ	Канцеларија на ОБСЕ на специјален претставник и координатор за борба против трговија со луѓе
ТЛ	Трговија со луѓе
ТМУ	Транснационален механизам за упатување
ТМР	Тематска работна група
УДЧП	Универзална декларација за човекови права
ОН	Обединети нации
УНКАТ	Конвенција против тортура и друго сурово, нехумано или понижувачко постапување или казнување
УНЦРЦ	Конвенција за правата на детето
УНЕГ	Група за евалуација на Обединетите нации
УНЕСКО	Организација за образование, наука и култура на Обединетите нации
УНГА	Генерално собрание на Обединетите нации
УНХЦР	Висок комесаријат на Обединетите нации за бегалци
УНИАП	Меѓуагенциски проект на Обединетите нации за трговија со луѓе
УНИЦЕФ	Детски фонд на Обединетите нации
УНОДЦ	Канцеларија на Обединетите нации за дрога и криминал
УНСЦ	Совет за безбедност на Обединетите нации
УНТОК	Конвенција на Обединетите нации против транснационален организиран криминал
Протокол за трговија на ОН	Протокол за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено жени и деца, како дополнување на Конвенцијата на ООН против транснационален организиран криминал
УСАИД	Агенција за меѓународен развој на САД
ЖТЛ	Жртва на трговија со луѓе
СЗО	Светска здравствена организација

Речник за поими

ДЕТЕ: Се однесува за било кое човечко битие под 18 години (ООН Конвенција за правата на децата 1989). Според членот 3 од Протоколот на Обединетите нации за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено за жени и деца, како дополнување на Конвенцијата на ООН против транснационален организиран криминал (2000) (УНТОК(Канцеларија на Обединетите нации за дрога и криминал)) за „трговија со луѓе“ се смета регрутирање, превоз, трансфер, прибежиште или прием на дете заради експлоатација, иако ова не вклучува ниту едно од средствата утврдени во потставот (а) на овој член т.е. дури и иако ова не вклучува закана или употреба на сила или други форми на принуда како киднапирање, измама, злоупотреба од позиција на моќ на ранлива категорија или давање или примање на плаќања или други бенефиции за да се добие согласност од лице кое има контрола над друго лице.

ОБВРЗУВАЧКИ ДОЛГ/ДОЛЖНИЧКО РОПСТВО: Според Дополнителната конвенција на ООН за укинување на ропството, трговијата со робови и институциите и практиките слични на ропството (1956 година, чл. 1а.), статусот или состојбата кои произлегуваат од залогот на должникот на неговите лични услуги или од оние лица под негова контрола, како обезбедување на долг, ако вредноста на тие услуги е разумно проценета, не се применуваат кон ликвидација на долг или должината и природата на тие услуги не се соодветно ограничени и дефинирани.

ЕВАЛУАЦИЈА: Евалуација е систематско собирање и анализа на податоци, со цел да се процени релевантноста, ефективностa и влијанието на активностите во поглед на целите на проектот. Тоа подразбира давање на повратни информации за напредокот на донаторите, спроведувачите и корисниците на проектот. Евалуациите обично се прават или за време на траење на програмата (среднорочна евалуација), да се измерат и да се овозможат прилагодувања на програмата во нејзиниот среден тек, или по завршување на програмата (евалуација после завршување на настанот).

ПРИСИЛНА РАБОТА: Според Конвенцијата за Принудна Работа на ИЛО (Меѓународна организација на трудот) бр. 29 (1930) терминот „принудна или задолжителна работа“ подразбира цела работа или услуга која е изнудена од било кое лице под закана на казна и за кое истото споменато лице не се понудило доброволно.

РОД: Род значи разлики помеѓу жените и мажите во и меѓу културите кои се социјално и културолошки конструирани и кои се менливи со текот на времето. Овие разлики кои припаѓаат истовремено и на мажите и на жените се рефлектираат во улогите, одговорностите, пристапот до ресурси, ограничувањата, можностите, потребите, перцепциите, погледите итн. Затоа, родот не е синоним за жени, но ги зема во обзир и мажите и жените и нивните меѓусебно-зависни врски или односи.¹

СРЕДСТВА ЗА ВЕРИФИКАЦИЈА: Средствата за верификација се извори на квалитативни или квантитативни информации, кои можат да измерат дали индикаторите или резултатите биле постигнати.

МОНИТОРИНГ: континуирано, редовно, систематско и наменско набљудување, собирање информации и снимање на активности, проекти, програми, стратегии и/или политики. Да се мониторира, значи да се проверува како напредуваат планираните активности, да се идентификуваат потешкотиите во работењето, како и да се препорачаат активности. Мониторирањето е насочено кон подобрување на ефикасноста и ефективностa на една иницијатива, како и кон осигурување дека активностите се трансформираат во резултати/исходи. Тоа вклучува давање повратни информации за напредокот на донаторите, спроведувачите и корисниците на проектот. Мониторингот секогаш се спроведува за време на имплементација на активностите, проектите, програмите, стратегиите и/или политиките.

НАЦИОНАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН: Националниот акционен план (НАЦИОНАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН) против трговијата со луѓе е суштинска алатка за поделба на одговорностите и координација на дејствувањето на засегнатите страни против трговијата со луѓе, како што се владини тела, граѓанско општество, меѓународни организации и слично. Националниот акционен план треба да ги операционализира специфичните цели, идентификувани во националната стратегија за борба против трговија со луѓе. Треба да се дефинираат одговорности и временски линии за секоја доделена активност, како и секоја активност да содржи планови за ресурси и буџет и да вклучува критериуми за следење и проценка (на пример: индикатори).

НАЦИОНАЛЕН МЕХАНИЗАМ ЗА УПРАВУВАЊЕ: е кооперативна рамка преку која државните чинители ги исполнуваат своите обврски за заштита и унапредување на човековите права на жртвите на трговија со луѓе, координирајќи ги нивните напори во стратешко партнерство со граѓанското општество.²

¹ Мозер, Ц. (1993) Родово планирање и развој: теорија, пракса и обука.

² ОБСЕ / ОДИХР (2004). Национален механизам за упатување. Здружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник (претстои во 2021 година). Видете исто ОБСЕ / ОДИХР (2004). Национален механизам за упатување. Здружување во напорите за заштита на правата на жртвите на трговија со луѓе. Практичен прирачник

ПРЕГЛЕД: Прегледите се проценка на перформансите на една интервенција, периодично или на ад хок основа. Прегледите имаат тенденција да ги потенцираат оперативните аспекти. Понекогаш термините „преглед“ и „евалуација“ се користат како синоними.³ Во овој Водич прегледот се користи за помалку сеопфатен процес, отколку евалуацијата која е насочена кон прилагодување на активностите, проектите, програмите, стратегиите или политиките, со цел да се постигнат утврдените цели.

РЕЗУЛТАТИ: Резултатите се аутпути, исходи (среднорочна промена) или влијанија (долгорочна промена), наменети или ненаменети, позитивни и/или негативни од развојната интервенција. Со други зборови, резултатите се промени што настануваат поради причинско-последична врска, предизвикана од интервенцијата.

УПРАВУВАЊЕ НА ОСНОВА НА РЕЗУЛТАТИ (РБМ) е стратегија за менаџирање која се фокусира на перформансите и постигнувањето на резултатите, исходите и влијанијата.⁴ РБМ ги идентификува стратешките елементи, како што се резултатите, исходите, влијанијата и аутпутите, како и нивните причинско-последични врски, следејќи ги бројните идентификувани претпоставки и ризици. Тоа вклучува формулирање на релевантни индикатори за мерење на успехот и перформансите. РБМ, како стратешки пристап, влијае важно на известувањето и донесувањето одлуки.⁵

ПОТЧИНУВАЊЕ: Состојба или статус на закупец на простор кој, по закон, обичај или договор, е должен да живее и работи на земјиште кое припаѓа на друго лице, како и да направи одредена услуга на истото друго лице, без оглед дали е или не е за награда, воедно и да не е слободен да го менува својот статус (Дополнителна конвенција за укинување на ропството, трговијата со робови и институции и практики слични на ропството (1956), член 16).

РОПСТВО: Според Конвенцијата за ропство на ООН (1926 година, чл. 1), ропството е статус или состојба на лице, над кое се вршат некакви или сите овластувања што се приврзуваат со правото на сопственост. Според Дополнителната конвенција за укинување на ропството, трговијата со робови и институциите и практиките слични на ропството, бр. 226 (1956), институциите и практиките, како што се ропството на долгот, кметството, присилниот брак, експлоатацијата на децата, треба да се укинат, без оглед дали се опфатени или не со дефиницијата за ропство, содржана во член 1 од Конвенцијата за ропство.

КРИУМЧАРЕЊЕ НА МИГРАНТИ: Стекнувањето за да се добие, директно или индиректно, финансиска или друга материјална корист на нелегално влегување на лице во држава-членка, чие лице не е државјанин или постојан жител (Протокол на ООН против шверц на мигранти по копно, море и воздух, дополнувајќи го УНТОК(чл. 3 (а)).

ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ: Трговијата со луѓе (ТНВ/ТЛ) или (ТИР/ТЛ) е меѓународно дефинирана како „Регрутирање, транспорт, трансфер, засолнување или прием на лица, закана или употреба на сила или други форми на принуда, киднапирање, измама, децепција, злоупотреба од позиција на моќ или злоупотреба на позиција на ранливост или давање/примање на плаќања или бенефиции, со цел за да се постигне согласност од лице кое има контрола над друго лице, заради експлоатација. Експлоатацијата би требало да вклучува, најминимално, експлоатација на проституција на други лица или други форми на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, ропство или практики слични на ропство, потчинување или отстранување на органи.“ (Протокол на ООН за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено жени и деца (Протокол за трговија со луѓе на ООН) кој го надополнува УНТОК; чл. 3а). Терминот „ТИР“ се користи во целиот систем на ООН, од страна на Економската заедница на западноафриканските држави, некои национални влади (на пример, САД) и ОАД (Организација на американски држави). Советот на Европа (СоЕ), Европската унија (ЕУ) и исто така Африканската унија (иако недоследно) го користат терминот „(ТНВ) ТЛ“. Терминот „human trafficking“ го користат некои од националните влади (на пример: Канада⁶). Сите три поими тука се користат наизменично.

ЖРТВА НА ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ/ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ: Термините „жртва на трговија со луѓе“ и „трговија со луѓе“ се однесуваат на лица кои се квалификуваат како жртви на трговија со луѓе, во согласност со Протоколот за трговија со луѓе на ООН (член 3) и/или релевантното национално законодавство. Терминот „трговија со луѓе“ се користи за да се потврди искуството на лицето-жртва во трговијата со луѓе, како централна потреба, но и како за потребата за надомест на штета. За многу луѓе терминот „жртва“ подразбира немоќ и конструира идентитет околу виктимизацијата на поединецот. Сепак, од гледна точка на човековите права, терминот „жртва“ е важен, бидејќи ја означува преживеаната повреда, како и потребата за надомест на штетата.

³ Организација за економска соработка и развој - Комитет за помош при развој (ОЕЦ-ДАК), Речник за клучни поими и концепти.

⁴ Речник на ОЕЦ-ДАК за клучни термини во евалуацијата и управувањето засновано врз резултати.

⁵ Адаптирано во УНЕСКО (2008). Пристап заснован на резултати кон програмирање, буџетирање, управување, мониторинг и известување применет во УНЕСКО: водечки принципи.

⁶ Министер за јавна безбедност и подготвеност за итни случаи на Канада (2019). Национална стратегија за борба против трговија со луѓе 2019-2024

Во овој момент треба да се разјаснат уште два поима: „потенцијална жртва“ и „претпоставена жртва“ на трговијата со луѓе. Претпоставена жртва е лице за кое се претпоставува дека е жртва на трговија со луѓе, но кое не е официјално идентификувано од соодветните органи или одбило да биде официјално или законски идентификувано⁷. Потенцијална жртва е лице кое припаѓа на ранлива група и поради тоа, може да стане жртва на трговијата со луѓе⁸.

Конечно, последните години е воведен и терминот „преживеан“. И покрај тоа што се однесува на лице кое продолжува да живее по опасни (животозагрозувачки) настани или претрпува потешкотии, во контекст на борбата против трговија со луѓе, терминот се однесува на лица со преживеано искуство, како признание за траумата на нивната способност да ја повратат контролата над нивните животи, како и да го обноват нивното зајакнување⁹. Сите три поими се користат во овој Водич.

⁷ Видете ИЦМПД (2010). Упатства за развој на транснационален механизам за упатување на жртвите на трговијата со луѓе во Европа: ТРМ-ЕУ.

⁸ Видете ОБСЕ (2011). Трговија со луѓе: Идентификување на потенцијални и претпоставени жртви. Пристап до полициско работење во заедницата.

⁹ Министер за јавна безбедност и подготвеност за итни случаи на Канада (2019), стр. 7

ВОВЕД

Овој Водич за практичари, што го држите во рацете, всушност крие две значајни алатки, развиени и објавени пред повеќе од една деценија, од страна на Меѓународниот центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД).

Во 2006 година, ИЦМПД ги објави *Упатствата за развој и имплементација на сеопфатен национален одговор за борба против трговија со луѓе*, а во 2010 година беше проследен со *Прирачникот за мониторинг и евалуација на националните акциони планови против трговијата со луѓе*. Упатствата се базираат на искуствата на ICMPD во Југоисточна Европа (ЈИЕ), заедно со невладините организации (НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ) “Женска соба” (Хрватска), Victimology Society of Serbia (Србија) и La Strada (Молдавија). Прирачникот ги интегрираше искуствата на ИЦМПД од Кавказ - Ерменија, Азербејџан и Грузија, заедно со Меѓународната организација на трудот (ИЛО), Меѓународната организација за миграција (ИОМ) и Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ). 15 години подоцна, во годината што ја одбележа 20-годишнината од усвојувањето на Протоколот на ООН за трговија со луѓе, решивме да ги прегледаме и двете алатки, со цел да се ревидира и издаде „под еден покрив“, како комплетен Водич за практичар. Впрочем, тоа беше намерата на *Прирачникот* (2010) - за да се користи како практична алатка за дополнување на *Упатството* (2006). Работата на овој Водич за практичари покажа јасно дека проблемите и предизвиците за создавање на одржлив одговор за борба против трговија со луѓе во една земја опстојувале во изминатиот 15-годишен период. Ова беше добро истакнато во 2020 година, кога ИЦМПД изврши проценка за потребите, пропустите и добрите практики во развојот, спроведувањето и следењето на стратешките одговори против трговијата со луѓе кај учесниците на регионалната иницијатива за миграција, азил и бегалци (МАРПИ) - Албанија, Босна и Херцеговина, Косово*, Црна Гора, Северна Македонија и Србија. Овој Водич го интегрира искуството на ИЦМПД за советување и поддршка на владите во нивните напори за борба против трговија со луѓе во изминатите петнаесет години и во многу други региони низ целиот свет, од Бразил до Западна Африка, од Средниот исток до Кавказ. Тоа е алатка што дава чекор по чекор насоки за тоа кој е националниот одговор за борба против трговија со луѓе, како треба да се осмисли или ревидира, и од кого треба да се спроведе. Овој водич ги истакнува клучните чекори и проблеми кои треба да се земат во предвид при воспоставувањето на ефективните структури и процедури за мониторирање, засновано на резултати, како и преглед и евалуација на националните акциони планови за борба против трговијата со луѓе.

Специфичните потреби и структури, воспоставени за борба против трговија со луѓе, значително се разликуваат, од земја до земја. Целите и акциите, презентирани во овој Водич, се засноваат на европски и меѓународни стандарди. Затоа, релевантните соработници што го користат овој Водич ќе мора да ги прилагодат содржините на нивен локален контекст при поставување на нивниот одговор во борбата против трговијата со луѓе, како и системите за мониторирање, преглед, евалуација и учење.

Водичот се состои од две главни поглавја. Поголавјето А го води корисникот на водичот низ сеопфатен пакет мерки, што треба да бидат превземени од Владата и заинтересираните страни во борбата против трговијата со луѓе, за да постават одговор за борба против трговијата со луѓе низ четирите главни области – превенција, помош и заштита на жртвите и сведоците на жртвите, истрага и гонење на трговија со луѓе, и целокупната рамка за овозможување. Може да биде искористено како сеопфатен „список за проверка“, за да им се помогне на засегнатите страни да ги идентификуваат долгорочните и краткорочните цели и активности, што треба да се преземат во согласност со националните приоритети и потреби. Поголавје Б дава насоки за тоа, како да се мониторира, прегледува, проценува и известува за националните акциони планови против трговијата со луѓе, опишувајќи како, кога и од кого треба да се изврши ефективно разгледување, следење и проценка. Поголавјето има за цел да ги насочи сите вклучени во националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, особено за оние чинители, одговорни за координација на спроведувањето на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

Конечно, во Анексите нудиме обрасци на клучни алатки за главните процеси, дискутирани во Водичот. Читателот ќе забележи дека огромен спектар на препорачани интервенции, адресирани во Водичот, исто така, може да се решат преку наменско законодавство за борбата против трговијата со луѓе - посебен закон за борбата против трговијата со луѓе, релевантно споредно законодавство и нивно усогласување и вклучување во поширока законска рамка. Сепак, може да има ситуации каде не е можно усвојување на посебен закон за борбата против трговијата со луѓе или од фаворизираната опција од повеќе причини или веќе постојното законодавство да не е сеопфатно во борба против трговија со луѓе. Затоа, некои или пак многу од проблемите сè уште треба да се решат или преку стратегија или преку национален план за борба

* Оваа ознака, во текот на целата публикација, не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со СБ на ООН 1244 и Мислењето на МСП за декларацијата за независност на Косово

против трговија со луѓе. Конечно, иако Водичот се базира на постојните меѓународни стандарди и добрите практики, нема за цел да биде задолжителен и непогрешливо комплетен правилник. Воопште не, главната цел на Водичот е да им обезбеди на националните заинтересирани страни против трговија со луѓе патоказ за предложените станици и ниски попатни станици. Начинот на кој државите ќе ги дефинираат своите правци кон и меѓу нив зависи единствено од нив.

ПРИЗНАНИЈА

ИЦМПД сака да се заблагодари на проектот на ГИЗ за спречување и борба против трговија со луѓе на Западен Балкан, спроведен во партнерство со МАРПИ и финансиран од германското Федерално Министерство за економска соработка и развој (БМЗ) за пуштање во употреба на овој Водич за практичари.

Водичот за практичари беше изработен од тимот на експерти во рамките на Програмата за борба против трговијата со луѓе на ИЦМПД: Мелита Груевска Грахам, раководител на програмата за борба против трговија со луѓе, Мадис Ваиномаа, виш раководител на проектот и Елена Петреска, експерт за борба против трговијата со луѓе. Оваа публикација имаше неизмерно огромен бенефит од колективното знаење и експертиза од двата важни механизма за координирање на напорите на меѓународните организации во областа на трговијата со луѓе. Прво, Меѓуагенциската група за координација против трговија со луѓе (ИКАТ) - форум за политики основан во 2006 година, со мандат за подобрување на координацијата и соработката меѓу субјектите на Обединетите нации и другите релевантни меѓународни организации за да се олесни холистичкиот и сеопфатениот пристап кон превенцијата и борбата против трговијата со луѓе кај лица. ИЦМПД е приклучена на мрежата ИКАТ во 2016та година, со што стана една од ретките организации што не се членки на ООН, поканети да учествуваат. Второ, Организација за безбедност и соработка во Европа Алијанса против трговијата со луѓе. Лансирана во 2004 година, Алијансата е неформална платформа за застапување и соработка што вклучува меѓународни и граѓански организации. Нацрт Водичот беше пуштен во оптек во јануари 2021 година и преку мрежата на ИКАТ и со тимот на експерти за координација на Алијансата, барајќи коментари, препораки и предлози.

ИЦМПД сака да им се заблагодари на своите меѓународни партнери за обезбедувањето конструктивни и клучни повратни информации за нацрт Водичот. Упатуваме посебна благодарност на ценетите колеги од Меѓународната федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина (ИФРЦ), Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ), Организација на американски држави (ОАД), Канцеларијата за дрога и организиран криминал на Обединетите Нации (УНОДЦ) и нејзината глобална акција против трговијата со луѓе и криумчарење мигранти и жени на ОН (ГЛО.АКТ).

**Проектирање на
одговори против
трговијата со луѓе**

А. Проектирање на одговори против трговијата со луѓе

А.1 Меѓународни и регионални правни контексти

Пред да навлеземе во техникалите на стрегиското и оперативно планирање и да ги подготвиме алатките за мониторирање, ајде да ги разгледаме клучните меѓународни документи, со кои се регулира трговијата со луѓе кои, исто така, се однесуваат на потребата од воспоставување стратешки одговор. Протоколот на **Обединетите нации** (ОН) за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено жени и деца, со дополнување на УНТОК (2000) (Протокол за трговија со луѓе на ООН) не ја воведува само модерната одредница за трговија со луѓе. Покрај тоа, исто така, утврдува дека:

„Државите членки ќе воспоставуваат сеопфатни политики, програми и други мерки:

(а) За да превенираат и да се борат против трговијата со луѓе; и

(б) Да се заштитат жртвите на трговија со луѓе, особено жени и деца, од ревиктимизација. ”

(Член 9.1)

И покрај тоа што изрично не се однесува на национална стратегија или акционен план, значењето на „сеопфатна политика /.../ да превенираат и да се борат против трговијата со луѓе и да ги заштитат жртвите“ /.../ е недвосмислено јасно¹⁰. Глобалниот план за акција на ООН за борба против трговија со луѓе (2010) ја користи истата фраза на „сеопфатна политика“, но покрај усвојувањето, повикува и на нивна имплементација¹¹. ООН и Препорачаните Принципи и Упатства за Човекови Права и Трговија со Луѓе (2002) препорачуваат дека државите ‘треба’ да развиваат национални планови за акција, за да се стави крај на трговијата со луѓе¹². Моделните законски одредби против трговијата со луѓе на УНДОЦ предвидуваат дека една од задачите на Националното координативно тело за борба против трговија со луѓе е да се развие национален план за акција, кој се состои од сеопфатен пакет мерки за превенција на трговијата со луѓе, нивно идентификување, помош и заштита на жртвите, како и законско гонење на лицата, вмешани во трговијата со луѓе, и обука на релевантни државни и недржавни агенции, како и координирање и мониторирање на неговата имплементација¹³. Регулаторната средина на **Организацијата за безбедност и соработка во Европа** (ОБСЕ) повика конкретно на „национални стратегии / / обединување на напорите насочени кон борбата против трговијата со луѓе“ уште во 2002 година¹⁴. Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе препорачува да се разгледа можноста за елаборирање на мерки за спречување на трговијата со луѓе, како и за формирање тела, одговорни за координација на активности меѓу државните агенции и невладините организации. (Поглавје VI.2)¹⁵.

Конвенцијата на Советот на Европа (CoE) за акција против трговија со луѓе (2005 година) (Конвенција за трговија со луѓе на CoE) бара од нејзините страни да воспостават или да ги зајакнат своите „ефективни политики и програми за спречување на трговија со луѓе“ и поради тоа им обезбедува список со примероци на таквите политики и програми (член 5)¹⁶.

Директивата на **Европската унија** (ЕУ) (2011) за превенција и борба против трговијата со луѓе (Директива за трговија со луѓе на ЕУ) ги охрабрува своите земји-членки да ги воспостават или да ги зајакнат „политиките за спречување трговија со луѓе“, како и мерки за обесхрабрување и намалување на побарувањето кое ги поттикнува сите форми на експлоатација, како и мерки за намалување на ризикот луѓето да станат жртви на

¹⁰ Анотираниот Трговскиот водич за протокол на ООН не дава дополнително појаснување или толкување на овој закон. Видете Jordanордан, Ен Д. (2002). Анотиран водич за сеопфатниот протокол на ООН за трговија со луѓе, стр. 29.

¹¹ Генерално собрание на Обединетите нации (ГС на ОН) (2010). Глобален план за акција на Обединетите нации за борба против трговијата со луѓе, А / RES / 64/293, параграф 15

¹² ОХЦХР (2002). Препорачани принципи и упатства за човекови права и трговија со луѓе, Упатство 1: Промоција и заштита на човековите права, Е / 2002/68 / Дополток.1, Упатство 1, параграф 3

¹³ УНОДЦ (2020) Пример за законски одредби против трговија со луѓе, чл. 38 (1), (2) б.

¹⁴ Совет на министри на ОБСЕ (2002). Декларација за трговија со луѓе, МЦ (10) .ЈУР / 2.

¹⁵ Постојан совет на ОБСЕ (2003). Акционен план за борба против трговија со луѓе на ОБСЕ, РС.DEC / 557; Постојан совет на ОБСЕ (2005). Дополток што се однесува на посебните потреби на децата жртви на трговија со луѓе заради заштита и помош, РС.DEC / 557 / Rev.1; Постојан совет на ОБСЕ (2013). Дополток на Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговијата со луѓе:РС.DEC / 1107 / Корекција 11.

¹⁶ Слично на Протоколот на ООН за трговија со луѓе, во Интерпретацијата на Конвенцијата нема понатамошно третирање на поимот „политика“. Видете СНЕ (2005). Објаснување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе, Серија на договори на Советот на Европа бр. 197, стр. 18

трговијата со луѓе¹⁷. Стратегијата на ЕУ кон искоренувањето на трговијата со луѓе под приоритетната област Д ја препозна потребата за подобра координација и соработка меѓу клучните соработници, наведувајќи дека поврзаноста е исто така неопходна за да се осигура дека поврзаните политики вклучуваат политика за борба против трговија со луѓе¹⁸. Во 2017 година документот за следење на Стратегијата на ЕУ ја наведува заложбата на ЕУ да преземе понатамошни чекори за подобрување на координацијата на внатрешните и надворешните аспекти на акцијата на ЕУ против трговија со луѓе, нагласувајќи ја на тој начин важноста на улогата на координаторот на ЕУ за борба против трговијата со луѓе¹⁹. Стратегијата на ЕУ за борба против трговијата со луѓе 2021-2025 година, Во истата се забележува дека комплексноста на трговскиот феномен бара сеопфатен одговор, препознавајќи ја потребата за сеопфатни законски, политички и оперативни иницијативи на кохерентен, сеопфатен и широк начин - од превенција до убедување.²⁰

Заедничкиот акционен план на **ЕУ и Африканската унија** Угадугу (2006) предвидува дека државите треба „да размислат за развој на Национален акционен план кој, на сеопфатен начин, ги истакнува сите потребни мерки за борба против трговијата со луѓе“²¹.

Организацијата на американски држави (ОАД) во својот Втор план за работа против трговија со луѓе во западната хемисфера 2015-2020²² „како цел предвидува да ја прошири и подобри работата на владините агенции и тела вклучени во решавање на трговија со луѓе, во спречување, казнување и сузбивање на овој криминал, гонење на сторителите, помагање на жртвите и заштита на нивните права, заедно со граѓански организации и други социјални чинители, научници, приватни сектори и меѓународни организации“ да осмислуваат стратегии и да развиваат капацитет за брзо реагирање во борбата против трговијата со луѓе (TIP), главно насочено за ризично население, особено за жени, деца, адолесценти, млади, мигранти, домородни заедници, ЛГБТИК+ лица и лица со попреченост, меѓу другите.

Асоцијацијата на нации од Југоисточна Азија (АСЕАН) и Конвенцијата против трговија со луѓе, особено жени и деца (2015 година), предвидуваат дека нејзините страни треба да „воспостават сеопфатни политики, програми и други мерки“ за превенција во борбата против трговијата со луѓе (TIP), како и за заштита на жртвите (член 11.1)²³. Акциониот план на (АСЕАН) против трговија со луѓе, особено жени и деца, ја надополнува Конвенцијата на (АСЕАН) која има за цел да обезбеди конкретни акциони планови во домашните закони и политики на земјите-членки на (АСЕАН). За да се постигне тоа, земјите-членки се обврзаа да обезбедат имплементација на националните акциони планови, каде што е применливо, да даваат приоритет и да ги идентификуваат клучните политики и програми, насочени кон спречувањето на трговијата со луѓе, како и да ги зајакнат механизмите за спроведување и координација за следење на таквите планови (Поглавје IV, (A) f).²⁴

Моделниот закон за акција против трговија со луѓе на **Заедницата на независни држави** (ЗНД) предвидува државите да обезбедат развој на „национални програми“, што вклучуваат аспекти на превенција, истрага и помош на жртвите и рехабилитација (член 4.2)²⁵. Законот предвидува дека владите треба да ги утврдат главните приоритети на државната политика и да обезбедат финансирање на мерките развиени за спроведување на директивите на политиките (чл. 15.2).

Напорите за координација на политиките за борба против трговија со луѓе и зајакнување на нивната поврзаност на регионално ниво, исто така, може да се најдат и во други регионални иницијативи, како што се на пример **Советот на државите од Балтичко Море** (ЦБСС²⁶) или **Економската заедница на западноафриканските држави** (ЕКОВАС)²⁷.

¹⁷ Директива на ЕУ 2011/36 / ЕУ од 5 април 2011 година за спречување и борба против трговија со луѓе и заштита на нејзините жртви и замена на рамковната одлука на Советот 2002/629 / ЈНА.

¹⁸ Европската комисија (ЕК) (2012). Стратегија на ЕУ за искоренување на трговијата со луѓе 2012-2016, COM (2012) 286 финално.

¹⁹ (2017) Известување за следењето на Стратегијата на ЕУ за искоренување на трговијата со луѓе и идентификување на понатамошни конкретни активности, COM (2017) 728 финално.

²⁰ ЕК (2021). Стратегија на ЕУ за борба против трговија со луѓе 2021-2025 година. COM (2021) 171 финално.

²¹ Акциониот план на Угадугу за борба против трговијата со луѓе, особено жени и деца, усвоен на министерската конференција за миграција и развој, Триполи, на 22 и 23 ноември 2006 година.

²² Во март 2018 година, Постојаниот совет на ОАД го продолжи периодот на спроведување на Вториот план за работа до 2020 година (првично закажан за 2018 година). Видете ОАС (2018). Декларација за Мексико (OEA / Ser.G , CSH / GT / RTP V-4/17 rev. 6, 7 март 2018), параграф 31

²³ АСЕАН (2015). АСЕАН Конвенција против трговија со луѓе, особено жени и деца.

²⁴ АСЕАН (2015а) Акционен план против трговија со луѓе, особено жени и деца.

²⁵ Собрание на ЗНД (2008 година). Уредба за Модел закон за борба против трговија со луѓе, бр. 30-11 од 3 април 2008 година

²⁶ Погледнете Работна група за борба против трговија со луѓе ЦБСС (2020). Стратешки план 2020-2025, стратешка цел 2

²⁷ ЕКОВАС (2018) Акционен план против трговија со луѓе, особено жени и деца (2018-2020), Тема 7.1.

A.2 Двостепена структура на Националниот одговор за борба против трговијата со луѓе

Сеопфатен национален одговор против трговија со луѓе се состои од два елементи - стратешко (Стратегија) и оперативно ниво (Национален акционен план). Точниот формат на секој од елементите зависи и се води од националното законодавство кое обезбедува правна основа за рамката.

Стратегијата се однесува на тоа **ШТО** треба да се постигне. И истата треба да вклучува:

- А) Вовед што ги наведува намерата и целта и дава нивно оправдување;
- Б) Основна анализа на состојбата со (ТНВ) во земјата и постојната институционална и правна рамка;
- В) Стратешки и специфични цели под секоја цел, заедно со индикатори, и за целите, и за специфичните цели во најмалку четири главни области:
 - i. овозможување (правна и институционална) рамка
 - ii. превенција
 - iii. заштита и поддршка на и за жртвите/жртвите на трговија со луѓе, како и за сведоците на жртвите
 - iv. истрага и гонење на луѓето инволвирани во трговија со луѓе²⁸

Таквата структура потекнува од парадигмата објавена како „3П“ - превенција, заштита, гонење. Самата парадигма на „3П“ е вкоренета во Протоколот за трговија со луѓе на ООН и нивната целна изјава е дефинирана во членот 2.

„(а) Да се превенира и да се борат против трговијата со луѓе, со посебно внимание кон жените и децата;

(б) Да се заштитат и да им се помогне на жртвите на таквата трговија, со целосно почитување на нивните човечки права; и (в) Да се промовира соработка помеѓу државите членки, со цел да се исполнат овие цели“

Оттука, овие три тематски области за превенција, заштита и поддршка на жртвите, и истрага и гонење, веќе станаа самообјаснувачка константа на стратегијата за борбата против трговијата со луѓе.

Сепак, оваа парадигма, со текот на времето, се развила во она што денес во глобалната борба против трговијата со луѓе е познато како (4П) парадигма. Четвртото П сè почесто е именувано како „партнерство“ или „соработка“ или термин сличен на споменатите²⁹. ИЦМПД на терминот партнерство гледа како на нешто што е сеопфатно и од суштинско значење е кретењето на сите (П). Понекогаш, како што е во случајот со Јужна Африка, „соработката“ е поделена во две цели на политиката: соработка на меѓународно ниво и соработка на национално ниво³⁰.

Во 2016-та година, *Упатството за развој и имплементација на сеопфатен национален одговор за борба против трговија со луѓе*, ова четврто П беше обележано како „поддржувачка рамка“. Поддржувачката рамка ги опфаќа законодавните и институционалните структури, вклучително и механизмите за координација во борбата против трговијата со луѓе, рамката за следење и евалуација, како и систематизирано и усогласено управување и достапност на податоците. Работата на ИЦМПД со засегнатите страни за борбата против трговија со луѓе во поставувањето на национални одговори против трговијата со луѓе, последователно покажа дека засегнатите страни се соочија со проблеми од повеќе размери при толкувањето на концептот на „Поддржувачка рамка“. Од таа причина, овој Водич усвои помалку ограничувачки поим „Овозможувачка рамка.“

Нормално, ова не значи дека структурата треба стриктно да ја прати таквата формула. Многу почесто гледаме дека релевантната содржина на воведниот дел се шири низ неколку поглавја, кои се фокусираат на

²⁸ Видете исто така ИКАТ (2016). Водич за упатства при дизајнирање и проценка на програми за борба против трговија со луѓе. Експлоатација на акумулирано знаење како одговор на трговија со луѓе, Дел I, секција 1.

²⁹ На пример, Владата на Црна Гора (2019). Стратегија за борба против трговија со луѓе, 2019-2024 година „Партнерство, координација и меѓународна соработка“.

³⁰ Јужна Африка (2019). Спречување и сузбивање на трговијата со луѓе. Национална рамка на политики, 2019-2022 година

законодавната и институционалната рамка на земјата за која станува збор, водечките принципи, тековниот профил на трговија со луѓе, можната презентација на резултатите од евалуацијата на претходниот циклус на стратешко планирање (на пример, во овој случај, Црна Гора³¹).

Постојат и примери за продолжување на парадигмата на „4П“. На пример, Канада вовеле во својата најнова стратегија „столб за зајакнување“. Целта на тој столб е да ги поттикне младите и другите ранливи популации да се заштитат себе си, да тестираат иновативни интервенции за поддршка на преживеаните, да ги охрабрат партнерите во индустријата да ги ревидираат синџирите на снабдување на работна сила, со цел да се спречи присилната работа³².

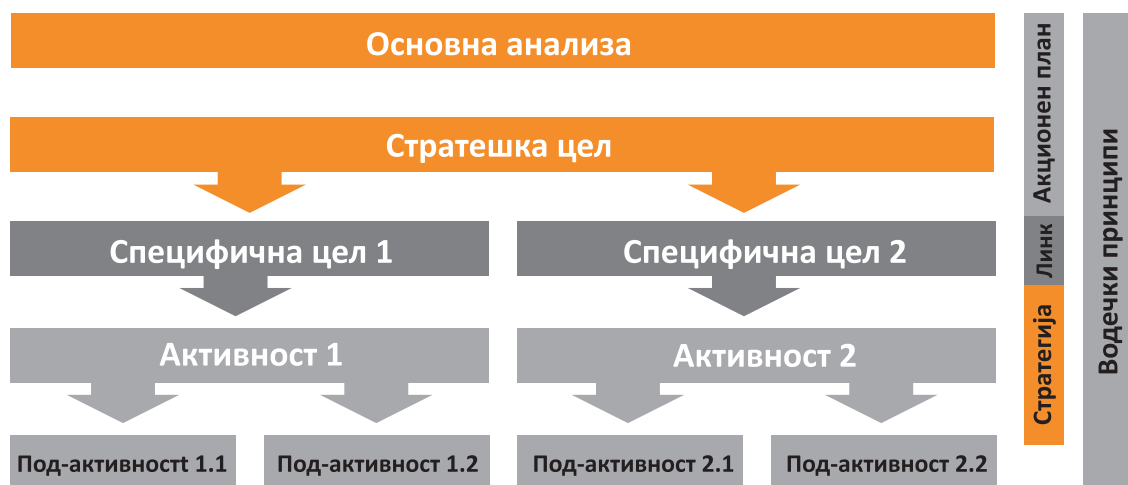
Слично на тоа, постојат примери на документи за стратешки одговор кои не се толку технички на нивниот јазик. На пример, стратегијата на Канада е концизна и наративна во презентирањето на пристапот на владата во приоритетните области, заедно со клучните активности од нив, додека состојбата на земјата, предизвиците и трендовите се претставени во анекси³³.

Оперативното ниво - Национален акционен план - се однесува на тоа **КАКО** може да се постигнат дефинираните стратешки цели. Целта на оперативното ниво е да се идентификуваат конкретни активности за постигнување на стратешките цели и специфичните цели, идентификувани во националната стратегија за борба против трговија со луѓе.

НАП треба да содржи за секоја специфична цел:

- Активности / под-активности;
- Доделени одговорности и временски рамки;
- Планови за ресурси и буџет;
- Индикатори.

Оваа табела ја прикажува врската и односот помеѓу стратешко и оперативно ниво:

Праксата сугерира дека активностите против трговијата со луѓе во една држава не се секогаш водени или усогласени со националниот акционен план на таа држава. Понекогаш се чини дека НАП сè повеќе наликува на списоци со активности, без јасно дефинирани цели и приоритети. Честопати, НАП не вклучува буџет за спроведување. Други недостатоци вклучуваат:

- Недостаток на докази или податоци кои информираат за изборот на интервенции,
- Неуспехот да се додели одговорност за активностите на одредени учесници,
- Пропуштање на клучни ризици и претпоставки,
- Недостаток на рамка за мониторинг и евалуација³⁴.

³¹ Погледнете, на пример, Владата на Црна Гора (2019).

³² Министер за јавна безбедност и подготвеност за итни случаи на Канада (2019), стр. 8

³³ Ibid. Исто како и претходно наведеното

³⁴ Видете ИКАТ (2016), Поглавје 9.

Националниот акционен план треба да ги операционализира специфичните цели, идентификувани во националната стратегија за борба против трговија со луѓе. За секоја специфична цел, НАП треба да дефинира активности и под-активности преку клучните теми утврдени во стратегијата. Понатаму, НАП за секоја активност треба да дефинира одговорности и рокови, да содржи планови за ресурси и буџет и да вклучува критериуми за следење и проценка. Врз основа на акумулираното знаење, табелата подолу ги сумира суштинските елементи на стратешките и оперативните нивоа на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

ЕЛЕМЕНТИ		ОБЈАСНУВАЊЕ	
СТРАТЕШКО НИВО			
Вовед		Ја истакнува целокупната цел на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе	
Основна анализа		Помага при дефинирањето на проблемот и стратешките цели и обезбедува основни податоци потребни за идните проценки	
Анализи на статус кво областите опфатени со оската		Анализата на статус кво ќе ја потврди релевантноста на стратешките цели, како и сеопфатноста на стратегијата	
Стратешки цели и специфични задачи		Стратешките цели и потстратешките цели во стратегијата се формулирани.	
Очекувани резултати		Поддршка за специфични цели	
ОПЕРАТИВНО НИВО			
Активности / под-активности		Активностите под секоја стратешка цел се дефинирани во стратешкиот документ. Сепак, тие треба да бидат наведени во Националниот план за акција, кој ќе ја надополни Стратегијата. Активностите треба да се формулираат со цел да се олесни постигнувањето на индикаторите кои ќе произведат резултати.	
Доделени одговорности и временски рамки		Бидејќи повеќе соработници се вклучени во спроведувањето на активностите, нивните одговорности треба да бидат јасно дефинирани. Временската линија треба да биде означена врз основа на реални очекувања.	
План на средства и буџет		Од витално значење е да се состави приближен, но реален буџет за да може да се проценат потребните ресурси, како и да се испланира финансирање на специфичните активности.	
Индикатори		Индикаторите се потребни за да се измерат резултатите, како и да се потврди дали е постигната предвидената промена.	
Критериуми за следење и оценување		Критериумите за мониторинг и евалуација го одредуваат успехот на националниот одговор за борба против трговија со луѓе и обезбедуваат прилагодување на националниот одговор за борба против трговија со луѓе на трендовите што се појавуваат.	

ВОДЕЧКИ ПРИНЦИПИ

(владина сопственост, учество на граѓанското општество, човекови права со фокус кон жртвите и пристап кон родовосензибилните, оддржливост)

За примери на стратегија и национален акционен план, видете во Анекс 2 и 3, соодветно.

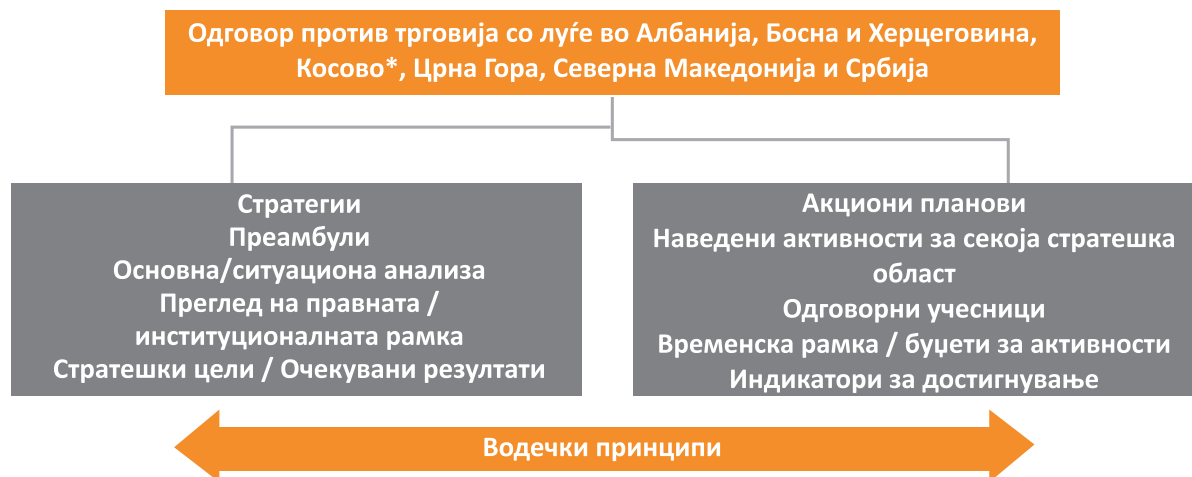
Проценката спроведена во 2020 година од страна на ИЦМПД во Албанија, Босна и Херцеговина, Косово*, Црна Гора, Северна Македонија и Србија³⁵ потврди дека сите тие ги следат меѓународните стандарди и го дизајнираат својот одговор за борба против трговијата со луѓе, според препорачаната структура на две нивоа. Структурата на анализираниот стратешки и оперативни документи се покажа како сèопфатна со активностите, дизајнирани според меѓународно препорачаната тематска поставеност, вклучувајќи превенција, заштита, кривично гонење и поддржувачка/овозможувачка рамка (елаборирано во Поглавје А4 од овој Водич).

Стратешките документи се состоеја од преамбули, основни и ситуациони анализи, стратешки приоритети и очекувани резултати од планираните активности. Повеќето од проценетите стратегии се вклучени во различен степен, како критериуми за следење и евалуација, како вредни процеси на управување, планирање и спроведување, демонстрирајќи ја решителноста на корисниците да го проценат напредокот, квалитетот

³⁵ Оваа проценка беше спроведена во периодот од мај до октомври 2020 година во рамките на проектот „Зајакнување на стратешкиот одговор на борбата против трговијата со луѓе на Западен Балкан“, финансиран во рамките на проектот „Спречување и сузбивање на трговијата со луѓе на Западен Балкан“, наредено од (БМЗ), а спроведена од ГИЗ.

* Оваа ознака, во текот на целата публикација, не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со СБ на ООН 1244 и Мислењето на МСП за декларацијата за независност на Косово.

и влијанието на нивните одговори против трговијата со луѓе³⁶. Тековните и најновите акциони планови споделуваа слични структури, предвидувајќи активности во секоја дефинирана стратешка област, одредување на учесниците одговорни за имплементација, дефинирајќи ги (во различен степен) расположливите човечки и финансиски ресурси за секоја активност, како и воспоставувајќи индикатори за достигнување. Следниот инфографикон ги илустрира општите структури на анализираните одговори за борба против трговија со луѓе.

Двете, и стратегијата, и НАП, треба да ги одразат следниве минимални водечки принципи, при креирање на цели и мерки низ главните тематски области:

- Сопственост на владата преку интердисциплинарен пристап;
- Учество на граѓанското општество;
- Пристап базиран на човекови права, фокусиран кон жртвата и родовочувствителен; и
- Одржливост.

Овие принципи ги разгледуваме во делот што следи.

³⁶ Преглед на националните акциони планови во 11 земји во рамките на програмата на УНОДЦ ГЛО.АКТ (2016) на пример, откри дека само четири биле информирани од податоците, пет имале мерливи индикатори, додека никој не ги артикулирал ризиците и претпоставките и ниту еден не бил целосно буџетиран. Видете ИКАТ (2016), Дел II, Дел 9, стр. 69 2ЕКСС (2002). Принцип 1, став. 2

А.3 Водечки принципи

Следните принципи треба да ја обликуваат идејната рамка за креирање и имплементирање на сèопфатен национален одговор за борбата против трговијата со луѓе. И како такви, тие треба да се имплементираат во сите елементи, и на стратешкото, и на оперативното ниво.

Листата подолу не сугерира редослед на важност или супериорност. Секоја од овие четири водечки принципи делува како столб и подеднакво се од витално значење за градење на модерен и функционален одговор на трговијата со луѓе, задржувајќи го националниот одговор за борба против трговија со луѓе.

(а) Сопственост на владата преку интердисциплинарен пристап

Терминот „владина сопственост“ ја опишува врската што владата треба да ја има во однос на мерките за борба против трговија со луѓе, што се применуваат во нејзината земја. „Влада“ се однесува на државните чинители, пример на оние чинители кои се дел од јавната администрација и се директно поврзани со неа (локални, регионални и национални власти). „Сопственост“ во овој контекст значи дека владата презема целосно учество, одговорност и отчетност при дефинирање на целите, спроведување на активностите и исполнување на резултатите од националниот одговор за борба против трговија со луѓе. Овој принцип почива на клучното правило на државната одговорност, според меѓународното право. Имено, државата е одговорна за кршење на меѓународното право, што може директно или индиректно да ѝ се припише. Врз основа на тоа клучно правило, Препорачаните принципи на ООН за човекови права и трговија со луѓе (2002) предвидуваат:

„Државите имаат одговорност, според меѓународното право, да постапуваат со должно внимание за да спречат трговија со луѓе, да истражат и да ги гонат трговците со луѓе, како и да ги штитат жртвите на тој процес.“³⁷

Принципот е јасно интегриран во клучните меѓународни документи за трговија со луѓе, како што се трговијата со луѓе, како што се Протоколот за трговија со луѓе на ООН и Конвенцијата за трговија со СоЕ.

Бидејќи е комплексен феномен, трговијата со луѓе се вкрстува во различни полиња - човекови права, миграција, јавна безбедност, организиран криминал, корупција, работна сила, нееднакви меѓународни економски односи, родови нееднаквости, насилство врз жени, девојчиња и ЛГБТКИ + лица, феминизирање на сиромаштија итн. Заради ефективни контра-стратегии, мора да се разгледаат горенаведените, со цел да се даде одговор на различни аспекти на трговијата со луѓе. За таа цел, потребно е да се има „интердисциплинарен“ пристап, што значи дека знаењето и стручноста на различните соработници и нивните соодветни методи се комбинираат, за да се развијат мерки за превенција, како и мерки за борба против трговијата со луѓе (на пр. Правни инструменти, едукативни методи, социјални истражување, економско зајакнување, психолошка помош, улога на медиуми, итн.).

с Интервенциите треба да бидат дизајнирани и спроведени за да ги опфатат сите сектори во општеството (на пр. Судство, образование, пазар на труд, итн.).

Само со сèвкупен и холистички пристап се овозможува справување со сите аспекти на трговијата со луѓе во исто време. Активната вклученост на државните чинители во различни сектори на сите нивоа на национална реакција против трговија со луѓе е важна од повеќе причини:

- Потребно е за усогласување на законските дефиниции, процедури и нивна примена и соработка на локално, регионално и национално ниво, со цел да се развие и спроведе соодветна законска рамка;
- Отчетност;
- Неопходност за интердисциплинарен и меѓусекторски пристап; и
- Усогласувањето е важно средство за промовирање на одржливоста на преземените мерки за спречување и борба против трговијата со луѓе.

Владините авторитети би требало да:

- Иницираат и спроведуваат циклус на креирање, спроведување, следење и проценка на националниот одговор за борба против трговија со луѓе;
- Обезбедуваат мулти-секторски, координиран пристап за борба против трговијата со луѓе кај човечките суштества. Да назначат Национален координатор за борба против

³⁷ ОХЦХР (2002). Принцип 1, став. 2

трговија со луѓе (АТЦ) и Национално координативно тело за борба против трговија со луѓе (меѓуагенциска работна група за борба против трговија со луѓе, работна група, национален тим, комисија или друг соодветен институционален формат, според важечкото законодавство)³⁸.

- Воспоставуваат механизам за координација кој ќе обезбедува редовна размена на информации помеѓу различните чинители;
- Механизми за координација кои, исто така, ќе им олеснат на релевантните меѓународни чинители и донатори да ги усогласат своите приоритети и интервенции во областа на трговијата со луѓе со оние на земјата домаќин;
- Експлицитно да адресираат на стратешко и оперативно ниво во различни полиња и сектори ;
- Вклучување на граѓанското општество и приватниот сектор во креирањето и спроведувањето на националната стратегија за борба против трговија со луѓе и националниот акционен план³⁹;
- Да се обезбеди пристап базиран на човекови права, фокусиран на жртвите, трауматска информираност и родова чувствителност.

(б) Учество на граѓанското општество⁴⁰

Принципот на „учество на граѓанското општество“ бара развојот и спроведувањето на мерките во програмите против трговијата со луѓе да не се спроведуваат само од владините авторитети, туку и да ги вклучуваат засегнатите страни, надвор од државната и јавната администрација кои се независни од државата.

Да се вклучи граѓанското општество во националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, не значи само дека на чинителите на граѓанското општество им е дозволено да учествуваат на состаноци, работни групи, итн., туку дека тие играат активна улога во донесувањето одлуки, добиваат доволно средства за спроведување на соодветните активности и дека нивните ставови и мислења се рефлектираат соодветно во креирањето и спроведувањето на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

Овој принцип е утврден во Протоколот за трговија со луѓе на ОН (член 9.3) како поим за „соработка со невладини организации“. Анотацијата на протоколот објаснува дека владите потписнички „мора да најдат соодветни начини за соработка и колаборација со невладините организации“, додека таквата соработка, исто така, треба да вклучува и владино финансирање за активностите на невладините организации.⁴¹

Вклучувањето на чинителите на граѓанското општество, особено на организациите предводени од преживевани-жртви е важно, затоа што тие се во можност да ја надополнат поддршката дадена од државата и да донесат поразлична и уникатна перспектива. Учеството на граѓанското општество, не само што обезбедува соодветна помош за жртвите, туку и, бидејќи се подобрува подготвеноста на жртвата да соработуваат со подобро внимание на нивните потреби, го прави гонењето на сторителите поефективно. Чинителите на граѓанското општество треба слободно да им помагаат на жртвите на трговија со луѓе, без оглед дали жртвите соработуваат со органите на прогонот или не. Затоа, можноста тие да добијат средства и/или активно да бидат вклучени во националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе не треба да биде условена на соработката помеѓу жртвата и органите на прогонот. Тие, исто така, можат да играат важна улога во превенцијата, преку информирање на ранливите групи за ризиците, како и да ги ублажат овие, да промовираат (само) идентификување на претпоставените жртви, со кои се соочуваат додека работат со ранливи групи, и да споделат увид во релевантните трендови и податоци со државата.

³⁸ Конвенцијата на Советот на Европа за трговија со луѓе предвидува во член 29.2:

„Секоја страна ќе донесе такви мерки што се потребни за да се обезбеди координација на политиките и активностите на нејзините владини оддели и други јавни агенции за борба против трговија со луѓе, како што е соодветно, со воспоставување координативно тело“.

Препорачаните принципи и упатства на ООН наведуваат дека процесот на развивање на националните акциони планови треба да се користат за градење врски и партнерства помеѓу релевантните владини институции и релевантните сектори на граѓанското општество. (ОХЦХР (2002), Упатство 1, став 3) Видете исто така УНОДЦ (2020), чл. 38.1

³⁹ Луѓето на УНОДЦ (2020), чл. 40.2.

⁴⁰ За подетална дискусија видете на пр. ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018). Повремен напис бр. 8: Критична улога на граѓанското општество во борбата против трговијата со луѓе.

⁴¹ Џордан, Ен Д. (2002), стр. 29

Да се обезбеди активно учество на граѓанското општество во националниот одговор за борба против трговија со луѓе:

- Некои од членовите на Националното координативно тело за борба против трговија со луѓе (НАТЦБ) и евентуална тематска работна група (ТРГ) мора да бидат од невладината организација;
- Членовите на НВО на НАТЦБ и ТРГ мора да имаат право на глас;
- Граѓанското општество мора да биде вклучено во спроведувањето на мерките за борба против трговија со луѓе во областите на превенција, заштита и гонење (на пр. во обезбедување помош на жртвата за време на траењето на правните постапки преку психолошка помош и безбедно сместување). Тие треба да бидат дел од националните механизми за упатување и да имаат значајна улога во идентификувањето, социјалната помош и заштитата на жртвите;
- Невладините организации мора да бидат дел од националниот механизам за размена на информации; и
- Невладините организации треба да добијат доволно финансии, за да можат да ги извршуваат своите активности, вклучително и за време на криза (како што се пандемии), бидејќи нивната услуга треба да се смета за неопходна.

(в) Пристап базиран на човекови права, со фокус на жртвите и родовочувствителните

„Човековите права на жртвите на трговија со луѓе ќе бидат во центарот на сите напори за превенција, заштита, помош и обесштетување на жртвите во борба против трговијата со луѓе.“⁴²

Терминот „пристап базиран на човекови права“ значи дека националниот одговор за борба против трговија со луѓе (како и единствените мерки) треба да биде нормативно заснован врз меѓународните стандарди за човекови права и оперативно насочен кон промовирање и заштита на човековите права, со посебен осврт кон жртвите⁴³. Човековите права се поврзани со поимот човечко достоинство и двете се поврзани на таков начин, што едното не може да биде разбрано без другото. Поради тоа, перспективата за човекови права, што го разгледува целиот спектар на неделиви, меѓусебно зависни и меѓусебно поврзани граѓански, културни, економски, политички и социјални права на секоја индивидуа, треба да биде дел од секоја стратегија, мерка и политика за решавањето на трговијата со луѓе.

Поимот „право“ изразува дека тоа треба да биде законски применливо право, што повлекува обврска за владата да го почитува, унапредува, штити и исполнува. Ова вклучува можност за оние кои не уживаат во своите права (на пример, жртвите на трговијата со луѓе) и вака им се дава можност да ги побараат.

Концептот бара да се исполни обврските и принципите за човекови права да бидат „интегрирани во сите аспекти на работата, вклучително и преку обезбедување на учество и вклучување на загрозените групи; зајакнување на отчетноста за човековите права на државите; и промовирање на недискриминација и еднаквост, вклучително и родова еднаквост“⁴⁴.

Пристапот, заснован на човекови права, вклучува родовочувствителен пристап, бидејќи родовата дискриминација е препознаена како кршење на нивните основни човекови права и, исто така, во голема мерка, се гледа во различни форми на трговијата со луѓе.

Пристапот, заснован на човекови права, нуди концептуална и нормативна рамка, што треба да даде насока за понатамошен развој на политиките во областа на борбата против трговијата со луѓе. Во исто време, нуди рамка за следење и проценка на политиките, практиките и акциите за борбата против трговијата со луѓе, за нивното реално и потенцијално влијание врз жртвите на трговија со луѓе и другите засегнати групи.

Неопходните елементи на пристапот, заснован на човекови права, се почитување на стандардите за човекови права и принципите на недискриминација, поставување стандарди и одговорности, интегрирање на родова перспектива и препознавање на луѓето, како субјекти и носители на права.

Некои од клучните човекови права, релевантни за состојбата со трговијата со луѓе и релевантни меѓународни договори:⁴⁵

⁴² ОХЦХР (2002), принцип 1.

⁴³ ОХЦХР (2010). Препорачани принципи и упатства за човекови права и трговија со луѓе - Коментар, стр. 49

⁴⁴ УНОДЦ (2021) Прирачник за вклучување на човековите права и родовата еднаквост во криминалните интервенции за решавање на трговијата со луѓе и криумчарење мигранти, стр. 10

⁴⁵ Видете исто така УНОДЦ (2021), Дел I.

Право на живот	- Универзална декларација за човекови права (УДХР), чл. 3; Меѓународен пакт за граѓански и политички права (ИЦЦПР), чл. 6; - Конвенција за мигранти-работници (МВЦ), чл. 9; Конвенција за правата на детето ОНЦРЧ, чл. 6; Конвенција за правата на лицата со попреченост (КПЛП), чл. 10; - Европска конвенција за човекови права (ЕКЧП), член 2; Американска конвенција за човекови права (АЦХР), чл. 4; Африканска повелба за човекови права и права на народите (АЦХПР), чл. 4
Право на слобода и безбедност	- УДХР, чл. 3; Меѓународна конвенција за елиминација на расна дискриминација (ЦЕРД), чл. 5 (б); - ИЦЦПР, чл. 9; МВЦ, чл. 16; КПЛП, чл. 14; - ЕЦХР, чл. 5; АЦХР, чл. 7; АЦХПР, чл. 6
Право на слобода од ропство, потчинетост, присилна работа или должничко ропство	- Конвенција за ропство, 1926 година, чл. 1; Дополнителна конвенција за укинување на ропството, 1956 година, чл. 1 - Конвенција за присилна и задолжителна работа, 1930 година, уметности 1, 2 и 4 - УДХР, чл. 4; ICCPR, чл. 8; МВЦ, чл. 11; ECHR, чл. 4; АЦХР, чл. 6; АЦХПР, чл. 5 - Конвенција за укинување на присилната работа, 1957 година, чл. 1 - Римски статут, членови. 7 (с) и 7 (g)
Право на слобода на движење	- УДХР, чл. 13; ИЦЦПР, чл. 12; - Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, чл. 15 (4); - МВЦ, чл. 8; ЦЕРПД, чл. 18; - ЕЦХР, чл. 3; АЦХР, чл. 12; АЦХПР, чл. 12; - Конвенција за бегалци, член 23.
Право на (физичко и ментално) здравје	- Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права, чл.12; - Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, чл.12; МВЦ, чл. 28, УНЦРЧ, чл. 24; КПЛП, чл. 15; - Европска социјална повелба, чл. 11; Протокол за правата на жените во Африка, чл. 14

Извадок од ОХЧР (2010). Препорачани принципи и упатства за човекови права и трговија со луѓе -

Коментар

Одговорот за борба против трговија со луѓе, кој е заснован врз принцип на човекови права има за цел:

- менување на условите што доведуваат до трговија со луѓе и експлоатација на луѓе под сите форми на експлоатација, како што се присилна работа или услови слични на ропство;
- избегнување на повторна виктимизација;
- стопирање на злоупотребата и истражување, гонење и казнување на сторителите; и
- обезбедување соодветни и ефективни правни лекови за жртвите на трговијата со луѓе.⁴⁶

⁴⁶ ОХЦХР, УНХЦР, УНИЦЕФ, УНОДЦ, Жени на ОН и ИЛО (2011). Заеднички коментар на ООН за директивата на ЕУ - Пристап на човековите права (2011), стр. 27

Неказнување на жртвите од трговија со луѓе.

Клучен елемент на пристапот, заснован на човековите права, се принципите на неказнување на жртвите на трговија со луѓе. Иако Протоколот на ООН за трговија со луѓе не го третира ова прашање, во принципот 7 од Упатствата и упатствата на ОХЦХР се вели дека „Жртвите на трговијата со луѓе не треба да бидат притворени, обвинети или гонети за нелегално влегување или престој во земјите на транзит и дестинација или за нивно учество во незаконски активности до степен до кој таквото учество е директна последица на нивната состојба како жртви на трговијата со луѓе“. Принципот на неказнивост е експлицитно вклучен во Моделскиот закон за борба против трговија со луѓе на UNODC (чл. 13). Конвенцијата за трговија со СоЕ предвидува можност да не се изрекуваат казни за жртвите за нивно учество во незаконски активности, доколку тие биле принудени да го сторат тоа од нивната ситуација (чл. 26). Директивата за трговија со луѓе на ЕУ бара од државите да ги преземат неопходните мерки да не ги гонат жртвите на трговија со луѓе за криминални активности во кои биле вклучени како директна последица од трговијата со луѓе (чл. 8). Принципот може да се најде и во АСЕАН Конвенцијата против трговија со луѓе, особено жени и деца (чл. 14 (7)) и во Модел законот на Заедницата на независни држави за обезбедување на помош на жртвите на трговија со луѓе (чл. 5).

→ Сеопфатните рамки за борба против трговија со луѓе мора да вклучуваат законски и политички мерки, што го спроведуваат принципот на неказнување.

→ Државите треба да развијат јасни и разбирливи политики, практики и закони за поддршка на ефикасно спроведување на принципот на неказнување во сите фази на кривично-правниот систем, како и во некриминалните процеси што ја изложуваат жртвата на можна казна (на пример, прашања за имиграција или прекршоци поврзани со административниот и јавниот ред)

→ Државите треба да го прошират принципот на неказнивост за да овозможат ослободување или укинување на криминалните досиеја за лица кои биле осудени за злосторства извршени како директен резултат на трговија со луѓе.

→ Секое укажување дека жртвата на трговијата со луѓе наводно се согласила (или за намената за експлоатација или за извршување на наводно дело) не смее да се забрани да се користи пристапот до мерките што го спроведуваат принципот на неказнување на национално ниво.

За подетална дискусија, проверете во ИКАТ (2020). Издание број 8 Неказнување на жртвите на трговија со луѓе. Проверете исто така Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2013). Политички и законски препораки за ефикасно спроведување на одредбата за неказнување во врска со жртвите на трговија со луѓе; и УНОДЦ (2020). Модел законодавни одредби против трговија со луѓе, чл. 13, стр. 44-49.

Упатствата на ОХЦХР прават јасна врска помеѓу идентификацијата на жртвата на трговија со луѓе и нивниот последователен пристап до правата:

„Неуспехот да се идентификува правилно жртвата на трговијата со луѓе, со голема веројатност може да резултира во понатамошно ускратување на правото на истото лице. Државите, поради тоа, имаат обрска и се должни дека правилна идентификација мора и треба да се случи.“⁴⁷

Затоа, најсуштинскиот елемент за обезбедување пристап, базиран на човекови права, е државите да воведат мерки за брзо идентификување на жртвите на трговија со луѓе. Ова е и самата суштина и цел на Националниот механизам за упатување (НРУ). Националниот механизам за упатување е:

„/.../Кооперативна рамка преку која државните чинители ги исполнуваат своите обврски за заштита и унапредување на човековите права на жртвите од трговијата на луѓе, координирајќи ги нивните напори во стратешко партнерство со граѓанското општество.“⁴⁸

Основната цел на (НРУ) е да обезбеди почитување на човековите права на жртвите на трговијата со луѓе и да воспостави ефективен механизам и алатки за упатување на жртвите на трговија со луѓе до потребните услуги. Во случај мигранти и бегалци да пристигнуваат во одредена земја, можно е да различни групи на практичари да ги идентификуваат жртвите на трговија со луѓе во различни фази и процедури. Затоа, клучно е да се обезбеди функционална идентификација на жртвата во првите центри за прием на бегалци и мигранти.⁴⁹

Покрај тоа, потребно е:

⁴⁷ ОХЦХР (2002), Упатство 2.

⁴⁸ ОБСЕ / ОДИХР (2004), стр. 15 ОБСЕ/ОДИХР (2021) (претстои)

⁴⁹ За попрактично водство на оваа тема, видете: ОБСЕ СР / ЦТХБ (2019), унифицирани упатства за идентификување и упатување на трговија со луѓе во рамките на приемот на мигранти и бегалци во регионот на ОБСЕ.

- Капацитетите на релевантните чинители на НРМ (како што се судството, полицијата, социјалните работи, системот за миграција и азил и други), треба да се подобрат, така што услугите кои ги нудат обезбедуваат почитување и зајакнување на правата на жртвите на трговија со луѓе;
- Загрижените лица треба колку што е можно повеќе да бидат запознаени со своите права, тие треба да бидат вклучени во каква било политика или практична одлука, што се однесува на развојот и спроведувањето на националниот одговор за борба против трговија со луѓе;
- Државите мора да ги почитуваат меѓународните стандарди за човекови права, утврдени во потпишаните и ратификувани конвенции за човекови права, како и меѓународните стандарди за труд и стандардите за правата на детето. Затоа, законите, политиките и практиките за борба против трговијата со луѓе не смеат да се спротивставуваат на ваквите одредби;
- Мерките, преземени од сите чинители за спречување и борба против трговијата со луѓе, мора да бидат креирани така, да не ја нарушуваат безбедноста и благосостојбата на жртвите и пошироко, како и човековите права на сите засегнати лица;
- Треба да се преземат мерки за да се обезбедат ефикасни правни лекови и да се промовира правото на надомест на штета и компензација, вклучувајќи пристап до механизми за жалби за граѓански, кривични и други правни лекови. Овие правни лекови, надомест на штета и компензација, треба да бидат достапни за жртвите на сите форми на трговија со луѓе, како и за луѓето без редовен статус на миграција;
- На жртвите на трговија со луѓе мора да им се пружи помош, без оглед на нивната позиција во формална (кривична) постапка; Тие мора да бидат информирани за нивниот статус пред законот и за нивното потенцијално право да преземат правни активности против дискриминаторските практики, како и за нивните права да бараат азил во земјите на дестинација; и
- Во сите активности, што се однесуваат на децата, најголем интерес за детето треба да биде примарната грижа.

За да се обезбеди родово чувствителен пристап, државите треба:

- Да дадат до знаење дека сите - жени и мажи, девојчиња и момчиња и ЛГБТКИ + лица, можат да станат жртви на трговија со луѓе;
- Да ги препознаат сличностите и разликите во трговијата со жени, мажи, девојчиња, момчиња и ЛГБТКИ + лица. Да ја препознаат нивната различна и посебна ранливост кон трговијата со луѓе, различните повреди, последици и влијанијата врз политиката и програмата;
- Да дадат до знаење дека овие разлики се длабоко вкоренети во нееднаквите родови норми и динамика, што ги прави жените и девојчињата непропорционално погодени од ова злосторство и се вкрстуваат со други форми на дискриминација, вклучувајќи возраст, класа, етничка припадност, потекло, раса, итн.;
- Да ги овластат жртвите да пристапат до правните лекови и да бараат права преку сите мерки преземени од сите чинители; и
- Да дадат практичен ефект на горенаведеното, преку овозможување на политички, законодавни, институционални и програмски иницијативи, соодветни на специфичните проблеми.

Цели на одржлив развој

Во 2015 година ООН ја усвои Агендата за одржлив развој во 2030 година - збир од 17 заложби - Цели за одржлив развој кои треба да се постигнат до 2030 година. Сеопфатниот принцип на Целите за одржлив развој е дека државите имаат колективен интерес и одговорност да се осигураат дека најмногу ранливите луѓе и населението - вклучително и мигрантите и бегалците - не остануваат зад економскиот, социјалниот и еколошкиот напредок.

ТНВ / ТЛ е специфично споменат во три таргети под три цели: 5 (родова еднаквост), 8 (пристојна работа и економски раст) и 16 (мировна правда и силни институции). Исто така, други таргети и цели се релевантни за борбата против трговијата со луѓе, бидејќи е длабоко вкоренето во развојните теми, опфаќајќи сиромаштија, образование, детски труд, злоупотреба и експлоатација, родова нееднаквост и дискриминација, миграција и ефектите од климатските промени.

Клучни препораки за државите во врска со Целите за одржлив развој при креирање на нивните одговори против трговијата со луѓе:

→ Прилагодувајте го програмирањето на проектот, стратешките цели и комуникациските активности за да ги рефлектираат преземените обврски во соодветните цели на Целите за одржлив развој.

→ Државните и недржавните одговори на трговијата со луѓе треба да бидат чувствителни на пол и возраст.

→ Избегнувајте го дуплирањето и собирањето ресурси на активностите против трговија со луѓе преку усогласување на национално, регионално и глобално истражување, градејќи иницијативни капацитети кои се однесуваат на трговија со луѓе.

→ Обезбедете соодветно собирање на податоци, одделени по пол и возраст, вклучително и за мигрантите, бездржавјанство и безалското население и поддржете конзистентно известување за целите и индикаторите на Целите за одржлив развој.

За подетален увид, проверете ИКАТ (2018). Издание број 5, Улогата на целите на одржливиот развој во борбата против трговијата со луѓе

На крај, мерките за заштита на децата-жртви на трговијата со луѓе, треба да се засноваат на следниве клучни принципи, утврдени со Конвенцијата на ООН за правата на детето (1989 година):

- Обратете примарно внимание за најдобрите интереси на детето (чл. 3.1);
- Недискриминација на кој било вид на дете или негов/нејзин родител (чл. 2);
- Почитувајте ги сопствените ставови на детето (чл. 12);
- Не мешајте се во приватноста, семејството, домот на детето. (чл. 16);
- Детето има право на државна поддршка за закрепнување и рестартирање на неговиот живот (чл. 39).

(г) Одржливост

„Одржлив одговор против трговија со луѓе е оној што трае со текот на времето и е во состојба креативно да се прилагоди на променетите услови. Одржливоста се однесува на поврзаноста на двете практики и на времето и на ефикасноста “⁵⁰

Во смисла на национална реакција за борба против трговија со луѓе, одржливоста значи дека структурата и системот што треба да се имплементираат можат да издржат долгорочно и креативно да се прилагодат на променливите услови со текот на времето. Не треба да има критични зависности, како што се големи финансиски средства од надворешни донатори, што лесно може да го сруши системот.

Одржливоста гарантира дека националниот одговор за борба против трговијата со луѓе им служи на жртвите и на сèвкупното општество, не само во ограничена кратка временска рамка, туку и сè додека трае проблемот со трговијата со луѓе. Одржливоста бара практиките да бидат доследни, и во време, и во ефикасност.⁵¹

Од економска гледна точка, одржливоста осигурува дека употребата на постојните ресурси е максимизирана и дека нема да се изгубат инвестициите во националниот одговор за борба против трговија со луѓе. Одржлив национален одговор против трговијата со луѓе полесно ќе привлече потребни финансиски средства, и внатрешни, и надворешни.

„Ниту една акција против трговија со луѓе, без оглед дали е гонење, спречување или заштита, не може да биде одржлива и успешна, без целосно враќање на човековите права на жртвите на трговија со луѓе“.⁵²

Одржливоста на национален одговор за борбата против трговијата со луѓе е обезбедена:

- Преку државна сопственост;
- Преку учество на граѓанското општество;
- Преку периодичен преглед на националниот акционен план, како и редовно/паралелно следење и проценка на веќе спроведените мерки;
- Со вклучување на стандарди за човекови права, кои ја зајакнуваат легитимноста на политичките процеси;
- Доколку преземените мерки се интегрираат и се градат врз структурите на локалното управување;
- Доколку програмата и планот на проектот соодветно го земат предвид капацитетот на локалните административни системи;
- Доколку се обезбедат редовни распределби на државниот буџет за финансирање на структурите за борбата против трговијата со луѓе, како и активности и мерки на вклучените чинители;
- Доколку се вклучат мерките за борба против трговија со луѓе (на пр. обуките за борба против трговија со луѓе за полициски службеници да бидат вклучени во редовната наставна програма на полициските обуки на академиите); и
- Доколку се следи пристапот на мултипликаторот (на пример, пристапот на обучувачот).

⁵⁰ ОХЦХР, УНХЦР, УНИЦЕФ, УНОДЦ, Жени на ОН и ИЛО (2011), стр. 25

⁵¹ УНОДЦ (2009). Меѓународна рамка за акција за спроведување на Протоколот за трговија со луѓе, стр. 9

⁵² ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2015 година). Коментар на Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (PC.DEC / 557), Додаток од 2005 година за посебните потреби на децата жртви на трговија со луѓе за заштита и помош (PC.DEC / 557 / Rev.1) и Додаток на Акциониот план за борба против трговија со луѓе на ОБСЕ од 2013 година: Една деценија подоцна (PC.DEC / 1107 / Корекција 11) , стр. 12

А.4 Формулирање на одговор

А.4.1 Вовед и основна анализа

Воведниот дел треба барем минимално да ја претстави целокупната цел на националниот одговор за борба против трговија со луѓе. Треба да објасни дека е потребна сèопфатна, ефикасна и соодветна национална стратегија за борба против трговијата со луѓе, со цел да се поттикне заедничко разбирање и координирана акција на сите соработници и актери, но исто така и да се обезбеди политичка и финансиска поддршка (вклучително и надворешен донатор).

Покрај тоа, воведот треба да ги опише водечките принципи или овие треба да бидат разработени во посебно под-поглавје. Исто така, треба да вклучува став за посветеноста на државните чинители, вклучени во поддршката за спроведување на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

Темелна анализа на моменталната состојба:

- Помага при дефинирање на проблемите и следствено на стратешките цели;
- Обезбедува основни податоци за идните проценки на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе. Според тоа, темелната анализа треба да ги опфати сите полиња за кои се формулираат стратешките цели, но на минимална анализа на статус кво (вклучително и расположивите статистички податоци распределени според родот) на четирите области споменати погоре;
- Ги мапира главните чинители вклучени во борбата против трговијата со луѓе и нивните улоги, како и засегнатите страни, релевантни за планираната идна акција.

Таквата анализа е вредна за креирање и имплементација на добро функционирачка структура за координација. Меѓу другото, треба да се разгледаат следниве прашања:⁵³

ОВОЗМОЖУВАЧКА РАМКА

- **Координативна рамка:** Како мерките против трговија со луѓе се координираат во моментов на национално, регионално и локално ниво? Кои чинители се вклучени? Дали има јасно разбрана и институционализирана поделба на задачите и механизмите за координација во врска со помошта за заштита на жртвите, т.е. стандардни оперативни процедури и меморандуми за разбирање, особено меѓу државните чинители и недржавните чинители?
- **Законска рамка:** Кои релевантни закони за трговијата со луѓе се во сила (исто така поврзано и со правата на жртвите) и кои меѓународни инструменти се ратификувани / имплементирани? Кои релевантни закони за заштитата на децата се во сила?
- **Профил на распространетоста на трговијата со луѓе:** Кои форми на трговија со луѓе (трансационална, внатрешна) и какви видови на експлоатација (на пример, присилна работа, сексуална експлоатација) се јавуваат во земјата? До кој степен и на кого влијаат различните форми на експлоатација (девојчиња, жени, мажи, момчиња)?
- **Податоци и истражување:** Каква документација и кои податоци се достапни за трговијата со луѓе? Дали има некои поголеми недостатоци во информациите? Кое релевантно истражување за трговијата со луѓе е спроведено? Од кого? Кои се резултатите?
- **Проектно опкружување:** Кои проекти се спроведени во областа на трговијата со луѓе и од кого? На кои проблеми се осврнаа / се фокусираа? Дали има достапни резултати од мониторингот или евалуацијата на овие проекти? Ако да, кои се нивните наоди?

⁵³ За други специфични прашања што треба да се земат предвид при мапирање и идентификување на одговорите на трговијата со луѓе, видете исто така: ИКАТ (2016), Дел I, Секција 2. За алатки што ја поддржуваат анализата на состојбата со човековите права и родовата еднаквост во земјата, видете УНОДЦ (2021 година), Дел 2.

ПРЕВЕНЦИЈА

- **Социо-економски:** Кои проекти се спроведени во областа на трговијата со луѓе и од кого? На кои проблеми се осврнала / се фокусираа? Дали има достапни резултати од мониторинг или евалуација на овие проекти? Ако да, кои се нивните наоди?
- **Образование:** Каква е состојбата во образованието, особено во однос на жените и децата? Дали етничките групи и девојчињата, жените, момчињата и мажите имаат ист пристап до образование? Дали девојчињата се охрабруваат да стекнат висококвалитетно образование / обука и ако да, како? Кое е нивото на свесност кај оние кои се на прва линија за помош/одговор (полиција, брза помош, пожарна итн.) и заедниците во врска со прашањата против трговијата со луѓе (вклучително на пр. Социјални работници, медицински работници, едукатори), исто така, во однос на нивната способност да спречат и да ги пре-идентификуваат случаите на трговијата со луѓе ни и да реагираат соодветно на жртвите на трговијата со луѓе?
- **Ранливост:** Кои се мерките против дискриминација насочени кон малцинствата на пазарот на трудот? Кои се мерките против дискриминација насочени кон жените на пазарот на трудот? Кои се специфичните мерки за намалување на економските ранливости?
- **Пол:** Како се води борбата против родово-засновано насилство, како на пример, семејно насилство, силување, сексуален напад, малтретирање, сексуално злоставување девојчиња и момчиња, трговија со луѓе?
- **Безбедна и легална миграција:** Дали постојат безбедни и легални механизми за миграција? Колку добро функционираат шемите за редовна миграција? Што е познато за свеста и ризиците од трговија со луѓе за специфични групи мигранти, како што се баратели на азил / мигранти без документи / мигранти од труд? Дали легалните мигранти-работници се обврзани на еден конкретен работодавач? Може ли државјаните на трети земји кои стануваат роднини на државјанин на една земја да го променат видот на дозвола за престој на пр. по разводот? Дали имало некои истражувања за општата свест на населението за опциите за легална миграција? Ако да, кој е повеќе свесен за нив, женските или машките лица? Дали имало некои истражувања/анкети за свеста на населението за трговија со луѓе? Ако да, какви биле резултатите и кој е повеќе свесен за трговијата со луѓе: девојчињата, жените, момчињата или мажите? Дали има информативни кампањи за можноста да се добие помош и поддршка за жртвите на трговија со луѓе? Дали поврзаните информации се достапни / пристапни за целните групи?
- **Заштита и превенција на децата:** Дали има воспоставени некои структури/системи / кампањи? Дали се фокусираат само на девојчињата? Дали се испраќаат различни пораки во однос на момчињата и девојчињата, соодветно? Дали системите за заштита ја вклучуваат групата малолетни лица без придружба?
- **Побарувачка:** Дали постојат воспоставени проекти и програми што се справуваат со другата страна на побарувачката на трговијата со луѓе? Ако е така, дали овие програми главно се однесуваат на мажите и побарувачката за сексуални услуги обезбедени од женски лица, или дали тие исто така се справуваат и со побарувачката за присилна работа, домашна работа, потчинетост, питање, сексуални услуги обезбедени од машки лица итн.?
- **Повторена трговија со луѓе:** Дали жртвите се овластени?

ПОДДРШКА И ЗАШТИТА НА ЖРТВИТЕ И СВЕДОЦИ НА ЖРТВИТЕ

- **Жртви:** Број на идентификувани жртви (на национално и регионално ниво); податоците се разложени по пол, националност, возраст и видови на форми на трговијата со луѓе.
- **Идентификација:** Дали постои формална постапка за идентификација? Дали идентификацијата на жртвата е одвоена од соработката со полициската истрага? Како функционира (постоење на протоколи, чинители вклучени во процесот на идентификација, 24 часа и 7 дена во неделата, лица за контакт, адресирање на различни целни групи, теренски програми итн.)?
- **Поддршка:** Дали сите жртви на трговијата со луѓе ја уживаат потребната помош базирана на нивните потреби? Дали постојат минимални стандарди за помош/асистенција што мора да се обезбедат на секоја жртва? Дали оваа помош/асистенција се разликува според полот, возраста и етничката припадност, како и согласно изборот на жртвите? Кој вид на социјални услуги им се достапни на жртвите? Профил на жртвите според пр. возраст, пол, етничка припадност. Засолништа: Број и видови на засолништа (на пример, за национални и странски жртви, деца-жртви, краткорочни или долгорочни, пол, итн.) и кои услуги се понудени. Дали има дозвола за привремен престој на жртвите без правен статус? Кои специфични процедури се воспоставени за децата жртви на трговијата со луѓе?
- **Враќање:** Дали враќањето на жртвите е организирано со соодветно внимание на нивните права, безбедност и достоинство и статусот на каква било правна постапка поврзана со фактот дека лицето е жртва? Дали има предност на доброволно враќање? Како се дејствува во случаи кога враќањето не е можно?
- **Заштита:** Дали има доволно заштитни шеми за сите жртви и сведоци на жртвите на трговијата со луѓе? Дали има мултидисциплинарен пристап кон заштита на жртвите?

ИСТРАЖУВАЊЕ И ГОНЕЊЕ

- Дали е криминализирана трговијата со луѓе, вклучувајќи ги сите форми на експлоатација и сите видови на жртви? Дали обидот да се изврши трговија со луѓе е казниво дело?
- Дали има одделение во полицијата или обвинителството кое е специјализирано за случаи на трговијата со луѓе? Ако е така, колкав е процентот на жени / мажи и дали тие добиваат обука за родово-сензитивни и чувствителни на човековите права?
- Кој е бројот и видот на истрагите (на пример, паралелни финансиски истраги) на национално / регионално ниво?
- Разбирање на неказливост. Број на судски случаи / осомничени / пресуди за трговија со луѓе. Број на судски случаи / осомничени / пресуди во врска со поврзани дела, како што е олеснување на илегалната имиграција. Анализа на казните во случаите на трговијата со луѓе наспроти бројот на истраги, односно проценките за ефективност на кривичниот одговор.
- Пропорција на жени / мажи меѓу осомничени / прекршители/престапници.
- Пропорција на девојчиња / жени / момчиња / мажи меѓу жртвите, исто така, во однос на различните форми на експлоатација, како што се сексуална експлоатација / експлоатација на присилна работа. Неказнување на жртвите (на пример, во врска со каква било незаконска активност поврзана со ситуацијата на експлоатација, како што се нелегално влегување, незаконско вработување, користење лажни документи)
- Како се третираат жртвите / сведоците за време на постапката? Дали им се дава должна почит на различните искуства специфични за полот, но исто така и на потребите пред, за време и по судењето? Дали постои можност / обврска според законот да ги интервјуираат жртвите од службени чинители од ист пол и кои добиле соодветна обука за да избегнат предизвикување натамошна штета?
- Дали е воспоставена соработка помеѓу спроведувањето на законот, судството и невладините организации?
- Дали прашањето за трговија со луѓе е вклучено во анти-корупцискиот план? Дали конфискацијата на имотот е регулирана со националниот закон?
- Компензација на жртвите; постоење на шеми / средства за компензација?

Стратегијата на Црна Гора⁵⁴ се издвојува како стратегија што дава елаборатна основна анализа, како основа за дефинирање на стратешките приоритети. Стратегијата дава доволно вовед и основа во околностите, од кои произлегува тековната стратегија. Во неа јасно е наведено дека почетната точка за нејзиното изготвување е надворешна анализа на влијанието на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговија со луѓе за 2012-2018 година, која е детално претставена во стратегијата. Исто така, ја обезбедува рамката на меѓународните односи на земјата и нивните приоритети, кои се релевантни за стратегијата. Стратегијата дава преглед на главните достигнувања и предизвици во текот на животот на претходната стратегија за 2012-2018 година.

⁵⁴ Влада на Црна Гора (2019), стр. 7

A.4.2 Поставување стратешки и специфични цели и дефинирање на активностите

Пред да разговараме за стратешките цели и задачи и да ги дефинираме соодветните активности, би сакале да го свртиме вниманието на читателот кон следниве важни аспекти, што се однесуваат на процесот и содржината.

Како прво, ќе го спомене процесот на развојот на стратешките документи. Додека меѓународните експерти можат да го поддржат изготвувањето на документот и, исто така, да го олеснат процесот на подготовката, содржината на документите, идентификувањето на потребите треба да дојде од националните соработници против трговијата со луѓе.

Препорачана патека/насока би била формирање на работна група за развој на стратегијата (и/или национален акционен план), преку назначување на релевантни мултидисциплинарни национални соработници. Секој од интегралните елементи на стратешкиот одговор заслужува да има серија со свои посветени работни состаноци. Релевантните соработници за време на состанокот ќе придонесат или ќе дадат придонес со пишани информации.

Следниот графикон ја илустрира разновидноста на добрите практики во развојот на стратешки документи во Албанија, Босна и Херцеговина, Косово*, Црна Гора, Северна Македонија и Србија.

Во контексти, каде што веќе постои стратегија или акционен план, ќе треба да се издвои доволно време, за да се подготви документ за нов циклус, сè со цел да се избегне ситуација кога претходниот е истечен, но новиот сè уште не е развиен / усвоен.

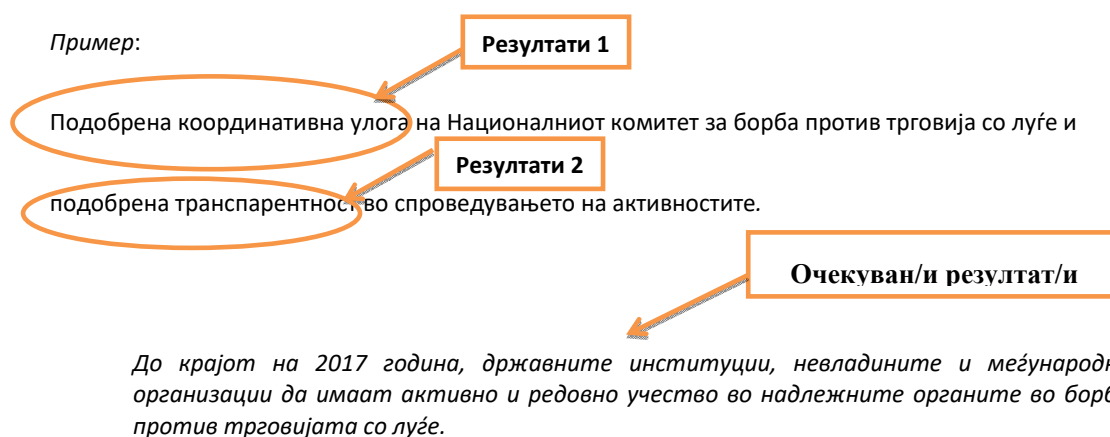
Второ, содржината е важна за стратешките цели. Додека во овој дел ќе се дискутира за воспоставување на стандардни, стратешки и специфични цели, вреди да се посвети внимание и на проблемите што се специфично истакнати од ИКАТ или да бидеме попрецизни, ИКАТ препорачува одредени смени во фокусот:

- **Акција заснована врз докази:** Систематското следење и проценката на програмите за борбата против трговијата со луѓе ќе овозможи напредни иницијативи, засновани на резултати. Ова бара систематско вградено следење и проценка на активностите против трговијата со луѓе;
- **Намалување на ранливоста:** Повеќе внимание посветено на анализата и одговорот на основните социјални и структурни нееднаквости кои ја овозможуваат трговијата со луѓе;
- **Механизми за заштита, прилагодени на потребите на жртвите:** Жртвите на трговија со луѓе треба да имаат право на меѓународна заштита и безусловно и без дискриминација да имаат пристап до шемите за **заштита**.

* Оваа ознака, во текот на целата публикација, не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со СБ на ООН 1244 и Мислењето на МСП за декларацијата за независност на Косово

- **Решавање на неказнивоста на трговците со луѓе:** Зајакнување на соработката во текот и низ истрагата и гонењето;
- **Да се обесхрабри побарувачката;**
- **Подобрување на меѓуагенциските напори:** Негувањето на соработката и дијалогот меѓу државите, националните механизми за координација, спроведувањето на законот, граѓанското општество, преживеаните лица од трговија со луѓе, меѓународните организации кои работат на терен, медиумите и приватниот сектор да бидат предуслов за каква било одржлива програма и одговор за борбата против трговија со луѓе.⁵⁵

Трето, начинот на формулирање на стратешките цели и задачи. При креирање на новата стратегија за борбата против трговија со луѓе, треба да се има предвид следново - оперативниот одговор треба да ги разгради стратешките цели во специфични цели, поддржани со јасно дефинирани очекувани резултати, како што е илустрирано подолу.

Целите треба да се формулираат на тој начин, на кој ќе го претстават исходот како предвидена промена, која ќе биде резултат на преземените активности.

Националниот акционен план треба да ги операционализира специфичните цели, идентификувани во националната стратегија за борба против трговијата со луѓе. За секоја специфична цел, националниот акционен план треба да дефинира активности и под-активности низ тематските области, дефинирани во стратегијата.

Понатаму, националниот акционен план треба да ги дефинира сите активности, доделените одговорности и временски линии, да содржи планови за ресурси и буџет, и да вклучува критериуми за следење и проценка.

A.4.2.1 Овозможувачка рамка

(а) Координативни структури⁵⁶

Од суштинско значење е да се идентификуваат главните и одговорните чинители од владините институции, меѓународните организации и оние од граѓанското општество кои се подготвени да преземат одговорност/и за спроведување на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе. Овие чинители треба да бидат активно вклучени во консултативен процес, чија цел е ефикасно функционирање на структурите за борбата против трговијата со луѓе.

Во исто време, вклучувањето на широк спектар на национални институции и чинители може да доведе до удвојување на напорите, неефикасно користење на ресурсите, недоследни или контрадикторни интервенции и со тоа да доведат до сосема спротивен резултат од она што се бара и е потребно, а тоа е помалку ефикасен

⁵⁵ Адаптирано од ИКАТ (2020b). 20-годишнина од Аналитичкиот преглед на протоколот за трговија со луѓе.

⁵⁶ Во некои земји, националната улога во координирањето на борбата против трговијата со луѓе е поделена помеѓу високо ниво на политичка фигура и висок службеник во министерството задолжено за координирање на спроведувањето на активности против трговија со луѓе. Покрај тоа, може да има меѓуминистерско тело, кое е надлежно за координирање на спроведувањето на националниот акционен план. Ова тело се нарекува поинаку, на пр. Национален комитет, Национална комисија итн.

национален одговор. Поради ова, улогата на Националното координативно тело за борбата против трговијата со луѓе е клучна - да овозможи размена на информации, да обезбеди стратешко планирање, поделба на одговорностите и одржливост на резултатите.⁵⁷

Протоколот на ООН за трговија со луѓе не го специфицира деталното прашање за структури и координација, освен што предвидува дека државите членки ќе воспостават политики, програми и „други мерки“ за спречување и превенција на трговијата со луѓе, како и вклучена соработка со невладини и други релевантни организации (член 9.3) за заштита на жртвите од трговијата со луѓе (Член 9.1).

Глобалниот план за акција на ООН поттикнува ефективна соработка и координација на напорите на национално ниво (став 51), како и унапредување на „соработката и координацијата меѓу владините институции, граѓанското општество и приватниот сектор, вклучително и медиумите, како и работниците, но и организациите на работодавачи, да ги зајакнат политиките и програмите за превенција и заштита“. (став 53).

Алатката за техничка помош развиена од УНОДЦ (Канцеларија на Обединетите нации за дрога и криминал), која има за цел да им помогне на земјите-членки на ООН во ефективната имплементација на Протоколот на ООН за трговија со луѓе, јасно наведуваат дека, за да се подобри националната соработка и координација, од државите се бара:

„Да се воспостави систем или механизам на мултидисциплинарна соработка и координација меѓу релевантните засегнати страни, како што се владините институции (вклучително агенции за спроведување на законот, судски органи, трудови инспекторати, имиграција и органи за азил), невладини организации, даватели на услуги за жртви, здравствени институции, детски институции за заштита, синдикати, приватниот сектор, како и организации на работници и работодавачи“.⁵⁸

Конвенцијата за трговија со луѓе на CoE (чл. 29.2) бара од странките:

„/... / Да донесат такви мерки, какви што се потребни, за да се обезбеди координација на политиките и дејствијата на одделите на нивните влади и другите јавни агенции против трговија со луѓе, каде што е соодветно, преку формирање на координативни тела“.

Координативната структура треба да предвиди мултидисциплинарно и меѓусекторско учество и треба да се создаде на владино ниво, вклучувајќи:⁵⁹

- **Национален координатор за борба против трговијата со луѓе (АТЦ)**, кој е целосно одговорен за проектирањето и спроведувањето на сеопфатниот национален одговор за борба против трговија со луѓе (т.е. националната стратегија за борба против трговија со луѓе и националниот акционен план⁶⁰). Националниот координатор за борба против трговијата со луѓе треба да има соодветно административно возило, канцеларија со потребниот персонал, за да може да му се овозможи на Национален координатор за борба против трговијата со луѓе да ја извршува предвидената улога;⁶¹
- **Национално координативно тело за борба против трговијата со луѓе за координација на спроведувањето на националниот одговор за борба против трговија со луѓе (НАТЦБ)**, таквите тела се именуваат различно низ земјите, на пример: Национален комитет, Национална комисија, Национална работна група, итн. Ова тело може да вклучува подгрупи кои се одговорни за креирање, имплементација и редовно разгледување на националните стратегии за борба против трговија со луѓе и национален акционен план во нивните тематски области (на пример: деца).

Координатор за борба против трговијата со луѓе (АТЦ)

- Владата треба да номинира Координатор за борба против трговијата со луѓе на висока владина позиција, на пример: претставник во едно од министерствата на национално ниво со потребната политичка и извршна моќ и на координаторот треба да му се обезбеди политичка и

⁵⁷ УНОДЦ (2009), стр. 12

⁵⁸ УНДОЦ (2009) стр.12

⁵⁹ Видете исто така УНОДЦ (2020), членови 38 и 40.

⁶⁰ На 13 декември 2000 година, владите на Југоисточна Европа ја потпишаа „Декларацијата за борба против трговија со луѓе“ во Палермо, ветувајќи дека ќе номинираат национални групи и ќе воспостават официјални структури за ефикасна борба против трговијата со луѓе на национално и регионално ниво.

⁶¹ Моделот на УНОДЦ за борба против трговија со луѓе предвидува дека одредениот орган би назначил владин координатор на НАТЦБ, чија примарна одговорност е да му помогне на НАТЦБ во извршувањето на своите активности и може да има дополнителни одговорности утврдени од органот за назначување. Координаторот и НАТЦБ треба да се консултираат со невладини организации, меѓувладини, меѓународни или други релевантни организации, жртви на трговија со луѓе и други погодени групи. (УНОДЦ (2020), член 38.3)

административна поддршка. Референтните услови за позицијата треба јасно да ги дефинираат целите и овластувањата на координаторот за борба против трговијата со луѓе;

- Според референтните услови/условите за работа, координаторот за борба против трговијата со луѓе треба да има предност во целокупната одговорност за националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе. Координаторот за борбата против трговијата со луѓе е одговорен за внатрешната координација, како и за креирањето и спроведувањето на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, вклучително и сите активности поврзани со трговијата со луѓе;
- Координаторот за борба против трговијата со луѓе треба да го координира прибирањето на податоци како и сите активности во земјата, преку обезбедување на локална, регионална и меѓународна соработка.
- Координаторот за борба против трговијата со луѓе треба да има знаење за состојбата со трговијата со луѓе во соодветната земја;

Владата и/или Координатор за борба против трговијата со луѓе треба дополнително да создадат референтни услови за улогата, одговорностите и функционирањето на Канцеларијата на координаторот, национално координативно тело за борба против трговија со луѓе за координација на спроведувањето на националниот акционен план (НАТЦБ) и тематски работни групи (ТРГ) во рамките на НАТЦБ (види подолу). Таквите референтни услови, исто така, треба да вклучуваат механизми за да се обезбеди одговорност на сите релевантни тела вклучени во спроведувањето на активностите на локално, регионално и национално ниво, со цел да се загарантира функционална мрежа, како и шеми за само-мониторинг.

Воспоставувањето на внатрешна услуга (во истата агенција или министерство) и меѓусервисна соработка меѓу чинителите, вклучени во националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, треба да се формализира и да се направи ефективно (на пр. Преку владини договори, специфични упатства или законодавство).

Координаторот треба да биде подложен на националната законодавна рамка:

- Одговорен во известување до владата и парламентот;
- Дозволено е да остварува врски со надворешни партнери, агенции, донатори и да организира редовни состаноци;
- Водење на мобилизацијата и координацијата на буџетот и ресурсите;
- Одговорен за целокупниот мониторинг, преглед и проценка на (НАП);
- Координира со информации и анализира, споделува и собира податоци;
- Претседава со НАТЦБ и обезбедува редовни состаноци; и
- Осигурува политичка поддршка од сите засегнати министерства и агенции со цел да ги поддржите фокалните точки на НАТЦБ.

Во сите овие активности координаторот ќе биде поддржан од посебна канцеларија - Канцеларија на (АТЦ) - која служи како секретаријат за (АТЦ) и обезбедува поддршка на (АТЦ) за координација на сите активностите против трговијата со луѓе.

Канцеларијата треба да има посветени членови на персоналот кои работат само на прашања поврзани со трговијата со луѓе, со цел да обезбедат административна и логистичка поддршка за работата на (АТЦ). Идеално, повеќе луѓе, доколку е потребно, треба исто така да работат во канцеларијата како советници за (АТЦ) и да бидат движечки сили за спроведувањето на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

Предводена од координаторот, канцеларијата треба минимум:

- Редовно да се поврзува со членовите на НАТЦБ и со оние на ТРГ и да се осигура дека протокот на комуникација, како и редовната размена на мислења меѓу засегнатите страни е воспоставена (на пример со билтен и / или веб-страница);
- Да обезбеди сите релевантни информации да се шират на локално и регионално ниво и во рамките на земјата;
- Да направи база на податоци за проекти/контакти, како и список на невладини организации, која редовно ќе се ажурира и ќе им е достапна на сите засегнати страни;

- Да одржува редовни контакти со донаторите во земјата и, со цел да ги координира финансиите и да избегнува удвојување и/или преклопување на проекти, да ги повикува на редовни состаноци сите донатори;
- Колку што е потребно, да му помага на АТЦ во сите прашања.

НАТЦБ

Под покровителство на АТЦ, треба да се формира НАТЦБ со вклучување на сите релевантни министерства, невладини организации и меѓувладини организации и невладини организации активни на полето на трговија со луѓе, како и други релевантни пратставници во рамките на координацијата на АТЦ.

Таквото тело треба да биде меѓуминистерско, интердисциплинарно и да вклучува чинители како што се:

- на владино ниво⁶²: Министерство за внатрешни работи, Министерство за надворешни работи, Министерство за труд и социјална политика, родова еднаквост/жени, јавно здравје, правда, финансии, млади, образование.
- Други чинители:
 - јавни обвинителства; полициски институции; и институт за обука на судии.
 - Трудови инспектори, службеници и институции: работнички организации, организација на работодавачи;
 - национални статистички и истражувачки институции; и
 - Агенции за деца.
- Невладини организации / Меѓународни организации кои работат на полето на трговија со луѓе (види подолу): Социјални партнери; и
- Меѓународни организации.

НАТЦБ ги извршува следниве активности:

(а) Координирање на спроведувањето на овој закон, вклучително и развој на протоколи и упатства и обезбедување на нивно соодветно спроведување, вклучително и преку подигнување на свеста, вештините и капацитетот на сите засегнати страни против трговија со луѓе преку редовна обука и други средства;

(б) Да се развие [во рок од [една година] од донесувањето на овој закон] национален план за акција, кој се состои од сеопфатен пакет мерки за спречување на трговија со луѓе, идентификација, помош и заштита на жртвите, вклучително и жртви кои се вратени од друга држава [име на држава], гонење на лицата кои ја вршат трговијата со луѓе и обука на релевантни државни и недржавни агенции, како и координирање и следење на неговото спроведување;

(с) Развивање, координирање и следење на спроведувањето на националниот механизам за упатување за да се обезбеди правилно идентификување, упатување, помош и заштита на жртвите на трговија со луѓе, вклучително и деца-жртви, и да се осигура дека тие добиваат соодветна помош при заштита нивните човекови права;

(д) Воспоставете процедури за собирање на податоци одделени по пол, за промовирање на истражување за обемот и природата на сите форми на трговијата со луѓе, факторите што ја продолжуваат и одржуваат трговијата со луѓе и најдобрите практики за спречување трговија со луѓе, за помош на и заштита на жртвите како и гонење на лицата кои ја вршат трговијата со луѓе;

(е) Олеснување на меѓагенциската и мултидисциплинарна соработка помеѓу различните владини агенции и меѓу владините и невладините агенции;

(ф) Олеснување на соработката помеѓу земјите на потекло, транзит и дестинација ;

(г) Да дејствуваат како фокусна точка за националните институции и другите државни и недржавни чинители, како и меѓународните тела и други чинители, вклучени во спречување на трговија со луѓе, гонење на трговци со луѓе и помош на жртви;

(х) Да се осигура дека мерките за борба против трговија со луѓе се во согласност со постојните норми за човекови права и не ги поткопуваат или влијаат негативно врз човековите права на погодените групи; и

(и) [Следете го фондот за жртви.]

Извор: член 38.2, УНОДЦ (2020)

Претставниците на министерствата ќе координираат со нејзиното/неговото министерство.

⁶² Оваа листа не е исцрпна и мора да биде прилагодена на структурата на владата во секоја земја.

НАТЦБ треба да биде вклучен во развојот и спроведувањето на националната стратегија за борба против трговијата со луѓе, националниот акционен план и нивното редовно следење, проценка и преглед. НАТЦБ треба да има јасен мандат и да одговара за тоа, во согласност со договорените референтни услови.⁶³

Тематски работни групи (ТРГ)

Тематски работни групи треба да се конституираат како подгрупи на НАТЦБ кои работат на специфични теми, во согласност со посебните потреби и предизвиците на една земја (на пример, во однос на различните форми на трговија/експлоатација, типови на жртви).

Тие треба да се формираат на работни нивоа, според тематската поставеност (4П) на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, односно спречување, заштита и гонење, со цел да се воспостават редовни канали за комуникација и дејствување за развој, спроведување и редовно разгледување на национална стратегија за борба против трговија со луѓе и националниот акционен план во нивните тематски области. Секој од нив треба да обезбеди вклучување на родовите текови, во врска со планираните и специфични активности и активности.

Секоја ТРГ треба да назначи претседател за координација на нивната работа. Чинителите на ТРГ треба да:

- Имаат овластување да донесуваат одлуки на работно ниво;
- Бидат флексибилни за спроведување на проекти, без политички ограничувања;
- Имаат доволно време и капацитет да и' се посветат на нивната функција во ТРГ;
- Дејствуваат во име на НАТЦБ во нивната област на соодветната материја;
- Да имаат јасен мандат и да бидат одговорни, во согласност со референтните услови; и
- ТРГ за деца треба да има овластување и капацитет да произведе или како посебен документ или како целосно формиран анекс на националниот акционен план за борбата против трговијата со деца, што ќе биде одобрен.

ТРГ или нивните претседатели треба да се состануваат во редовни интервали, со цел да се обезбеди целосна координација на сите мерки против трговијата со луѓе.

Треба да се создаде посветен ТРГ за справување со трговија со деца. Оваа работна група треба да има можност да добие дополнително финансирање од соодветните министерства, одговорни за заштита на децата. Во врска со заштитата на трговијата со деца од идентификација до закрепнување и интеграција, интервенциите треба да се водат според упатствата на УНИЦЕФ за заштита на деца жртви на трговијата со луѓе, кои треба да се користат како платформа за развој на политики и практики, истовремено разгледувајќи ги локалните околности, ограничувања и ресурси.⁶⁴

Улогата на невладините организации:⁶⁵

- Граѓанското општество мора да биде вклучено во координативната структура, имајќи ја предвид клучната улога што ја играат невладините организации, особено во областите на превенција и помош на жртвите;
- Невладините организации треба да бидат застапени во НАТЦБ и задолжително треба да бидат вклучени чинители на невладините организации во секоја тематска работна група. Во оваа рамка, невладините организации мора да бидат дел од процесот на донесување одлуки и треба да бидат консултирани, со цел да дадат свое мислење и експертиза; и
- Владите треба да обезбедат учество на невладините организации во НАТЦБ, со потпишување на формални договори за соработка (како што се меморандуми за разбирање), кои треба јасно да утврдат разграничување на задачите и специфичните одговорности на секој чинител.⁶⁶

⁶³ За добри практики во врска со националната координација, видете на пр. Експертска група за борба против трговија со луѓе на Советот на Европа (2016 година). Колекција на добри практики за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе.

⁶⁴ УНИЦЕФ (2006), Упатства за заштита на деца жртви на трговија со луѓе. За упатства за планирање активности за спречување трговија со деца, видете на пр. Дотриц, М. (2007). Прирачник за планирање на проекти за спречување на трговија со деца. Соодветни упатства се дадени и во: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018а). Повремен напис бр. 9: Трговија со деца и заштита на деца: осигурување дека механизмите за заштита на децата ги штитат правата и ги задоволуваат потребите на децата жртви на трговија со луѓе (2018); УНГА (2010а). Упатства за алтернативна грижа за децата (A / RES / 64/142 *) и УНИЦЕФ (2011). Примена на упатствата за алтернативна грижа за децата.

⁶⁵ За детален увид во улогата на граѓанското општество, видете исто така: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018).

⁶⁶ За детални информации за договорите за соработка, видете ОБСЕ/ОДИХР (2004). ОБСЕ/ОДИХР (2021) (престои)

Улогата на меѓународните организации:

- Заедно со меѓувладини организации активни во земјата, го поддржуваат развојот на националните структури за координација, преку обезбедување на главните чинители со техничка експертиза, како и обука, кога е потребно, и финансиска поддршка за имплементација на националниот акционен план;
- Промовирање на пристап, заснован на човекови права/род и олеснување на спроведувањето на активностите за борбата против трговијата со луѓе, според националниот акционен план, оставајќи им ја водечката улога на националните засегнати страни;
- Потребно учество во НАТЦБ како „набљудувачи“, сè со цел да ги советуваат АТЦ и НАТЦБ, по барање;
- Давање на поддршка за вмрежување на невладините организации и активно учество во координативната структура; и
- Давање на поддршка на владините структури и социјалните партнери, со цел да се обезбеди одржливост на иницијативите за борбата против трговијата со луѓе.

Национален механизам за упатување (НРМ)⁶⁷

Институционализираните, повеќеагенциски механизми за координација мора да бидат воспоставени, за да се осигура дека сите жртви на трговијата со луѓе ја добиваат потребната и соодветна помош, поддршката и заштитата, заснована врз човекови права, вклучувајќи ги и родовочувствителните. Имајте во предвид дека, додека стратегијата и националниот акционен план можат да ги истражат потребите и да идентификуваат чекори за воспоставување на НРМ, за да се институционализира, НРМ треба да биде вметната во националната правна рамка.

Таквите механизми треба да бидат центрирани на потребите на индивидуалните жртви и да вклучуваат првично откривање и идентификување, нивна поддршка и упатување до соодветни служби, законски престој, поддршка за време на истрагата, гонењето и судењето (доколку има), механизми за поплаки и доведување до трајно решение, како враќање, реинтеграција, преселување или социјална инклузија. Таквите системи мора да бидат институционализирани, но сепак флексибилни, за да овозможат управување со процеси/случаи, прилагодени на потребите на одделните жртви.

Тематските работни групи за заштита треба да ја преземат одговорноста за креирање на поставувањето на националните механизми за упатување на оперативно ниво, како и за следење, евалуација и редовно разгледување на нејзината работа, со цел да се оптимизира процесот.

Во 2018 година Министерскиот совет на ОБСЕ донесе Одлука за зајакнување на напорите за спречување и борба против трговија со деца, вклучително и малолетници без придружба, со што се потврди дека „соработката меѓу државите, одговорите од прва линија и граѓанското општество, можат дополнително да помогнат во заштитата на децата, вклучително и оние кои се без придружба, од изложеност на трговијата со луѓе“.

Донесената одлука на земјите учеснички се однесуваше на „зајакнување на националната, регионалната и меѓународната соработка за превенција и борба против трговијата со деца, особено во врска со пријавувањето и споделувањето на информации за децата жртви на трговијата со луѓе, вклучително и оние без придружба, во согласност со нивните соодветни домашни закони, вклучително и во врска со заштитата на личните податоци“ и „да се разгледа назначувањето на националната фокусна точка до која може да се упатуваат прашања од официјални лица од други земји, во врска со децата жртви на трговијата со луѓе, вклучувајќи ги и оние што се исчезнати и/или кои планираат да ги или да се вратат во нивната земја на потекло“.⁶⁸

(б) Правна и регулаторна рамка

Соодветната законска регулатива е еден од најголемите чекори за ефикасно справување со трговијата со луѓе. Затоа, креаторите на политиките и надлежните органи треба да размислат за преземање законски реформи, со цел законодавниот дом да биде во согласност со релевантните меѓународни инструменти.

Соодветна законска и регулаторна рамка треба да опфаќа криминализација на трговијата со луѓе во сите нејзини форми, обезбедување помош, заштита, приватност и доверливост на жртвите на трговијата со луѓе, нивна заштита, правна заштита и надомест на штета. Понатаму, соработката меѓу државните и недржавните чинители, исто така, треба да биде регулирана со законодавната рамка.

⁶⁷ За елаборација на НРМ, видете ОБСЕ-ОДИХР (2004) и ОБСЕ/ОДИХР (2021) (претстои).

⁶⁸ Погледнете го ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2020) за специфични препораки за воспоставување на таква фокусна точка. Воспоставување на национални контактни точки за заштита на децата жртви на трговија со луѓе.

Националното законодавство треба да се усогласи во согласност со меѓународните правни инструменти. Понатаму, националното законодавство треба да се усогласи според меѓународните стандарди за човекови права. Елементот на човековите права е клучен и треба да се земе предвид при изготвувањето или толкувањето на законите за борба против трговијата со луѓе, подзаконските акти, регулативите, процедурите, кодексот на однесување, договорите, меморандумите за разбирање и слично.⁶⁹

Реформата во законодавството за борбата против трговијата со луѓе треба да обезбеди заштита на основните човекови права на претпоставените жртви на трговијата со луѓе, без оглед на статусот на имиграција, и да вклучува усвојување на закони за откривање на нелегалното вработување, казнување на организаторите на потајното движење и оние кои работат во навредливи услови, како и промовирање на националните политики, насочени кон еднаков третман на работниците-мигранти со националните работници.

Преглед на законодавството и практиката во согласност со добро воспоставените меѓународни стандарди за борба против трговија со луѓе, засновани врз законот за човекови права, треба активно да вклучуваат креатори на политики, чинители на граѓанското општество, како и законодавци на национално и локално ниво. На експертите од другите земји, како и на меѓународни организации кои работат во оваа област, треба да им се помогне да обезбедат експертиза и правни совети. Покрај тоа, креаторите на политики, законодавците и другите професионалци, треба да бидат родово-сензитивни и да ги разбираат родовите аспекти на трговијата со луѓе, така што родот да е вклучен во политиките, акциите и програмите за борбата против трговијата со луѓе.

Во согласност со стратешките цели, поставени за правната и регулаторната рамка, треба да се земат предвид следниве стандарди, при утврдување на активностите:

- Земјата треба да ги ратификува инструментите за човекови права и да ги вметне во националното законодавство;
- Трговијата со луѓе треба да биде посебно кривично дело, вклучено во националното кривично право во согласност со Протоколот на ООН за трговијата со луѓе;
- Треба да има посебни законски одредби за криумчарење и трговија со луѓе, кои се рефлектираат, не само во дефиницијата, туку и во пракса;
- Сите практики, поврзани со трговија со луѓе, како што се должничкото ропство, присилната работа и присилната проституција, исто така, треба да бидат криминализирани;
- Признавање на модели на договорите за вработување и нивно спроведување во судовите на земјата на дестинација, дури и за работници со неправилен статус;
- Контрола и регулација на приватните агенции за вработување и државните агенции за вработување, вклучувајќи ги надоместоците што ги наплатуваат, работодавачите и подизведувачите со кои соработуваат во земјите на дестинација и нивните минимални квалификации за работа како агенции за вработување, што нормално може да се стандардизира преку систем за лиценцирање; и
- Треба да се применат посебни одредби за трговијата со деца.⁷⁰

Во однос на координацијата и соработката:

- Треба да се регулира координативната структура за борба против трговијата со луѓе, вклучително и назначувањето на АТЦ и НАТЦБ, како и нивните задачи, вклучително и соработка меѓу државните чинители и невладините организации, во рамките на НРМ.
- Во однос на превенцијата, треба да ги има/постојат следниве прашања: Одредби против дискриминација и родова еднаквост;
- Детски права и заштита на децата;
- Законски и недискриминаторски можности за миграција;
- Регулаторни инструменти за размена и обука на информации; и
- Недискриминирачки, родово-сензибилни мерки за контрола на границата, поврзани со трговијата со луѓе.

Во однос на заштитата на жртвите, законодавците треба да ги разгледаат следниве главни проблеми:

⁶⁹ За практични прашалници за самооценување во врска со меѓународните и националните правни рамки, видете на УНОДЦ (2021), делови 2.2. и 2.3.

⁷⁰ Упатувања на релевантни членови на Хашката конвенција за киднапирање на деца итн. Треба да се обрати / зајакне во земјите потписнички на овие конвенции во Хашката конференција.

- Да се обезбеди идентификација на жртвите (преку упатства за спроведување на законот и/или обвинители и договори за соработка со невладини организации);
- Мерки за обезбедување пристап до граѓанска постапка;
- Заштита на приватноста на жртвите;
- Програми за заштита на жртвите и сведоците кои се родово-сензибилни;
- Потребна помош на жртвата, вклучително и психолошка и медицинска помош, и право на безбедност; помошта треба да биде обезбедена од обучени асистенти, од ист пол како жртвата;
- Бесплатно правно советување, услуги за толкување и културно посредување за жртвата;
- Законско живеалиште на жртвата;
- Прописи за заштита на податоците;
- Мерки за обезбедување социјална вклученост на жртвите, како што се (привремени) работни дозволи, обука за работа, пристап до образовни институции и програми за интеграција;
- Мерки за да се осигура дека жртвите на трговија со луѓе нема да се вратат во земја во која би биле изложени на ризик од злоупотреба или повторно трговија со луѓе (заштита од депортација);и
- Посебните потреби на децата мора да бидат земени во предвид во сите погоре наведени.

Во однос на гонењето, треба да се реши следново:

- Криминализација на трговијата со луѓе во сите форми, за сите видови експлоатација и за сите видови жртви;
- Неказнивост за жртвите;
- Соодветни санкции за кривично дело трговија со луѓе;
- Взаемна/меѓусебна правна помош;
- Компензација на жртвата (дадена директно на жртвата);
- Постапки за финансиска истрага, интегрирани во постапки за кривична истрага;
- Заплена и конфискација на имотна корист;
- Одредби за екстрадиција;
- Постапки за докази за барање и добивање докази за кривични дела трговија со луѓе од изворот или земјата на дестинација;
- Посебни одредби за тајни операции;
- Предистражни рочишта; и
- Размена на податоци и информации на меѓународно ниво.⁷¹

(в) Управување со информации и истражување

Со цел да се оптимизира националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе, мора да биде обезбедено дека сите релевантни информации и податоци се достапни и пристапни за вклучените чинителите, како и дека информациите редовно се разменуваат.

За таа цел, треба да се надминат три главни предизвици:

- Недостаток на заеднички дефиниции меѓу постојните извори на податоци, што доведува во многу земји до измешани податоци кои се поврзани со трговија со луѓе, криумчарење и илегална миграција;
- Недостаток на податоци за форми на трговија со луѓе, освен за трговија со жени и деца за сексуална експлоатација; и
- Недостаток на веродостојни статистички податоци, што е предуслов за разгледување на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

Чекор за надминување на јазот во податоците е усогласување на дефинициите на национално и меѓународно ниво. Покрај тоа, новите податоци мора да се соберат преку истражување и следење.

⁷¹ За сеопфатна проценка на правната рамка, видете во ОБСЕ/ОДИХР (2004), стр. 39-42.

На стратешко ниво, управувањето со информациите и собирањето податоци се тесно поврзани со следењето.

Собирањето на податоци за трговија со луѓе треба да биде поврзано со информации системи поврзани со миграцијата (на пр. институции кои веќе редовно собираат податоци за миграција) и агенции што откриваат експлоатациони практики за вработување (на пр. инспекции на трудот или полициски и трибунал за вработување, што одржуваат рочишта за случаи на трудова експлоатација). Исто така, ќе има бенефит од поврзувањето со системите за собирање податоци за социјална помош - за да се добие увид во бројот на луѓе кои примаат помош како жртви на трговија со луѓе.

Истражувањето треба да се заснова на дефинициите утврдени во Протоколот на ООН за трговијата со луѓе и други релевантни меѓународни правни инструменти, со цел да се олесни систематското мерење и проценка на појавите и да може да се споредуваат податоците на мултинационално ниво. Истражувањето треба да се фокусира на следниве проблеми:

- Елементи поврзани со разубувањето (учество и активности на криминални групи);
- Социо-економски и родови профили на жртвите и сторителите, како и нивното потекло;
- Главни причини за трговија со луѓе, земајќи ги во предвид полот и миграциските причини и двигателите;
- Последици за вклучените лица, како и за засегнатите земји; и
- Резултати од гонење во трговија со луѓе, вклучително и успеси и неуспеси во заштитата на жртвите, судски постапки, собирање и презентирање докази, стапки на осуди и видови казни, доделени такси и добиени награди (доколку има) и причини за успех и неуспех во кривичната постапка прогонство.

Управување со информации и истражување треба да ги опфати сите области на националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе. На сите полиња, податоците треба да се собираат одделно за жени, мажи, момчиња и девојчиња и ЛГБТИК + лица.

Во однос на форматот, треба да се собираат и персонализирани и неперсонализирани податоци, но размената на лични податоци треба да подлежи на согласност на жртвата. Вежбата за собирање податоци не треба да и' нанесе штета на жртвата.

Истражувањето треба да го вршат специјализирани истражувачки институти, како и независни домашни експерти, вклучително и невладини организации. Со цел да се овозможи компаративно истражување, треба да се бара соработка со меѓународни истражувачки институти, експерти и невладини организации, и учество во меѓународни истражувачки мрежи.

Во согласност со стратешките цели, поставени за управување со информации и истражување, треба да се земат предвид следниве **стандарди** при утврдување на активностите:

- Управувањето и собирањето лични податоци за жртвите на трговијата со луѓе треба да бидат ограничени на апсолутно неопходниот минимум. Процесот на собирање на податоци треба да ги осигура човековите права и родово-сензитивните стандарди и да спречи понатамошно оштетување на жртвите.⁷²
- Податоците, собрани за жртвите и сторителите на трговија со луѓе, треба да бидат расчленети според сите параметри кои се сметаат за релевантни (вклучувајќи пол, возраст, попреченост, етничка припадност, националност, имиграциски статус, локација, социоекономски статус и сите форми на експлоатација), доколку е дозволено со националниот закон. Таквото собирање, чување, споделување или ширење на податоците мора да се изврши на законски и етички начин, „со должно внимание на меѓународните стандарди за приватност и доверливост“;⁷³

⁷² Погледнете СЗО (2016). Етички и безбедносни препораки за интервентно истражување на насилство врз жени, градење на лекции од публикацијата на СЗО: Позиционирање на жените на прво место: етички и безбедносни препораки за истражување на семејното насилство врз жените.

⁷³ ЦЕДАВ (2020 година) Општа препорака бр. 38 за трговија со жени и девојки во контекст на глобалната миграција (ЦЕДАВ / C / GC / 38), став. 110, 111. Таквите стандарди вклучуваат, на пример: Конвенцијата на СЕ за заштита на лица во врска со автоматската обработка на лични податоци; Конвенцијата на Африканската унија за сајбер безбедност и заштита на личните податоци од 2014 година и Дополнителниот закон на ЕКОВАС (A / SA.1 / 01/10) за заштита на личните податоци во рамките на ЕКОВАС; исто така, Општата регулатива за заштита на податоците на ЕУ во 2018 година (ГДПР) ГДПР регулира обработка, складирање, употреба и размена на податоци во земјите-членки на ЕУ и други земји, агенции и приватни организации надвор од ЕУ кои обезбедуваат и обработуваат податоци за стоки и услуги на ЕУ за ЕУ жители. ГДПР пропишува што се лични податоци, поставува правила за ракување со податоци, ги дефинира улогите и одговорностите на оние што контролираат и обработуваат лични податоци. Се додека една организација обработува податоци во контекст на нејзините активности се јавува во контекст на договор што постои во ЕУ, таа обработка на податоци е покриена со ГДПР. Институциите што не се членки на ЕУ се предмет на ГДПР - на пр. Кога

- Податоците треба да бидат обезбедени од државни тела, како и од недржавни чинители, вклучително и државни канцеларии за статистика, агенции за спроведување на законот, инспекции на трудот, меѓувладини организации, невладини организации, истражувачки институти и меѓународни организации;⁷⁴
- На меѓународно ниво, размената на информации треба да вклучува релевантни агенции, и во целните земји, и во земјите на потекло на жртвите на трговија со луѓе. АТЦ и НАТЦБ, исто така, треба редовно да разменуваат информации и искуства;
- Дисеминација, односно ширењето на информации, треба да се одвива преку веб-страница и редовни извештаи. Извештаите и информациите од националните организации треба да бидат достапни на нивниот мајчин јазик и во печатена форма. (Не сите земји имаат редовен пристап до Интернет. Покрај тоа, државните тела често не зборуваат странски јазици);
- Истражувањата треба да бидат интердисциплинарни и треба да се координираат на национално ниво, на пример, со воспоставување на национална програма за истражување на трговијата со луѓе, во тесна врска со канцеларијата на АТЦ. Истражувањето треба да се фокусира на давање практични препораки за борба против трговијата со луѓе и воспоставување соодветна заштита и помош на жртвите на трговија со луѓе. И на крај, треба да ги заштити доверливите и личните податоци и информации;
- Регулативи (применлива национална правна рамка и добри практики⁷⁵) во врска со преносот на податоци помеѓу органите за спроведување на законот и имиграцијата и советодавните агенции. Договорите за соработка мора да содржат регулативи кои гарантираат дека органите за спроведување на законот нема да го предадат идентитетот на жртвата на трговија со луѓе на советодавните тела без негова/нејзина согласност. На ист начин, советодавните агенции не треба да бидат под притисок да го објавуваат идентитетот на нивните клиенти или други информации за нив пред органите на прогонот, без соодветно овластување. Консултантските агенции треба да имаат строги прописи кои спречуваат размена на лични податоци со властите.⁷⁶

(г) Мобилизација на ресурси и буџет

За ефективна и одржлива координација во борбата против трговијата со луѓе потребно е да се има детален план за потребните ресурси, како и план за нивна мобилизација. Таквиот план треба да содржи детални одредби за техничка и финансиска помош и да укажува на високиот приоритет на мерките за борба против трговија со луѓе.

Мобилизацијата на ресурсите и буџетите ги опфаќа сите инпути, потребни за успешно спроведување на националниот одговор за борба против трговија со луѓе. Ова вклучува:

обработуваат лични податоци со цел да им понудат стоки и услуги на граѓаните на ЕУ. ГДПР не важи за обработка на лични податоци од причини на национална безбедност, и во согласност со заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ, ниту за податоците што ги обработуваат јавните власти за спречување, откривање, истрага и гонење на кривични дела. Погледнете ја серијата универзитетски модули на УНОДЦ за детален преглед. Модул 10: Приватност и заштита на податоците. Интернет криминал.

⁷⁴ За стандардите за заштита на податоците за невладините организации - даватели на услуги за жртви на трговија со луѓе, видете dataACT (2015). Предизвици за заштита на податоците во политиките за борба против трговија со луѓе. Практичен водич.

⁷⁵ (Ibid.) Исто како и претходно наведеното

⁷⁶ Во 2018 година, холандскиот национален известувач за трговија со луѓе истакна дека „организациите без истражни овластувања (како што се институции за грижа на млади, невладини организации и координатори за грижа) мора да побараат писмено одобрување од жртвите пред да можат да го пријават својот случај / ... /. Овие организации будат аларм затоа што станува сè потешко да се пријават случаи / ... / поради законите за приватност. „ На 5 ноември 2019 година, европатеникот Јерун Ленаерс постави пратеничко прашање за да разјасни дали GDPR ја пропишал потребата да се добие експлицитна согласност од наводна жртва на трговија со луѓе пред да може да се достави извештај. (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-003625_MK.html) [пристапено на 15.03.2021] Во одговорот од 17 февруари 2020 година, Европската комисија појасни дека „[во] принцип, обработката на лични податоци заради пријавување на жртви на кривично дело до јавни органи, може да се изврши кога постои обврска во ЕУ или националното законодавство, или кога ЕУ или националното законодавство дозволува такво постапување од причини од јавен интерес, а во некои случаи таквата обработка може да биде оправдана кога е потребно, за да се заштитат виталните интереси на поединците, особено кога се загрозени нивното здравје или живот и ако обработката се однесува на специфични категории на податоци, како што се податоци што се однесуваат на здравјето или нечиј сексуален живот или сексуална ориентација, потребно е дополнително оправдување според член 9 (2) од ГДПР. Овие оправдувања вклучуваат изречна согласност на лицето или законско барање според ЕУ или националното законодавство што исполнува цел од значителен јавен интерес. Треба да се процени дали пријавувањето до надлежните органи ќе бара обезбедување чувствителни лични податоци или дали пријавувањето врз основа на анонимизирани и / или збирни податоци ќе биде доволно “. (Достапно на: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-003625-ASW_MK.html) [пристапено на 15.03.2021]

- Финансиски ресурси,
- Човечки ресурси; и
- Имот, услуги и опрема.

Мобилизацијата на ресурсите мора да се одвива, и на стратешко, и на оперативно ниво, и мора да има за цел да обезбеди алокација на средства од редовните буџети на различните владини институции, што овозможува спроведување на НАП. Покрај тоа, таа треба да биде насочена кон надворешни донатори и може да вклучува јавно приватно партнерство.

АТЦ треба да ја координира целокупната мобилизација на средства и буџети, со поддршка на НАТЦБ. Во зависност од спецификите на националната законска рамка, што се применува на фискалното планирање, сите агенции за спроведување треба да ја информираат АТЦ за нивните потреби за финансирање на спроведувањето на активностите, предвидени со националниот акционен план.

Долунаведеното, што следи, треба да се земе во предвид при идентификување на активности:

- **Направете детален буџет за секоја планирана активност.** За секоја акција, наведена во националниот акционен план, треба да се изработи детален буџет во кој ќе бидат опишани сите потребни ресурси, вклучително и распределениот буџет и плаќање во натура (непарични влогови).
- **Нацрт национален план за ресурси против трговија со луѓе.** Врз основа на овие буџети, канцеларијата на АТЦ треба да изготви национален план за ресурси, што ги означува вкупните ресурси, потребни за секоја област (рамка за поддршка, превенција, заштита и гонење). Исто така, треба да вклучува список на средства, веќе распределени од надворешни и внатрешни донатори, како и назнака за приоритетните потреби за финансирање, во согласност со националната стратегија за борба против трговија со луѓе и националниот акционен план.
- **Дадете приоритет на обезбедување на државни средства.** Соработувајте со соодветните владини структури, за да обезбедите државно/локално финансирање. Ова може да бара понатамошни напори за подигање на свеста и сензибилизација со Министерството за финансии, локалните самоуправи, општините и другите релевантни чинители на јавноста, за да се обезбедат потребните финансии за спроведување на националниот акционен план.
- **Контактирајте ги потенцијалните донатори.** Националниот секретаријат треба да го искористи Националниот план за ресурси против трговијата со луѓе (или делови од него), заедно со нацрт-проекти, за да ги информира потенцијалните донатори и спонзори.
- **Информации за агенциите што ги спроведуваат можностите за финансирање.** Агенциите за спроведување треба редовно да се информираат за можностите за финансирање, на пр. преку е-пошта или билтен.

Идентификуваните активности наведени погоре треба да се поделат на следново:

- АТЦ со поддршка на НАТЦБ треба да сноси целосна одговорност за мобилизацијата на ресурсите и буџетот и треба:
 - да даде преглед на националниот план за ресурси против трговијата со луѓе;
 - соработува со Министерството за финансии, локалните самоуправи, општините и другите релевантни јавни засегнати страни, за да се обезбеди потребното финансирање;
 - да се поврзува со надворешни донатори и агенции; организирајте донаторски состаноци во редовни интервали; и
 - информирајте ги агенциите за спроведување за можностите за финансирање (преку националниот секретаријат).
- Канцеларијата на АТЦ треба да го поддржува АТЦ преку:
 - развој на национален план за ресурси за борба против трговија со луѓе;
 - поврзување со донатори и спонзори во земјата;
 - воспоставување список на потенцијални донатори и можности за финансирање;
 - да постои одговорност за следење на буџетот на националниот акционен план во координација со агенциите, одговорни за спроведување на одредени активности на националниот акционен план;

- координирање на активностите за финансирање на внатрешни и надворешни донатори; и
- информирање на агенциите за спроведување за можностите за финансирање; и наведете колку средства треба да одат за корисниците.
- Агенциите за спроведување/имплементирање треба:
 - да креираат детални пресметки за секоја активност;
 - да ја информираат канцеларијата на АТЦ за нивните потреби за финансирање; и
 - да побараат донатори и/или спонзори за нивните активности.

(д) Преглед, мониторинг и евалуација

Иако прегледот, мониторањето, проценката и учењето се детално дискутирани во Поглавјето Б на овој Водич, ние би сакале да ја разјасниме важноста на некои од овие елементи во дефинирањето на реакцијата на државата кон трговијата со луѓе.

За да се утврди успешноста на националниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, не е доволно само да се проценат елементите на оперативно ниво, со испитување на активности против трговија со луѓе или да се концентрираме само на стратешкото ниво, со идентификување на постигнувањето на стратешките цели. Треба да се земат во предвид сите елементи, имено: активности, очекувани резултати, специфични цели и стратешки цели.

Целта на следењето, евалуацијата и прегледот е да провери дали програмата навистина работи, дали активностите навистина водат до очекуваните резултати и дали овие резултати навистина придонесуваат за постигнување на специфични и стратешки цели. Врз основа на резултатите, активностите на оперативно ниво можат да се подобрат или целите можат да се преформулираат на стратешко ниво.

Преглед на националниот одговор на трговијата со луѓе значи утврдување, во редовни интервали, на степенот на нејзиниот успех. Затоа, прегледот се фокусира на постигнување на предвидените цели, како на стратешко, така и на оперативно ниво. Доколку е потребно, мора да се направи промена на ситуацијата или пак да се направат прилагодувања, за да се рефлектираат новите барања.

За да може систематски да се спроведува прегледот, мониторингот и евалуацијата, треба да се развие „Рамка за преглед, мониторинг и проценка“. Овој документ би требало да ги дефинира роковите и улогите и одговорностите на различните вклучени чинители. Овој план треба да биде развиен и договорен од засегнатите страни кои се одговорни за имплементацијата (на пр. НАТЦБ). Врз основа на Рамката, деталните модалитети за преглед, мониторинг и евалуација треба да бидат разработени и регулирани во „Упатствата за преглед, мониторинг и проценка“.

Самиот преглед треба да го спроведе внатрешна специјална комисија/работна група за преглед на националниот акционен план, во рамките на постојните структури, или надворешно, од индивидуална институција, како што се, на пример:

- Институт за истражување;
- Национален известувач или слична агенција; или
- Надворешен експерт (ова лице/институција е одговорно за конечниот дизајн на прегледот во согласност со „План за преглед, мониторинг и евалуација“. Лицето/институцијата што го спроведува прегледот не може секогаш да биде иста, но може да се менува со текот на годините .

Прегледот треба да се заснова врз референтните услови за преглед. Следниве предуслови се потребни за спроведување на ревизија:

- Дефинирање на индикатори за мерење на стратешки цели и специфични цели; и
- Да се одреди почетната точка за „Што беше статус кво“.

Основните прашања на кои ќе одговори прегледот се:

- Дали поставените стратешки цели се сèуште релевантни и валидни?
- Кои цели се постигнати и до кој степен?

- Кои специфични цели се постигнати и до кој степен?
- Кои фактори придонеле или спречиле да се постигнат стратешките цели и специфичните цели?
- Кои препораки можат да се засноваат на овие наоди?

Испитувањето мора да се спроведува во редовни интервали. За да може соодветно да се одговори на новите случувања во трговијата со луѓе, националниот акционен план треба да се прегледува најмалку на секои две години.

Треба да има тело што ќе обезбеди сите релевантни засегнати страни да се согласат за конечните резултати од прегледот, како и препораките, засновани врз него. За таа цел, НАТЦБ треба да дискутира и да ги одобри резултатите и препораките.

Мониторингот е континуирано собирање и анализа на податоците. Целта е првенствено да обезбеди индикации за напредок или недостаток на тоа, и на тој начин дава основа за проценка и преглед. Податоците за мониторинг треба редовно да се собираат од сите чинители, вклучени во спроведувањето на активности против трговијата со луѓе. Понатаму, податоците за мониторингот треба да се собираат според однапред дефиниран образец за мониторинг, и треба да се чуваат и да се достапни на централно место.

Во контекст на националното следење, одговорот на трговијата со луѓе треба да се одвива, и на стратешко, и на оперативно ниво. На стратешко ниво, треба да се спроведе централна национална институција, која мора да биде независна и не треба да има извршна, оперативна или координирачка политика, на пример, национален известувач.

Податоците треба да бидат обезбедени од државни тела, како и од недржавни чинители, вклучително и државни канцеларии за статистика, агенции за спроведување на законот, меѓувладини организации, невладини организации, истражувачки институти и меѓународни организации.

На оперативно ниво, надзорот е одговорност на агенцијата за спроведување.

Надзорот треба да се заснова на мониторинг на референтните услови и тие треба да содржат информации за роковите и податоците, што треба да се соберат на стратешко и оперативно ниво. Понатаму, треба да се дефинираат улогите и одговорностите на сите чинители, одговорни за обезбедување и собирање податоци.

Откако ќе се дефинираат референтните услови за мониторинг, мора да се дадат упатства за сите агенции, што треба да собираат информации.

На стратешко или политичко ниво, треба да се соберат следниве податоци:

- Статистика за контекст на земја, на пр. податоци за економски, политички, социолошки развој на национално, регионално и локално ниво; Анонимни и безлични податоци во областите на превенција, заштита и гонење; и
- Општи информации за тековните проекти, вклучително и области за спроведување, ресурси и број на корисници.

Следењето на ова ниво треба да се спроведува континуирано. Резултатите треба да бидат презентирани во редовно објавуваните извештаи.

На оперативно ниво, податоците за мониторингот треба да се собираат и анализираат за секој имплементиран проект или мерка, вклучително и податоци за:

- тело за спроведување;
- Инпути (вложени кадрови и финансиски ресурси);
- Активности;
- Планирани и постигнати резултати;
- Временска рамка; и
- Индикатори.

Мониторингот на оперативно ниво треба да се спроведува периодично.

Евалуацијата е систематско собирање и анализа на претходно дефинирани информации, за да се направат

проценки, да се подобри ефикасноста на програмата и/или да се генерираат знаења за донесување одлуки за идните програми. Целта на евалуацијата е да се подобри спроведувањето (стратешки мерки, проекти) и да се процени постигнувањето на оперативните цели.

Доколку се достапни средства, проценката треба да ја спроведе надворешен проценувач, за да добие надворешна перспектива. Кога финансирањето е ограничено, проценката може да има форма на внатрешна проценка, спроведена од агенцијата за спроведување. Ова бара соодветна обука за оние кои треба да ја спроведат проценката.

Проценката треба да се заснова на референтните услови за проценка.

Барањето за евалуација треба да вклучува барем анализа на:

- Очекувани резултати - одредува дали се испорачани очекуваните резултати;
- Статус на исход - одредува дали одредена цел е постигната и ако не е, дали е постигнат напредок во нејзиното постигнување; и
- Фактори кои влијаат на постигнувањето на одредени цели.

Референтните услови за проценка треба да наведат во кое време треба да се изврши проценката и од кого.

A.4.2.2 Превенција

Превенцијата е примарен и клучен елемент во секој национален одговор на борбата против трговијата со луѓе. Според Протоколот на ООН за трговија со луѓе, државите членки се должни да преземат превентивни мерки за спречување и борба против трговијата со луѓе (член 9.1).⁷⁷

Превентивните мерки треба да бидат мултидисциплинарни, засновани врз интегриран и координиран пристап за решавање на сите основни причини за трговија со луѓе, во согласност со пристапот кон човековите права и краткорочните и долгорочните перспективи за трансформација на полот. Мерките за превенција треба да се однесуваат на ризичните групи:

- во земјата на потекло, преку промовирање на одржлив развој со посебен акцент на жени и девојчиња, малцинства и деца (жени, мажи и ЛГБТКИ + лица);
- во земјата на транзит и дестинација со посебен акцент на страната на побарувачката.

Мерките за превенција треба да се однесуваат на криминалот во земјите на потекло, транзит и дестинација, преку идентификување, регулирање и надзор на ризичниот сектор.

Превентивните мерки треба да се засноваат на стратегии за зајакнување кои бараат развој на програми кои нудат можности за живот и репресивни стратегии кои имаат за цел да се борат против феноменот на трговијата, како од страната на побарувачката, така и од страната на понудата.

(а)Подигнување на свеста и едукација

(i) Стратешко ниво

Сеопфатните активности за подигање на свеста и едукацијата треба да обезбедат по мерка кампањи, да содржат јасни информации за кривичното дело трговија со луѓе, да промовираат пристап, родово чувствителен на повеќе човечки права и да промовираат само-зајакнување на ризичните групи.

Мерките за подигање на свеста треба да се фокусираат на:

- Подготовка и употреба на анкети за идентификување на ризични групи;
- Спречување на трговија со луѓе преку информативни кампањи, насочени кон идентификувани ризични групи, како и потенцијални експлоататори на жртви на трговија со луѓе;
- Родова чувствителност во процесот на трговија со луѓе и сите форми на експлоатација (на пример: фокусирање на борба против трговија со луѓе за сексуална експлоатација, присилна работа, итн.);
- Елементи за тоа, како да се идентификуваат случаите на трговијата со луѓе;

⁷⁷ Видете УНОДЦ (2020), дел V.

- Подготвеност на институциите, организациите, групите и поединците за решавање на проблемот со трговија со луѓе и правилно третирање на жртвите на трговија со луѓе.

Мерките, утврдени погоре, треба да бидат насочени кон:

- Ризични групи, вклучително особено ранливи лица кои сакаат да мигрираат легално и/или нелегално во други земји (на пр. во институционална грижа, малцинства, рурално и слабо образовано население, нередовни и редовни мигранти, инвалидни и интелектуално попречени, невработени, бегалци, баратели на азил и сексуални работници). Фокусот на ризичните групи не треба да резултира со стигматизација и дискриминација врз основа на одредени атрибути, како што се полот, нивото на сиромаштија или припадност на малцинство;
- Деца, особено малолетници без придружба, деца на улица;
- Креатори на политики и законодавни тела;
- Општата популација, како што се студенти, синдикати, клиенти од приватниот сектор и потенцијални експлоататори; и
- Чинителите кои се занимаваат со потенцијалните жртви, како што се полицијата, судии, обвинители, чинители, новинари, социјални работници, лекари, наставници, психолози, службеници за имиграција, трудови инспектори, гранична полиција и конзуларни служби.

Прашања што треба да се земат предвид при планирањето на мерките:

- Кое однесување, интервенцијата се обидува да го промените или зајакнете меѓу целната група? Какво дејствие сакате да биде преземено?

- Какво дејствие сакате да биде превземено?

- Како овие променети однесувања или активности ќе придонесат за намалување на трговијата со луѓе (на пример: преку намалување на бројот на нови жртви, идентификување на постојните жртви, зголемување на пријавувањето за случаите на трговијата со луѓе)?

- Кои докази се достапни да сугерираат дека овие активности ќе придонесат за посакуваните резултати?

- Кое е постојното ниво на свесност кај целната група?

- Кои бариери постојат за целната група, за да ги прифатат посакуваните однесувања или активности?

- Кои се најсигурни извори на информации за целната група?

- Дали целната група треба да биде сегментирана и, ако е така, како? На пример, дали се потребни посебни пораки или извори на информации за деца и млади, мажи и жени, етнички малцинства, различни јазични групи, оние со различно ниво на образование или писменост?

Извор: ИКАТ (2016).

Албанија е една од земјите што ги зема во предвид искуствата на преживеаните лица од трговија со луѓе при формирањето на нејзините стратешки приоритети за борба против трговијата со луѓе. Во 2019 година Албанија **формираше советодавен комитет за преживеани од трговија со луѓе**. Тројцата членови на одборот - преживеани од трговија со луѓе, тесно соработуваат со канцеларијата на АТЦ и имаат советодавна улога во креирањето на акции против трговија со луѓе, релевантна за идентификување и заштита на жртвите на трговија со луѓе.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за подигање на свеста и едукација, следниве примери за можни области на интервенција треба да се земат предвид при идентификување на активностите.

Активности поврзани со миграциските процеси:

- Промовирање на безбедна и легална миграција и обезбедување информации на повеќе јазици за правата на мигрантите и можностите за поддршка и помош во земјата на дестинација; и
- Информативни кампањи за безбедни можности за вработување во странство и за релевантни закони и политики во земјите на дестинација, како и за можностите за легална миграција.

Активности поврзани со медиуми:

- Повеќејазични медиумски кампањи за подигнување на свеста на пошироката јавност (електронски и печатени медиуми, социјални медиуми), кои треба да се воздржат од каква било стигматизација и дискриминација; и
- Специфични информации за професионалните медиуми, за да го сензибилизираат нивниот пристап кон проблемот со трговијата со луѓе, фокусирајќи се на заштита и почитување на приватноста на жртвите на трговија со луѓе.

Активности поврзани со општо подигнување на свеста:

- Развој на материјали за подигање на свеста на повеќе јазици, специфично насочени кон ризичните групи (летоци, брошури, постери, итн.);
- Повеќејазични информативни кампањи за различни форми на експлоатација, со акцент на невидливите (на пр. домашни работи). Свеста за пошироката јавност ќе биде првиот чекор во идентификувањето на случаите на трговија со луѓе;
- Повеќејазични кампањи за информирање за правата на жртвите на трговија со луѓе и можностите за добивање помош и поддршка во земјата;
- Воспоставување бесплатна телефонска линија за целата земја, во земјите на дестинација и земјите на потекло;
- Специфични повеќејазични кампањи кои се занимаваат со странска побарувачка, особено во врска со сексуалната и трудовата експлоатација;
- Специфични повеќејазични кампањи, насочени кон индустриите и туристичкиот сектор, со голема фреквенција на експлоатација на присилна работа (на пр. ресторани, производство, земјоделство, домашна работа итн.) И насочени кампањи, насочени кон островските заедници во партнерство со групите на локалната заедница;
- Кампањи за информирање и подигање на свеста за дипломати и вработени во меѓународни организации;
- Информативни и кампањи за подигање на свеста, насочени кон насилство врз деца и жени.

Активности поврзани со образованието:

- Сите наставни програми за училиштата и универзитетите треба да бидат насочени, мултидисциплинарни и родово-сензибилни, во согласност со меѓународните стандарди и најдобрите практики за човекови права. Ваквите обуки треба да бидат фокусирани и вклучени во редовните училишни и универзитетски наставни програми.
- Специфични кампањи, наменети за млади и деца и студенти, како основен дел од нивното образование.

Вклучете:

- Владини организации (на пр. Министерство за образование, Министерство за надворешни работи, Министерство за внатрешни работи, Министерство за здравство, еднакви можности, родова еднаквост, благосостојба и труд), невладини организации (на пример од локални невладини организации и невладини организации кои имаат членови кои преживеале трговија со луѓе), училишта и универзитети, институции за стручна обука, медиуми (ТВ, радио и печатен медиум), преживевани од трговија со луѓе, верски тела, политичари, политички партии, социјални партнери, креатори на политики, теренски и улични работници, меѓународни организации и други.

(б) Намалување на ранливоста⁷⁸

(i) Стратешко ниво

Треба да се преземат мерки за да се намали ранливоста на трговијата со луѓе и повторената трговија со луѓе, како и да се зголемат животните шанси на ризични групи и лица. Овие мерки би требало да одговорат на потребите на целните групи и внимателно да го разгледаат влијанието на одбивните и привлечните фактори

Стратегиите за ефективна превенција од трговија со луѓе вклучуваат активности што се однесуваат на основните причини и избраните области на проблеми како што се:⁷⁹

- **Социо-економски фактори.** Сиромаштијата, вклучително и феноменот на феминизација на сиромаштијата, невработеноста и економската зависност, се главните основни причини за појавата на трговијата со луѓе. Зголемената сиромаштија на населението ја зголемува потребата да се бараат алтернативни начини за излез од неповолната економска состојба и е фактор за поттикнување на трговијата со луѓе. Затоа, специфичните програми треба да ги решат овие фактори на притисок,

⁷⁸ Погледнете ја серијата универзитетски модули на УНОДЦ. Модул 7: Спечување на трговија со луѓе. Ефективни стратегии за превенција.

⁷⁹ За повеќе дискусии за основните причини, видете ЦЕДАВ (2020), дел IV.

како и факторот за привлекување на побарувачката⁸⁰, како основни причини за трговија со луѓе⁸¹. Знаењето, засновано на побарувачката, треба да се прошири преку насочено истражување, за да се дизајнираат и спроведат ефективни контра-стратегии.

- **Дискриминаторски практики.** Треба да се преземат посебни мерки за да се третираат еднакво жените, мажите, малцинствата, децата и странските мигранти, со цел да се промовира свеста и еднаквото почитување на човековите права, воопшто. Покрај тоа, треба да се развијат програми што ќе нудат можности за живот, како и основно образование за антидискриминаторско законодавство и сензибилизација на сите форми на дискриминација, маргинализација и социјално исклучување. Исто така, треба да се преземат мерки за унапредување на еднаквиот третман на мигрантите и домашните работници.
- **Родова еднаквост.** Посебни мерки, што опфаќаат социјална и економска вклученост на жени и девојчиња, вклучително и зајакнување на нивниот правен статус и создавање нови работни места и можности за образование за нив, како и програми за намалување на насилството врз жените и девојчињата, вклучувајќи штетни практики, како што се детски бракови. Мерките за борба против трговијата со луѓе треба да бидат интегрирани во националните стратегии за родова еднаквост.
- **Безбедна миграција.** Рестриктивните режими на миграција многу често се главната причина за трговијата со луѓе; затоа, државите треба да ги зголемат можностите за легална и неискористувачка миграција за работниците, како и да ја подобрат соработката во областа на меѓународното управување со миграцијата за да идентификуваат средства за намалување на иселеничките практики од една страна и методите за илегален влез од друга страна. Програмите за миграција на работната сила меѓу земјите на потекло и дестинација треба да се спроведат и следат, со цел да се искористат мигрантите кои бараат легално вработување преку шеми за миграција. Билатералните договори за враќање на нерегуларните мигранти во нивните земји на потекло не треба да дозволуваат депортација без заштитни мерки за идентификување на жртвите на трговија со луѓе и било какви други форми на кршење на човековите права.
- **Заедници погодени од кризи.** Во кризни контексти и конфликтни средини, трговците со луѓе користат широко распространети човечки, материјални, социјални и економски тешкотии, кои се предизвикани од итноста. Факторите, што ги прават луѓето поранливи на трговијата со луѓе, вклучуваат ограничена можност за обезбедување основни потреби, ограничени можности за безбедно и редовно барање домашна или меѓународна заштита, откажување на мрежите на социјално осигурување и други системи за социјална заштита итн, засилена несоодветна законска рамка, слабите капацитети за спроведување на законот, нарушена контрола на границата и непочитување на човековите права.⁸²
- **Улогата на медиумите.** Јазикот, презентацијата и контекстот, во кој медиумските извештаи за трговија со луѓе може да бидат штетни. Може да поттикне омраза и дополнително да ги продлабочи стереотипите, да создаде незнаење и недоразбирање, да го сврти вниманието од основните причини и да ја попречи потребната јавна дебата. Не само што медиумите треба активно да бидат вклучени во одговорот на државата во борбата против трговијата, тие исто така треба да имаат корист од иницијативите за подигање на свеста и градење на капацитети креирани специјално за нив.⁸³
- **Користење на дигитална технологија.** Престапниците на трговијата со луѓе прибегнуваат кон технологија, што им овозможува да го сокријат својот идентитет и да ја зголемат анонимноста преку интернет, им го олеснува регрутирањето, експлоатацијата и трансакциите и ги проширува методите за контрола врз жртвите⁸⁴. Растот на трговијата со луѓе за време на пандемијата КОВИД-19 дополнително ја истакна важноста на решавање на овој проблем.⁸⁵
- **Синџири за снабдување.** Денешната глобализирана економија гледа сировини и работна сила од целиот свет. Ризикот дека некои од овие услуги се обезбедени или материјално произведени

⁸⁰ За повеќе увид во факторите што влијаат на побарувачката за трговија со луѓе и дискусии за политиките што влијаат на побарувачката, видете ги публикациите и изданијата на Проектот за резолуција на побарувачката во напорите и политиките за борба против трговија со луѓе - DemandAT . Достапно на: <https://www.demandat.eu/publicationsnew>

⁸¹ Видете исто така УНОДЦ серија универзитетски модули. Модул 7: Спечување на трговија со луѓе. Основни/Коренски причини; Стратегии од снабдување: загрижености и недостатоци; Стратегии на страната на побарувачката: обесхрабрување или обработка на побарувачката.

⁸² За детален увид во одговорите на владата на трговијата со луѓе во кризни ситуации, видете: Глобален заштитен кластер (ГПЦ) (2020). Воведен водич за борба против трговијата со луѓе во контекст на внатрешно раселување.

⁸³ Видете, на пример, Упатства за ИЦМПД (2017), медиуми и трговија со луѓе. Видете исто така UNODC серија универзитетски модули за трговија со луѓе / криумчарење мигранти, Модул 7: Превенција. Улогата на медиумите.

⁸⁴ За подетална разработка, видете ја серијата универзитетски модули на УНОДЦ за трговија / криумчарење мигранти, Модул 14: Технологија што ја олеснува трговијата со луѓе. Видете исто така ИКАТ (2019). Кратко издание бр. 7. Трговија со луѓе и технологија: трендови, предизвици и можности.

⁸⁵ ЦЕДАВ (2020), став. 37. Видете исто Глобална иницијатива против транснационален организиран криминал (2020). Краток опис на политиката: Отежнувачки околности. Како коронавирусот влијае на трговијата со луѓе.

од жртви на трговија со луѓе е јасен и присутен. Борбата против трговијата со луѓе и трудовата експлоатација во синцирите на снабдување бара акција и соработка помеѓу владите, меѓународните организации, приватниот сектор, граѓанските организации и синдикатите, вклучително и размена на добри практики, алатки и информации за поединци и бизниси, поврзани со трговија со луѓе и трудова експлоатација. Владите со нивното портфолио за јавни набавки, вредно милијарда долари, треба да размислат за влијанието на нивните човечки одлуки врз човековите права⁸⁶. Службениците за набавки треба да бидат вклучени во националните механизми за координација за борбата против трговијата со луѓе и да ги поддржуваат во подобрувањето на нивното разбирање за трговијата со луѓе. Бизнисмените треба слично да се посветат на борбата против трговијата со луѓе и трудовата експлоатација во нивните синцири на снабдување, на пример: вклучувајќи ги политиките и кодексите на однесување, со спроведување на основните проблеми во врска со човековите права во нивните синцири на снабдување и обезбедување пристап до правдата, кога се случиле кршење на човековите права и трудот.⁸⁷

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за намалување на ранливоста, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција, при идентификување на активностите:

- Развој и зајакнување на програмите за економско зајакнување, втора шанса за образование и вработување, преку обезбедување на соодветен пристап до пазарот на трудот и обезбедување на стручна обука (особено за жени);
- Создавање единствен информативен систем за пазарот на трудот;
- Подобрување на пристапот на децата до образовните можности, зголемување на нивото на посетување на училиште (особено за девојчињата), како и обезбедување на програми за грижа за децата и социјална грижа;
- Обезбедување на соодветна правна документација за раѓање, државјанство и брак;
- Развој на програми за елиминација на насилството врз жените во сите области на социјалниот и семејниот живот;
- Обезбедување на недискриминација преку соодветно спроведување на законите, политиките и употребата на моделите на договори за вработување;
- Спроведување на соодветни планови за намалување на сиромаштијата (како што се УНДП и Светска банка) и национални акциони планови за родова еднаквост, правата на децата, итн;
- Зголемување на можностите за легална, профитна и неексплоатациона миграција на работна сила, како и понатамошно насочување на напорите за намалување на емиграцијата од одредени географски области во рамките на изворните земји, преку зголемување на инвестициите во проекти за создавање работни места;
- Подобрување на соработката во управувањето со миграцијата помеѓу земјите што ги испраќаат и примаат и поттикнување на билатерална и мултилатерална соработка во управувањето со меѓународната миграција, како и шемите за легална миграција;
- Поврзување на програмите и мерките со националните акциони планови за вработување и родова еднаквост (таму каде што постојат);
- Понудете мали заеми или микроекономски програми за поддршка на создавање на мали бизниси, насочени кон ризични групи, како и кон жртвите на трговијата со луѓе;
- Врз основа на наодите од истражувањето, јавните кампањи за пошироката јавност треба да се фокусираат на родовата еднаквост и запирање на насилството врз жените и децата;
- Обезбедување на специфична обука за сите различни целни групи со акцент на родовата дискриминација и другите основни причини, што ќе се спроведе во соработка со невладини

⁸⁶ Видете ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018б), Модел насоки за владини мерки за спречување трговија со луѓе за експлоатација на труд во ланци на снабдување.

⁸⁷ За подетален список на прашања поврзани со справување со трговијата со луѓе во синцирите на снабдување, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2021), Резиме на работилници на ОБСЕ на тема „Спречување трговија со синцири на снабдување со луѓе преку јавни набавки“ и препорачани следни чекори, дел 2.1. . За повеќе информации на оваа тема, видете исто така Хантер, П., Кепес, П. (2012). Трговија со луѓе и глобални ланци на снабдување: Подготвена е Основна анализа за експертскиот состанок свикан од Специјалниот известувач на ООН за трговија со луѓе, особено жени и деца, г-ѓа Џој Нгози Езеило (2012).

- организации;
- Обезбедување одговори на заедницата; и
- Интегрирање на проблемите со трговијата со луѓе во другите национални политики (на пр. стратегии за вработување).

Вклучувајќи ги проблемите за борба против трговија со луѓе во различни национални политики и акциони планови, треба да се посвети посебно внимание на следниве проблеми.⁸⁸

Системи за лиценцирање и мониторирање

Државите треба да воведат режими и практики за регулирање и следење на **приватните агенции** кои често се јавуваат како изведувачи на операции за трговија со луѓе (на пример: агенции за дадилки, агенции за брак, агенции за придружба и посвојувања, како и одделни трговски агенции).⁸⁹

Покрај тоа, законодавството треба да предвидува казни, вклучително и забрана за приватни агенции за измама. Овие казни може да вклучуваат парични казни, казни и конфискација на имот или загуба на лиценца за работа. Од најголема важност е приватните агенции за вработување да не наплатуваат бенефиции или да им наметнуваат трошоци на работниците, освен ако придобивките не се „во интерес на засегнатите работници“. Со други зборови, визите или патните трошоци може да се наплатат по реални цени, но работниците не смеат да наметнуваат општи трошоци за обезбедување на овие услуги или дополнителни трошоци.

Приватните агенти или приватните агенции за вработување, што испраќаат и примаат мигранти за вработување, треба да се охрабрат да се саморегулираат преку кодекс на однесување. Таквите кодекси треба да бидат дизајнирани и имплементирани, заедно со специјализиран персонал во државните инспекторати за труд, Министерството за труд или кое било друго релевантно државно тело. Кодексот на однесување за саморегулација на приватна агенција за вработување треба да содржи:

- Минимални стандарди за професионализација на услугите на приватната агенција, вклучувајќи ги спецификациите за минималните квалификации на персоналот и менаџерите; и
- Целосно и недвосмислено откривање на сите трошоци и деловни услови на клиентите.

Приватни агенти:

- Мора однапред да ги добијат од работодавачот сите информации, релевантни за работата, вклучително и посебни функции и одговорности, плати, дневници и други бенефиции, услови за работа, патувања и сместување;
- Не смеат свесно да вработуваат работници за работни места што вклучуваат опасности или ризици или каде што можат да бидат изложени на злоупотреба или дискриминаторски третман од каков било вид;
- Информирајте ги работниците-мигранти, колку што е можно, на нивниот мајчин јазик или на јазик што им е познат, за правилата и условите за вработување;
- Треба да се воздржат од намалувањето на платите на работниците-мигранти;
- Да водат регистар на сите вработувачи на мигранти кои ќе бидат достапни на инспекцијата од надлежниот орган, под услов добиените информации да бидат ограничени на прашања директно поврзани со вработувањето и дека приватноста на работниците и нивните семејства се почитува во сите случаи;
- Да обезбедат, во земјите на дестинација, страните да потпишат договор што може да се спроведува според законот, кој ги вклучува сите услови, претходно договорени меѓу работодавачот и работникот.

Државите треба да мониторираат:

⁸⁸ Упатствата на ИЦМПД за развој и имплементација на сеопфатниот национален одговор на борбата против трговијата со луѓе од 2006 година се повикуваа на Декларацијата од Брисел за спречување и борба против трговија со луѓе, донесена по Европската конференција за спречување и борба против трговија со луѓе – Глобален предизвик за 21от век “од 18 до 20 септември 2002 година. Декларацијата содржи голем број препораки за употреба на специјални “административни контроли” во борбата против трговијата со луѓе, а Упатствата од 2006 година, исто така, ги презентираа како посебен проблем. Петнаесет години подоцна, ние насочивме внимание на потребата од сеопфатен одговор за борба против трговијата со луѓе што не треба да изостави ниту еден посебен сет на прашања, вклучувајќи ги и оние кои со текот на времето се повеќе се фокусираат на целокупниот одговор за борбата против трговијата со луѓе.

⁸⁹ Видете Конвенција на ИЛО за приватни услуги за вработување, Ц181, 1997 година.

- Ранливи сектори, како градежништво, продавници, земјоделство и туристички агенции. Во врска со ова, државите треба да водат иновативни политики, како што се системите за оценување;
- И да ги регулираат работните односи во формалниот и неформалниот економски сектор;
- Имплементација на постојните законски стандарди;

Координацијата на повеќе агенции и спроведувањето на мерките за административна контрола мора да се одвиваат на оперативнo ниво (на пр. Инспекција на трудот) и мора да вклучуваат невладини организации, како и синдикати. Овие мултидисциплинарни тимови:

- Треба да развијат системи за следење на ранливите сектори, како што се градежништвото, продавниците, земјоделството и парови;
- Ќе споделуваат разузнавачки информации едни со други, особено инспекторите на пазарот на трудот и полициските инспектори на локално и национално ниво, но исто така и на регионално и меѓународно ниво, помеѓу земјите на потекло и земјите на дестинација;
- Ќе ги идентификуваат жртвите на трговијата со луѓе и собраните разузнавачки информации ќе може да се искористат за обемни истраги;
- Ќе собираат разузнавачки податоци, ќе го идентификуваат криминалот, како и ќе собираат разузнавачки информации за сторителите;

Работодавачите треба, доколку е законски можно, да споделуваат информации за лажни и сомнителни агенции со сите релевантни работнички и полициски служби и конзуларен персонал на национално и регионално ниво, во земјите меѓу кои се наоѓаат земјите на потекло и дестинација.

Земјите на дестинација:

- Треба да воведат и да ги прошират транспарентните системи за вработување и да се воспостават мулти-агенциски и меѓународни механизми за спроведување;
- Да направат засилени напори, за да се обезбеди примена и имплементација на меѓународните стандарди на трудот;
- Да се обезбеди пристап до механизмите за поплаки и еднаков третман помеѓу мигрантите и граѓаните;
- Да го зголемат капацитетот за издавање на работни дозволи кои не се поврзани или поврзани со само еден работодавач, а поставувањето на систем за поддршка за проверка на документи и декларации се доставува заедно со апликациите;
- Да интензивираат на конзуларната соработка со земјите од потекло, со цел подобро откривање на потенцијални случаи на трговија со луѓе и зајакнување на мрежата на офицери за врска.

Земјите на потекло:

- Треба да ги воведат и зголемат можностите на нивниот конзуларен персонал, лоциран во земјите на дестинација за заштита на нивните мигранти-работници во странство (на пр. обезбедување основна обука за борба против трговија со луѓе, преку аташеа за труд, теренски програми и кампањи за подигање на свеста за мигрантите).

На **државните граници**, државите ќе ги подберат мерките за борба против трговијата со луѓе на границите преку:

- Зајакнување на знаењето и способноста на граничните полицајци да ги идентификуваат и упатуваат осомничените жртви;
- Профилирање на трговци со луѓе од гранични и царински службеници;
- Граничарите да делат летоци со соодветни броеви на телефонска линија до сите патници;
- Посебен фокус на малолетници без придружба и деца без придружба:
 - Децата од сите возрасти треба да имаат соодветен пасош/патен документ;
 - Се разгледуваат фото-идентификациите, земени на деца и нивно придружно возрасно лице;
 - Односот помеѓу придружното дете и возрасното мора правилно да се провери; и
- Подобрување на меѓусебната соработка помеѓу полициските службеници, но исто така и меѓу нив и ТРГ.

Нови технологии

Државите ќе воспостават механизми за следење на Интернет. Ова треба да послужи како средство за откривање и гонење на злоупотреба на веб-страници, заради трговија со луѓе (на пр. Злоупотреба на придружба, агенции за посвојување и брак). Да се воспостават јавно-приватни партнерства со интернет провајдери и други деловни активности (вклучително и саморегулација преку кодекси на однесување).

Државата, на пример, треба да ја разгледа можноста заЖ:⁹⁰

- Воведување политики за овластување или охрабрување на технолошките компании, да вложат напори, да се осигураат дека нивните платформи и ресурси не се користат за олеснување на трговијата со луѓе;
- Поддршка на ефективност на технолошките решенија со придружните политики, засновани на докази. (На пример: поддршка на побрзи формални процедури за вработување, за да се направат работниците помалку подложни на должнички обврски, предизвикани од присилно вработување; промовирање на етичко регрутирање преку интернет, за да се намали зависноста од експлоатациони под-брокери во руралните области и подобрување на законите и политиките за регулирање на привремени агенции за вработување преку Интернет) ;
- Развој на меѓународни и/или национални минимални стандарди за тајност, во врска со технологијата за помош и поддршка на жртвите;
- Зголемување на ресурсите за технолошки решенија за владините субјекти, на кои им е доверено откривање на случаи на трговија со луѓе (како што се: поддршка на трудовите инспектори, да користат технолошки апликации, за да го потврдат однесувањето и да обезбедат усогласеност со националните закони за труд и да ги спроведат законите, за да ја зголемат нивната способност за борба против експлоатација и регрутирање на секс преку интернет) ;
- Зголемување на ресурсите и обуката за националното и локалното законодавство и давателите на услуги, за поддршка на поефикасна употреба на решенија, засновани на технологија, а исто така и овозможување на законодавците, спроведувачите на законот, давателите на услуги, невладините организации и академијата да разберат на кој начин технологијата се користи од страна на криминалците.

Синџири на снабдување

Државите треба да:⁹¹

- Донесуваат закони и политики за следење на практиките на нивните добавувачи;
- Воведат постапки за набавка кои се фер и транспарентни, а доделените владини грантови да се врз основа на принципот „најдобра вредност“, наместо на „најниска понуда“;
- Вклучат одредби, поврзани со одговорно деловно работење во државните договори;
- Ги спроведат Упатствата на ОБСЕ за владините мерки за спречување трговија со луѓе за експлоатација на труд во синџирите на снабдување.⁹²

Државите, исто така, треба да ја упатуваат деловната заедница да преземе одговорност во борбата против трговијата со луѓе и трудовата експлоатација во нивните синџири на снабдување, вклучително:

- да воспостават политики и кодекси на однесување, да спроведат темелно прегледување на човековите права во нивните синџири на снабдување и да обезбедат пристап до правни лекови, кога се случува прекршување на човековите права и правата на трудот;
- да бидат транспарентни и јавно да известуваат за нивните напори.⁹³

Вклучете:

- Владини структури, невладини организации, финансиски институции, меѓународни организации (на пр. ИЛО, ИОМ, УНДП), работнички организации во земјата и медиумите.

⁹⁰ За посеопфатен список на препорачани активности, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ и Техника против трговија со луѓе (2020 година). Искористување на иновациите во борбата против трговијата со луѓе: сеопфатна анализа на технолошките алатки, Поглавје 6.

⁹¹ За подетален список на прашања поврзани со справување со трговијата со луѓе во синџирите на снабдување, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2021), дел 2.1.

⁹² За специфични чекори и препораки за имплементација, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018б).

⁹³ За подетален список на прашања поврзани со справување со трговијата со луѓе во синџирите на снабдување, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2021), дел 2.1.

A.4.2.3 Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите⁹⁴

Во својата основа, одговорот на борбата против трговијата со луѓе мора да вклучува сеопфатен систем на заштита и помош на жртвите, заснован врз принципите на човековите права и да се обезбеди дека сите жртви на трговијата со луѓе имаат пристап до соодветни ресурси, за да обезбедат правни лекови и фер третман, помош и поддршка, безбедност и заштита, безбедно враќање, компензација, враќање на правата, како и регулирање на имиграцискиот статус.

Спроведувањето на овие мерки е обврска на државите, според меѓународното право; имено, да им се обезбедат правни ефективни лекови на жртвите, кај кои имало прекршување на човековите права.

Со цел да се обезбеди помош и заштита на сите жртви на трговијата со луѓе, преку сеопфатен пристап базиран на човекови права, центриран врз жртвите и пристап базиран на трауматска информираност, треба да се воспостават и имплементираат сеопфатни и ефективни национални и регионални системи за помош и заштита, во форма на институционализирани рамки за соработка.

Ваквите институционализирани рамки за соработка, за поддршка и заштита на жртвите треба да се фокусираат на управување со индивидуални случаи на трговија со луѓе и да го опфатат целокупниот одговор на жртвите на трговија со луѓе, вклучувајќи идентификација, помош и заштита, учество во правни постапки и правни лекови, надомест на штета и враќање (или алтернативно решение, кога враќањето не е опција) и социјално вклучување на жртвите во дестинацијата, потеклото или третата земја, секогаш осигурувајќи се дека жртвата е сослушана и дека нејзините потреби и преференции се разгледуваат, односно се земаат во предвид.

Системот треба да биде институционализиран. Соработката на сите вклучени чинители треба да се формализира преку дефинирање на нивните улоги и одговорности. Понатаму, соодветната заштита на човековите права и родовочувствителното значење и заштита на жртвите да е во тек на целиот одговор. Треба да се поддржи упатувањето на жртвите во специјализирани служби за помош, заштита и враќање или (ре)интеграција.

Системот мора да биде флексибилен, за да одговори на сите форми на експлоатација и околностите и потребите на индивидуалните жртви, прилагодлив на новите трендови, родово одговорен и постојано ажуриран и подобрен преку следење и преглед.

За да функционираат системите за поддршка и заштита на жртвите, мора да има различни мерки, наведени во под-поглавјето на овозможувачката рамка, вклучително:

- Проценка на состојбата со трговијата со луѓе, профилот на трговците со луѓе, постојните форми на експлоатација и нивниот пол и последици, вклучувајќи проценка на правната рамка, како и мапирање на главните чинители, вклучени во националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе и нивните задачи;
- Воспоставување и институционализирање на соработката на сите вклучени чинители, вклучително и создавање на потребната правна, родово одговорна и регулаторна рамка, на пр. организирање соодветни улоги и соработка помеѓу агенциите за спроведување на законот, другите државни чинители и невладините организации (на пр. преку меморандуми за разбирање); и
- Следење, евалуација и преглед на системот.

(а) Идентификација на жртвата

Идентификувањето на сите жртви на трговија со луѓе е, во најрана можност, предуслов за нивно идентификување како жртви. Нивниот пристап до мерките за поддршка и заштита мора да стане примарно прашање.

(i) Стратешко ниво

Мерките треба да земат предвид дека самоидентификацијата на жртвите на трговија со луѓе е ретка. Затоа, треба да се развијат софистицирани средства за идентификација, вклучително и нецелосен список на индикатори, специфични за контекстот.

Понатаму, ваквиот систем треба да работи на „претпоставка за трговија со луѓе“ за идентификувани лица.

⁹⁴ Видете УНОДЦ (2020), Поглавје 6 и УНОДЦ (2009), стр. 10-11. Видете исто така: УНОДЦ (2020а), Законодавен упатство за Протокол за спречување, сузбивање и казнување на трговијата со луѓе, особено жени и деца, како дополнување на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал. Дел IV; УНОДЦ (2009а). Прирачник за борба против трговија со луѓе за криминални лица. Модул 12: Заштита и помош на жртвите-сведоци во трговијата со луѓе; ИЦМПД (2015), трговија со луѓе - како да се истражи тоа. Прирачник за обука на службеници за спроведување на законот, планови на лекциите 2-5.

Од оваа причина, треба да им се овозможи пристап до сите мерки за заштита од трговија со луѓе. Конечно, ако возраста на жртвата е неизвесна/несигурна и постојат причини да се верува дека жртвата е дете, тогаш претпоставката е дека жртвата е дете. Додека не се провери возраста на жртвата, жртвата ќе се третира како дете и ќе ги има сите посебни мерки за заштита.⁹⁵

Жртвите на трговија со луѓе не треба да се третираат како криминалци или илегални⁹⁶ мигранти. Во принципот 7 од Водечките принципи и упатства на ОНЧР се вели дека „Жртвите на трговија со луѓе не треба да бидат притворени, обвинети или гонети за нелегално влегување или престојување во земјите на транзит и дестинација, ниту за учество во нелегални активности до степен до кој нивното учество е директно последица на нивното учество во настанатата ситуација да бидат жртви на трговијата со луѓе. „Погледнете го принципот на неказниност, елабориран погоре во Водечките принципи (Поглавје А3). Посебно внимание треба да се посвети на правата на жртвите на трговија со луѓе, како жртви на кривично дело.

Стратегиите за борба против трговија со луѓе треба да вклучуваат систем, што овозможува идентификување на сите жртви во земјата и кој треба:

- Да се осигура дека органите за спроведување на законот, првите лица што реагираат и другите назначени службеници, во најголема можна мерка, ги идентификуваат жртвите на трговијата;
- Да содржат често ажурирани индикатори за да помогнат во идентификувањето на жртвите;
- Достапност од 24 часа на ден, 7 дена во неделата; Исто така, треба да се развијат механизми за кризна интервенција;
- Да обезбеди контакт за лица на кои може да бидат упатени жртвите; ако не е можно да се обезбеди родова рамнотежа помеѓу точките за контакт, треба да бидат достапни барем жени кои ќе обезбедуваат помош на жртвите-жени;
- Да обезбеди невладините организации и социјалните работници да можат лесно да стапат во контакт со жртвите и обратно;
- Да биде одговорен за откривање на сите форми на експлоатација, особено невидливите форми на експлоатација (домашно насилство);
- Да одговори на тековните трендови (на пр. да ги идентификува внатрешните жртви на трговија со луѓе); и
- Да биде прилагоден на различните типови на жртви и адресирање на специфични целни групи, вклучително и на различни чинители и да се даде поддршка на меѓусебната соработка.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за идентификација на жртвата, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активност:

- Идентификување и класификација на можните чинители, вклучени во процесот на идентификација;
- Изработка на контекстуална неисцрпна листа на индикатори за идентификација на жртвите на трговија со луѓе;
- Развој на методи за воспоставување на контакт со жртвите на трговијата со луѓе, на пример, преку:
 - Невладини организации и синдикати, преку работа на терен;
 - Дроп ин центри;и
 - Телефонски линии за жртви и национални реклами, кои ги даваат потребните информации за тоа каде да најдете заштита;
- Обезбедување соработка и редовна размена на информации помеѓу релевантни органи, службени лица и невладини организации, вклучително вмрежување со службите за жртви и кривичната правда и слични институции кои можат да комуницираат со жртвите;
- Изработка на стандардизирани прашалници за олеснување на идентификацијата на жртвите на трговија со луѓе;

⁹⁵ УНИЦЕФ (2006).

⁹⁶ „Илегалните мигранти“ ретко се споменуваат. Сепак, веќе во 1975 година, Генералното собрание на ООН побара соодветните тела на ООН и специјализираните агенции да го користат терминот „недокументирани“ или „илегални работници мигранти“ во сите официјални документи. (Генерално собрание, Мерки за обезбедување на човековите права на сите мигранти работници, 3449, 2433 Пленарен состанок, 9 декември 1975 година. За преглед зошто терминот „незаконски“ е неточен и штетен, видете ја Платформата за меѓународна соработка за мигранти без документи - ПИКУМ, иницијативните зборови се неопходни.

- Развој и редовно ажурирање на стандардизирани упатства и процедури (SOPs), за да им се овозможи на сите вклучени чинители правилно да ги идентификуваат жртвите на сите форми на трговија со луѓе, особено на внатрешна трговија, трудова експлоатација и трговија со деца;
- Организирање обука за службеници за спроведување на законот и имиграција, инспектори за труд и други агенции поврзани со работата, здравствени и социјални работници, установи за згрижување деца, судии и обвинители, за да им се овозможи да ги идентификуваат и правилно да ги упатуваат жртвите на трговија со луѓе;
- Развој на систем за мониторинг за различни сектори, каде може да се најдат жртви (на пр. сексуален пазар, сектори со висок ризик во економијата итн.). Со цел да се открие присилна работа или услуги, преку заеднички контроли и размена на информации помеѓу групи, како што се полицијата, трудови инспектори и невладини организации;
- Кампањи за заедниците кои ја подигнуваат свеста за трговија со луѓе и ја зголемуваат нивната способност да откриваат случаи на трговија со луѓе; и

Периодично обновување на фитосанитарните сертификати за сите кои работат во барови и ресторани, со цел да се следи статусот на вработените и да се обучува медицинскиот персонал кој ги спроведува овие постапки при идентификување на потенцијалните жртви. За време на овие редовни проверки, може да се дистрибуираат летоци за достапни услуги (вклучително и информации за бројот на бесплатни телефонски линии).

Вклучете:

- Прва линија на полиција, гранични полицајци, специјализирана полиција, обвинители, социјални работници, владини институции, АТЦ, НАТЦБ, *ад хок* ТРГ кои се занимаваат со специфични прашања поврзани со жртви, локални власти, невладини организации, органи за азил и организации, теренски работници, телефонски службеници, социјални организации, детски организации, трудови инспектори и други организации на трудот, здравствени работници, едукатори, пошироката јавност и судиите, за подобро разбирање на процесот на идентификација.

(б) Период на рефлексија / закрепнување и статус на престој⁹⁷

(i) Стратешко ниво

Треба да им се понуди **период на рефлексија на жртвите**, за да им се даде време да се опорават и да се стабилизираат. Периодот на рефлексија треба да биде проследен со (привремена) дозвола за престој. Периодот на рефлексија и дозволата за престој треба да им се даваат на жртвите и на претпоставените жртви сè додека не се потврди нивното идентификување, без оглед на нивната подготвеност да соработуваат како сведоци и без оглед на тоа дали сторителите се гонети или не.

Во периодот на рефлексија, жртвите на трговијата со луѓе би требало да можат да се опорават преку пристап до безбедно сместување и сета неопходна помош (на пр. бесплатна медицинска и правна помош, толкувачи, контакти со релевантни даватели на услуги во земјата на потекло итн.) Како резултат, жртвите треба да бидат во подобра позиција да донесат информирана одлука дали да помогнат во кривична постапка и/или да водат правни постапки за отштета.⁹⁸

Концептот за период на рефлексија и закрепнување не беше широко воспоставен за време на изготвувањето на Протоколот на ООН за трговија со луѓе и тој не се рефлектира во него. Конвенцијата за трговија со луѓе на СоЕ бара периодот на рефлексија, што трае најмалку 30 дена, да биде назначен со закон.⁹⁹ Законодавството на ЕУ предвидува период на размислување, но остава на земјите-членки да го утврдат неговото времетраење.¹⁰⁰

Група експерти од ЕУ препорачаа период на рефлексија од најмалку три месеци, како минимално време

⁹⁷ УНОДЦ (2020), членови 21 и 34

За детална анализа на периодот на размислување и дозвола за престој, видете Планицер, Ј., Сакс, Х. (изд.) (2020). Коментар на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе. За компаративен преглед на ЕУ и меѓународната правна рамка за дозволи за престој на некои жртви на криминал, вклучително и жртви на трговија со луѓе, во националното законодавство во десет европски земји (Белгија, Франција, Германија, Грција, Италија, Холандија, Полска, Шпанија, Швајцарија и Велика Британија) - видете PICUM (2020), Несигурна правда? Дозволи за престој на жртвите на криминал во Европа.

⁹⁸ Видете Планицер, Ј., Сакс, Х. (изд.) (2020), став. 13.15.

⁹⁹ Конвенција за трговија со луѓе чл. 13.1. Периодот на опоравување е наменет за жртви на трговија со луѓе кои се нелегално присутни на територијата на странката или кои живеат легално, но само со краткорочна дозвола за престој. Видете СоЕ (2005), став. 172.

¹⁰⁰ Директива 2004/81 / ЕЗ на Советот од 29 април 2004 година за дозволи за престој издадени на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе или кои биле предмет на акција за олеснување на илегалната имиграција, соработувајќи со надлежните органи (Сл. 2004 L 261/19), чл. 6

потребно за да се обезбеди соодветна помош и поддршка, за да и' се овозможи на жртвата да донесе информирана одлука за соработка во кривичната постапка, да бара оштета или да се врати дома.¹⁰¹ Моделските законодавни одредби на УНОДЦ препорачуваат период на опоравување и размислување, не помалку од 90 дена.¹⁰²

По одреден период на рефлексija, на жртвите треба да им се даде **дозвола за привремен престој**, со можност за обновување, без оглед на подготвеноста на жртвата да соработува како сведок.

Како и во случајот на периодот на рефлексija, Протоколот на ООН за трговија со луѓе не утврдува никакви специфични минимални стандарди (член 7.1). Конвенцијата на Советот на Европа за трговија со луѓе предвидува издавање дозволи за престој на жртвите на трговија со луѓе, доколку надлежниот национален орган смета дека нивниот престој е неопходен или заради нивните лични околности или заради соработка во истрага или кривична постапка (Член 14).

Директивата на ЕУ 2004/81 / ЕЗ предвидува давање дозволи за престој на или пред датумот на кој истекува периодот на рефлексija и предвидува минимално времетраење на дозволата за престој од шест месеци и предвидува дека тоа треба да се обновува (Чл. 8).¹⁰³

Моделот на УНОДЦ предвидува две сценарија, каде дозволата за престој е овластена во сите случаи (најмалку шест месеци) и кога тоа е задолжително во соработка со властите (исто така, најмалку шест месеци) и е дозволено во други случаи (чл. 34)

Дозволите за престој не треба да бидат ограничени на жртви кои претрпеле сериозна експлоатација или на група жртви кои се двосмислено дефинирани со закон.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за периодот на рефлексija/закрепнување и статусот на престојот, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активностите:

- Создавање на законска и политичка рамка, што ќе понуди период на рефлексija од најмалку три месеци за жртвите да закрепнат, проследено со дозвола за привремен престој од најмалку шест месеци;
- Периодот на рефлексija треба да вклучува обврска за упатување (претпоставени) жртви на трговијата со луѓе до агенции за услуги кои можат да понудат помош, како што се програми за финансиска поддршка и интеграција;
- Државите можат да земат предвид и предлагање на дозволи за престој на различни владини оддели и организации за социјална заштита кои тесно соработуваат со жртвите на трговијата со луѓе, преку соодветни формални аранжмани, за да обезбедат ефективна соработка и да ја намалат дискрецијата на властите;
- Да се обезбедат доволно парични средства во националниот буџет за финансирање на обезбедувањето дозволи за престој и сите социјални бенефиции, вклучувајќи социјално осигурување, обука за работа, медицинска и психолошка помош и правна помош;
- Давање дозвола за долгорочен престој доколку:
 - Репартијацијата би претставувала сериозен ризик за безбедноста на жртвата на трговија со луѓе и/или на членовите на неговото или нејзиното семејство или ако репартијацијата би довела до ризик од кривично гонење во матичната земја за кривични дела за трговија со луѓе;
 - Програмата за социјална помош беше успешно завршена и е пронајдено вработување; и

¹⁰¹ Видете Планицер, Ј., Сакс, Х. (изд.) (2020), став. 13.15.

¹⁰² УНОДЦ 2020), чл. 21.2.

¹⁰³ Извештајот на ЕК за 2014 година со анализа на примената на Директивата 2004/81/ ЕЗ заклучи дека можноста за издавање дозволи на државјани на трети земји во замена за соработка со властите е „недоволно искористена“. Исто така, утврди дека не е јасно колку често се издаваат дозволи и врз основа на што се спроведува проценка на ранливоста и личните околности. (Видете ЕС (2014), COM (2014) 635 финално) Исто така, забележете дека Директивата на ЕУ за трговија со луѓе е донесена во 2011 година (OJ L 101, 15.4.2011). Директивата 2004/81/ ЕЗ утврдува специфични правила во врска со дозволите за престој и третманот на државјани на трети земји кои соработуваат со властите. Директивата 2011/36 / ЕУ важи како хоризонтална рамка и за граѓаните на ЕУ и за граѓаните кои не се членки на ЕУ, зајакнувајќи некои одредби содржани во Директивата 2004/81 / ЕЗ, вклучително и подобрена рамка за заштита и помош на децата. Овие два текста мора да се прочитаат заедно.

- Азил е побаран во согласност со меѓународното право за бегалци;
- Ако на жртвата на трговија со луѓе и' е даден привремен или постојан престој, жртвата на трговија со луѓе треба да има право на семејно обединување со своите малолетни деца, кои треба да добијат дозвола за престој под истите услови, како и жртвата на трговија со луѓе;
- Доколку постојат значителни причини да се верува дека членовите на семејството на жртвата на трговија со луѓе, вклучително и можни деца, се изложени на ризик во нивната матична земја, таквите членови на семејството треба да имаат право на привремен или постојан престој, под истите услови како жртвата на трговија со луѓе; и
- Спроведување на проценка на ризик пред депортација или враќање на жртвата на трговијата со луѓе или одлучување по барање за постојан престој, од хуманитарни причини или причини за азил.

Вклучете:

- Законодавците и креаторите на политиките, Министерството за надворешни работи, Министерството за внатрешни работи, агенции овластени за заштита на жртвите (како што е Министерството за социјални работи), други владини институции, невладини организации, услуги за грижа на деца и образовни институции.

(в) Придобивки, услуги и заштита на жртвите¹⁰⁴

Социјалната поддршка, помош и заштита на сите жртви на трговија со луѓе, без оглед на нивната подготвеност за соработка со властите во кривичната постапка, се централни столбови на националната стратегија¹⁰⁵ за борбата против трговија со луѓе, засновани на човекови права. Покрај исполнувањето на обврските на државите за човекови права и спречување на повторната жртва/ревиктимизација на жртвите на трговија со луѓе од страна на државните органи, навремената и ефективна помош е клучна за закрепнување и реинтеграција на жртвите на трговијата со луѓе, додека одложувањата и ограничувањата на помошта може да доведат до ранливост и повторна трговија или злоупотреба.¹⁰⁶

(i) Стратешко ниво

Треба да има системи за социјална поддршка, за да се обезбедат барем следниве услуги, прилагодени на потребите на специфични групи жртви на трговија со луѓе, како што се странски и национални жртви и малолетни лица, и засновани врз индивидуални потреби:

- Безбедно и соодветно сместување;
- Здравствена заштита и лекување на доброволна основа. Владите треба да признаат дека многу жртви на трговијата со луѓе трпат сериозни форми на експлоатација и насилство, вклучително и родово насилство, други форми на напади, злоупотреба и акти на физичка и ментална експлоатација. Затоа, здравствената заштита и лекувањето на овие жртви треба да бидат доволни за лекување и решавање на ваквите сериозни форми на злоупотреба и експлоатација;
- Финансиска помош;
- Родово-сензибилно и психосоцијално советување и поддршка;
- Интерпретација и културна медијација на локалниот јазик на жртвата;
- Помош при воспоставување контакти со семејството;
- Бесплатна правна помош и советување, како што е повторно воспоставување лични документи;
- Образование и стручна обука; и
- Можности за обука и вработување (на пр. обука за развој на мал бизнис), како и пристап до пазарот на трудот.

Сите услуги мора да бидат прилагодени на индивидуалните потреби, обезбедени на доброволна и доверлива основа, на недискриминаторски и неосудувачки начин и во согласност со збирот на основните принципи што произлегуваат од меѓународните стандарди за човекови права, како што се почитување на приватноста,

¹⁰⁴ УНОДЦ (2020), член 23. Видете исто така УНОДЦ (2020а). За детална дискусија за содржината на помошта на жртвите на трговија со луѓе, видете Планицер, Ј., Сакс, Х. (2020), стр. 160-182 година.

¹⁰⁵ УНГА (2019). Извештај на Специјалниот известувач за трговија со луѓе, особено жени и деца, А / HRC / 41/46, став 11.

¹⁰⁶ Група на експерти на СЕ Европа за борба против трговија со луѓе (2019), 8^{****} генерален извештај за активностите на Грета, 1 јануари - 31 декември 2018 година, став. 87

доверливоста и слободниот избор. Жртвите мора да се гледаат како носители на правата; затоа, поддршката што им е дадена мора да биде насочена кон нивно зајакнување.

Важно е да се повтори дека услугите мора да бидат дадени, без оглед на подготвеноста или способноста на жртвите/сведоците да соработуваат во покренување обвиненија или сведочење против нивните трговци со луѓе.

Мерките, преземени за заштита на децата жртви на трговија со луѓе, треба да се засноваат на принципите утврдени во Конвенцијата на ООН за правата на детето (1989):

- Првенствено да ги земат предвид најдобрите интереси на детето (член 3.1);
- Недискриминација на кој било вид на дете или негов родител (член 2);
- Почитување на сопствените ставови на детето (член 12);
- Немешање во приватноста, семејството, домот или преписката на детето (член 16);
- Право на државна поддршка при закрепнување и продолжување на нивниот живот (член 39).¹⁰⁷

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за социјална поддршка и заштита на жртвите, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активности:

- Обезбедете безбедни и соодветни засолништа или други форми на сместување за жртвите и воспоставете соодветни стандарди и/или кодекси на однесување за управување со овие засолништа (на пр. преку Меморандуми за разбирање со даватели на услуги и/или прописи на релевантни државни тела);
- Управувањето со засолништето од страна на мултидисциплинарен тим на обучени професионалци треба да се заснова на низа специјализирани услуги и да вклучува механизми за кризна интервенција. Жртвата на трговија со луѓе треба да биде целосно информирана за тоа што може да очекува од давателите на услуги и професионалци со кои е во контакт и што се очекува од него/неа;
- Информирање на жртвите на трговија со луѓе за нивните права (на пр. пристап до дипломатски и конзуларни чинители) и обезбедување бесплатни правни совети (на пр. воспоставување национален фонд список на квалификувани правни советници);
- Воспоставете прилагодени програми за поддршка на секоја жртва (на пр. понудете програма по мерка, развиена од жртвата и олеснувачот);
- Соработка со толкувачи и културни медијатори, вклучително и обезбедување културна медијација на мајчиниот јазик на жртвата (на пр. создавање национален фонд/список на квалификувани преведувачи/толкувачи);
- Дадете социјални и здравствени услуги, како и социјално и психолошко советување (на пр. создадете анкета/список на квалификувани психосоцијални професионалци). Физички преглед може да биде извршен само со информирана согласност од страна на жртвата;
- Понудете образование, стручно водство, обука и вработување, за да се постигне социјална и работна вклученост. Финансиската поддршка ќе биде обезбедена;
- Треба да се воспостават механизми за следење и евалуација, засновани врз транспарентност и отчетност за проценка на изведбата на активностите, работата на професионалците, ефикасноста на спроведените стратегии и исполнувањето на потребите на лицето, на кое му се помага; и
- Обезбедете специјализирани услуги на децата-жртви на трговија со луѓе, со цел да ги задоволат нивните посебни потреби и да ги заштитат нивните права.¹⁰⁸

Вклучете:

- Владини тела, невладини организации, социјални работници, услуги за згрижување деца, локални власти, медицински и правни професионалци, работници, меѓународни и меѓувладини организации.

¹⁰⁷ За детална дискусија за пост-идентификацискиот процес на донесување одлуки за избор на сеопфатно, безбедно и одржливо решение во најдобар интерес на детето за деца надвор од земјата на потекло и деца кои не ја напуштиле својата земја, видете ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2018а), стр. 21-22.

¹⁰⁸ Видете УНИЦЕФ (2006).

(г) Пристап до граѓанска постапка, заштита на сведоци и судски постапки¹⁰⁹

(i) Стратешко ниво

Треба да се воспостави посебен систем на заштита за сите жртви и жртви-сведоци кои се подготвени да ги обвинат своите сторители и/или да помогнат во кривична постапка.

Поддршката и помошта за жртвите треба да бидат обезбедени пред, за време и по кривичната постапка на јазик што го разбираат, а постојаната проценка на ризикот треба да биде во основата на стратегиите за борба против трговија со луѓе, за да се осигури безбедноста на жртвите и сведоците на жртвите.

Да бидат обезбедени правна и друга помош за жртвите на трговија со луѓе за време на траењето на кривичната, граѓанската или другите мерки против осомничените за трговијата со луѓе.

Треба да има посебни програми за сведоци на жртвите.

Помошта за жртвите не треба да зависи од подготвеноста на жртвите да соработуваат со полициските службеници и од нивната подготвеност да сведочат против нивните сторители.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за пристап до граѓанска постапка, заштита на сведоци и судски третман на жртвите на трговија со луѓе, следниве примери за можни области на интервенција треба да се земат предвид при идентификување на активностите.

Клучни карактеристики на обезбедувањето заштита на жртвите/сведоците за време на кривичната постапка се концептите за соработка. Тие главно се занимаваат со полициска и советодавна соработка, меѓутоа таквите концепти може да вклучуваат одредби за врска со локалните власти и социјалните служби, за да се олесни патот до добивање работни дозволи, социјални бенефиции, итн., за сведокот на жртвата.

Концептот на соработка треба да вклучува договори и одредби, барем за следниве аспекти на третманот на сведоците на жртвите:¹¹⁰

- Критериуми што сведокот мора да ги исполни за да биде вклучен во програмата за заштита на сведокот (подготвеност и можност за сведочење, подготвеност да прифати мерки за заштита кога е потребно, итн.);
- Моментот кога советодавниот центар ќе биде вклучен во постапката;
- Улогата на бранителот за време на различните фази на постапката (на пр. за време на рациите, предистражните постапки, фазата по судењето);
- Јасна поделба на работата помеѓу советниците и службениците за заштита на сведоци, во врска со добивање правни документи, работни дозволи, социјални бенефиции и слично, со други органи, со цел да се избегнат недоразбирања кои доведуваат до непотребни одложувања и несигурности;
- Одговорност за наоѓање на безбедно сместување за сведокот;
- Финансиски одговорности за време на различните фази на постапката и за различните мерки понудени на жртвата-сведок (медицинска нега, храна, сместување, курсеви за јазик, итн.);
- Поддршка во добивање правна документација за жртвата-сведок (на пр. дозвола за привремен престој, работна дозвола); и
- Третман на жртвите на трговија со луѓе кои се несоодветни како сведоци (на пр. договор за контакт, советување или информирање на жртвата за тоа како да контактира советници; временски додаток за подготовка за враќање, преку програма за реинтеграција, наспроти тековната депортација, итн.)

Вклучете:

- Полициски службеници, судии, обвинители, организации за помош на жртви, невладини организации, адвокати и правни советници.

¹⁰⁹ Видете УНОДЦ (2020), членови од 24 до 33.

¹¹⁰ Погледнете на пр. Концептот за соработка помеѓу советодавните служби и полицијата во врска со заштитата на сведоците на жртвите на трговија со луѓе, развиен од Германската национална тркалезна маса за трговија со жени и во моментот се користи за создавање на концепти за соработка во трудот на ниво на германска сојузна држава (Лаендер).

(д) Враќање¹¹¹**(i) Стратешко ниво**

Жртвите на трговија со луѓе ризикуваат, не само да бидат повторно жртви, туку и повторно да бидат тргувани со луѓе. По враќањето на жртвите на трговијата со луѓе во нивните матични земји, покрај ризикот од одмазда и/или кривично гонење, жртвите на трговија со луѓе можат да бидат обележани, дискриминирани, отфрлени од нивните семејства и да страдаат од социјално исклучување.

Канцеларијата на ОБСЕ за демократски институции и човекови права разви седум водечки принципи за ситуации на доброволно враќање, каде жртвите на трговија со луѓе мора да се вратат или да бидат вратени. Овие принципи детално го опишуваат следново:

- 1) Враќањето мора да биде безбедно.** Иако враќањето треба да биде доброволно, тогаш процесот на враќање мора во секое време да биде безбеден и да се спроведува со соодветно внимание на правата и достоинството на лицето што е вратено и статусот на правна постапка.
- 2) Завршна постапка:** Процесот на враќање на жртвите на трговија со луѓе не треба да резултира со повреда на кое било нивно право, вклучително и право на судска постапка.
- 3) Мерка за заштита кога враќањето не е можно.** Во такви случаи, земјите на дестинација се должни да разгледаат комплементарни хуманитарни или други можности за имиграција и преместување во друга земја.
- 4) Посебни мерки за заштита при враќање на децата-жртви.** Во случаи кога возраста на жртвата е неизвесна и постојат причини да се верува дека жртвата е дете, тогаш се води претпоставка дека жртвата е дете.
- 5) Трајно решение, без понатамошна штета.** Безбедно враќање на жртвите на трговија со луѓе може да не биде можно ако тие се изложени на ризик од повторна жртва, гонење, одмазда и/или повторно трговија со луѓе, по враќањето.
- 6) Пристап до ефективни (правни) лекови.** Жртвите на трговијата со луѓе имаат право да бараат и да добиваат ефективни лекови за штетата направена против нив и треба да им се обезбедат соодветни репарации за претрпената штета, вклучувајќи враќање, надомест на штета, закрепнување, задоволување на потребите, како и гаранции за неповторување.
- 7) Соработка и мониторинг.** Безбедно и, по можност, доброволно враќање на жртвите на трговија со луѓе бара соработка помеѓу земјите каде што се враќаат и примаат жртвите.¹¹²

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели поставени за (ре)интеграција, социјално вклучување, следниве примери за можни области на интервенција треба да се земат предвид при идентификување на активностите:

- Информирајте ги жртвите за нивните права да контактираат со дипломатски и конзуларни чинители и да им дадете помош и совет во земјата-примач;
- Воспоставете процедури за проценка на ризик, пред да донесете каква било одлука за враќање на жртвите на трговија со луѓе, за да се осигурате дека тие нема да се вратат во ситуација што го загрозува нивниот живот, здравје или лична слобода и/или ги става на нехуман или понижувачки третман. Невладините организации и другите агенции за услуги, кои обезбедуваат помош на жртвите на трговија со луѓе, треба активно да бидат вклучени во овој процес;
- Информирајте ги жртвите за нивните права да аплицираат за азил (или други достапни постапки за регулирање на нивниот статус) во земјите на дестинација;
- За националните жртви (внатрешна трговија со луѓе или жртви вратени од трети земји), обезбедете соодветна поддршка за реинтеграција, вклучително и долгорочни засолништа по потреба или полу-независни простории за живеење за разумен временски период, за да ги поддржите во нивните напори да дојдат до своја независност;
- Обезбедете пристап до стручна обука, слободен пристап до правна помош и можности за вработување;

¹¹¹ Видете УНОДЦ (2020), членови од 34 до 37.

¹¹² ОБСЕ / ОДИХР (2014), Водечки принципи за човековите права при враќање на жртвите на трговија со луѓе.

- Обезбедете им на жртвите на трговија со луѓе и нивните евентуални зависни лица соодветни документи за лична карта, како и основни потреби за време на процесот на репатријација;
- Да се обезбеди благосостојба на лицата што се враќаат во нивната земја на потекло, преку соодветна и бесплатна физичка и психолошка грижа. Нивната социјална реинтеграција мора да се олесни и да се спречи трговијата со луѓе, преку вдомување и образование и услуги за вработување;
- Сите вклучени чинители мора да го почитуваат правото на приватност. Ниту една доверлива информација не им се дава на властите на матичната земја без согласност на жртвата на трговија со луѓе;
- Воспоставете долгорочни програми за помош по враќањето, за да обезбедите безбедност и благосостојба на жртвите на трговија со луѓе и да ги поттикнете да ги зајакнете;
- Безбедно враќање треба да обезбедат земјата примател и земјата на потекло преку политиките за соработка помеѓу земјите;
- Зајакнување на соработката со агенциите во земјите на потекло за да се обезбеди постојана поддршка за реинтеграција на вратените жртви со цел да се намали ризикот од трговија со луѓе;и
- Организирајте кампањи за подигање на свеста во заедницата за спротивставување на стигматизацијата на жртвите во општеството.

Во случај на деца:

- Државите имаат должност да обезбедат враќање на дете да се изврши во согласност со меѓународните стандарди, во врска со малолетници без придружба¹¹³ и слично, а не против најдобрите интереси на детето. Покрај тоа, во 2018 година Министерскиот совет на ОБСЕ донесе Одлука за засилување на напорите за превенција и борба против трговијата со деца, вклучително и малолетни лица без придружба, со која ги повика земјите учеснички да „размислат за назначување национална фокусна точка на која може да се применуваат барања од други земји во врска со децата жртви на трговија со луѓе, вклучително и оние кои се водат за исчезнати и/или пак оние кои планираат да се вратат во нивната земја на потекло ”.¹¹⁴
- Принципот кој се однесува на сите владини структури, вклучително и на оние што вршат враќање, предвидува дека најголемиот интерес на детето мора да биде примарна грижа во сите одлуки и мерки во врска со децата жртви.¹¹⁵ Најдобрите интереси на детето треба да се проценуваат од случај до случај и да се земат предвид специфичните околности на секое дете, вклучително и околностите во врска со индивидуалните карактеристики на детето (возраст, пол, степен на зрелост, искуство, физичка кондиција, сетилна или интелектуална попреченост, социјален и културен контекст), присуство или отсуство на родители, итн.).¹¹⁶
- Децата-жртви нема да се вратат во нивната земја на потекло ако, по проценка на ризик и безбедност, постојат причини да се верува дека безбедноста на детето или безбедноста на неговото или нејзиното семејство е во опасност.¹¹⁷
- Државите воспоставуваат процедури за да обезбедат дека детето е примено во земјата на потекло од назначен одговорен член на социјалните служби на земјата на потекло и/или родителите или законскиот старател на детето¹¹⁸. Навременото назначување на старател е клучна процедурална заштита, за да се обезбеди најдобар интерес на детето.¹¹⁹
- Првиот чекор во изнаоѓање трајно решение е да се разгледа можноста за повторно обединување на семејството¹²⁰. Кога семејното обединување не е можно, враќањето може да продолжи доколку однапред се утврдат безбедни и конкретни аранжмани за грижа и старателство по враќањето.

¹¹³ За повеќе информации, видете УНИЦЕФ (2006); КПД (2005). Општ коментар бр. 6 за третман на деца без придружба и одвоени деца надвор од нивната земја на потекло.

¹¹⁴ За специфични препораки за воспоставување на таква фокусна точка, видете ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2020а): Воспоставување на национални контактни точки за заштита на деца жртви на трговија со луѓе.

¹¹⁵ Конвенција за правата на детето, чл. 3 (1).

¹¹⁶ Општ коментар на ЦРК бр. 14, ст. 48. Исто така, Упатство за итни случаи на УНХЦР, постапка за најдобар интерес.

¹¹⁷ УНИЦЕФ (2006) . Конвенцијата за криумчарење на СЕ ги спречува државите да ги враќаат децата жртви, доколку има назнака, по проценка на ризик и безбедност дека таквото враќање не би било во најдобар интерес на детето (член 16,7).

¹¹⁸ Idem. Истото

¹¹⁹ КПД (2005), стр. 21

¹²⁰ Исто како и претходно наведено, параграф 79

¹²¹Земјите-учеснички на ОБСЕ се обврзаа да вложат максимални напори за изнаоѓање трајно решение за децата жртви на трговија со луѓе, што се состои, или од враќање и реинтеграција во земјата на потекло, локална интеграција во земјата во која се идентификувани, или преместување во некоја трета земја.¹²²

- Во исклучителни случаи, враќањето може да продолжи ако има други размислувања засновани на правата што ги надминуваат најдобрите интереси на детето, вклучително и ситуации кога детето претставува сериозен ризик за безбедноста на државата или општеството.¹²³ Во меѓувреме, аргументите кои не се засноваат на права (на пр. оние што се однесуваат на општата контрола на миграцијата) не можат да ги надминат размислувањата за најдобрите интереси на детето.¹²⁴
- Да бидат развиени посебни политики и програми за деца, за да се намали ризикот децата повторно да паднат во рацете на трговијата со луѓе.

Семејството и/или роднините сочинуваат 41% од регрутирањето деца за трговија со луѓе.

Децата најчесто се тргувани поради присилна сексуална експлоатација, питачење и домашна работа. Децата најверојатно ќе бидат принудени на трговија со луѓе преку физичко, сексуално и психолошко злоставување, што укажува на потреба за повеќе напори за превенција, насочени кон децата и нивните семејства.

Момчињата почесто се регрутираат од член на семејство отколку девојчињата.

Извор: Соработка на ИОМ, податоци за борба против трговија со луѓе (ноември 2017 година).

Вклучете:

- Невладини организации, државни тела од оние земји кои што испраќаат/примаат, меѓународни организации и меѓувладини организации.

¹²¹ Исто како и претходно наведено, параграф 84

¹²² Додаток на Акциониот план на ОБСЕ од 2005 година, Рец. 9

¹²³ КПД (2005), стр. 85

¹²⁴ Idem. Истото

A.4.2.4 Истрага и кривично гонење на трговијата со луѓе¹²⁵

Како дел од сеопфатен национален одговор на трговијата со луѓе, државите мораат темелно да ги испитаат и да ги гонат оние кои се вклучени или помагаат во трговијата со луѓе и со тоа да го почитуваат приматот на меѓународното право. Притоа, важноста на човековите права на поединците мора целосно да се почитува. Постои двојна одговорност да се казнат сторителите, но исто така и да се почитуваат и враќаат човековите права и потреби на жртвите на трговија со луѓе, вклучително и нивниот пристап до надомест на штета и надомест на штета.

Покрај тоа, јасна дефиниција и криминализација на „трговијата со луѓе“ е клучна, не само за осудата на сторителите, туку и за истрагите и меѓународната судска соработка.

(а) Баланс на проактивна и реактивна истрага¹²⁶

(i) Стратешко ниво

Треба да се преземат мерки за успешно истражување и гонење на трговците со луѓе, без целосно да се потпираат на соработката и сведочењето на жртвата. За таа цел, неопходна е избалансирана комбинација на проактивна и реактивна истрага.

Проактивна истрага (водена од разузнавачки информации) е употреба на комбинација на собирање разузнавачки информации, човечки и технички надзор, тајно распоредување и стандардни истражни техники за да се обезбедат докази, освен сведочењето на жртвите и на тој начин да се апсат и да се гонат трговци со луѓе, без потреба од потпирање на жртвите и сведоштво.

Реактивната истрага (водена од жртви) се заснова на низа околности што се појавуваат и бараат итен полициски одговор; имено, кога жртвата дава информации или кога друга жртва или информатор од трето лице обезбедува информации или докази во врска со жртвите на трговијата со луѓе.

Истрагите за финансиски средства и перење пари треба да бидат составен дел од секоја истрага против трговија со луѓе, со цел ефикасно да се стави крај на циклусот на трговија со луѓе.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели поставени за балансирање на проактивни и реактивни истраги, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активностите:

- Создавање на добро обучени и добро опремени специјализирани единици за спроведување на законот, како и мешани истражни единици, вклучително и специјализирана полиција и обвинители. Таквите единици треба да вклучуваат и жени-полицајки;
- Развој на истражни методи за отстранување на товарот на соработка и сведочење од жртвата, при што повеќе да се потпираат на истраги водени од разузнавачки информации и други извори на докази. Исто така, треба да се развијат методи за да се обезбедат разузнавачки податоци и докази против сторителите од други извори, како што се техники за следење и следење на финансиски трансакции;
- Развој на законска регулатива, поврзана со посебни истражни мерки, комбинирајќи навремено собирање разузнавачки информации и истражни техники што треба да ги спроведуваат полициските сили под контрола и надзор на релевантни обвинители и судии, на пример преку прислушување или тајни истражители;

¹²⁵ Судските системи се разликуваат од земја до земја. Во ова поглавје, ги користиме термините судии и обвинители, признавајќи дека во некои земји „истражните судии“ играат многу важна улога во откривањето на случаите на трговија со луѓе. За неодамнешната меѓународна дискусија за предизвиците во овој случај, видете: ОБСЕ-СР / ЦТХБ (2020 б), Определување од 20-та конференција на Алијансата против трговија со луѓе, со што се укинува некажливоста Обезбедување правда со гонење на трговија со луѓе. Видете исто така УНОДЦ (2020а), дел III; УНОДЦ (2009), стр. 10. За олеснувачката улога на технологијата во трговијата со луѓе и врските со компјутерскиот криминал, видете серија на универзитетски модули на УНОДЦ за трговија со луѓе / криминалење мигранти, модул 14.

¹²⁶ За подетален увид во истрагата, видете исто така ИЦМПД (2015). Прирачникот за обука вклучува воведни лекции за разликата помеѓу илегалната миграција и трговијата со луѓе и идентификување на индикаторите за трговија со луѓе, вклучително и напредни теми како спроведување на скрининг интервјуа, користење специјални истражни техники, поддршка на потребите на жртвите во време на истрагите и спроведување доказни интервјуа. Видете исто така ИЦМПД (2006а). Обука за борба против трговија со луѓе за судии и обвинители - наставна програма и прирачник, ИЦМПД. Овој прирачник за обука има за цел да ги подобри способноста и вештините на судиите и обвинителите за соодветно откривање на случаи на трговија со луѓе и спроведување на законите за борба против трговија со луѓе во согласност со договорените европски и меѓународни стандарди. Видете исто така УНОДЦ (2006). Прирачник за борба против трговија со луѓе. Алатка 5, Спроведување на законот и гонење.

- Понудете обука за спроведување на законот која е заснована врз човекови права и кои го следат пристапот на „прва жртва“ на три главни полициски нивоа:
 - На општо ниво, обуката треба да биде насочена кон сите неспецијализирани полицајци, со цел да се подигне свеста за трговијата со луѓе како сериозно кривично дело и кршење на човековите права. Треба да се фокусира на идентификување и адресирање на индикатори за криминал, жртви на криминал, како и собирање на разузнавачки служби од пониско ниво;
 - На специјалистичко ниво, насочување кон специјализирана полиција и истражители кои имаат специфични одговорности за борба против криминалот со трговија со луѓе и фокусирање на методите за истрага на чувствителни жртви;
 - Други тимови за организиран криминал кои можат да бидат вклучени во собирање разузнавачки информации поврзани со трговија со луѓе.
- Воспоставување меѓагенциска соработка помеѓу агенциите за спроведување на законот, канцелариите на обвинителите, меѓуминистерските оддели и меѓународните организации и невладините организации во идентификувањето и справувањето со жртвите, како и собирање разузнавачки информации за трговијата со луѓе, со оглед на најдобриот интерес на жртвите на трговија со луѓе. ;
- Воспоставување механизми за откривање на трговијата со присилна работа и услуги, преку воспоставување на мулти-агенциски тимови за административна контрола, вклучувајќи полиција, инспектори за труд, синдикати и невладини организации;
- Да се регулираат даночните и трудовите инспекции, за да се соберат докази за односите меѓу работодавачот и вработените и да се следат измамите за идентитет, што може да ја олесни присилната работа;
- Координирање на финансиските истраги за перење пари, со истраги против трговија со луѓе, вклучително и механизми за заплена;
- Воспоставете стандардни оперативни процедури, како и шеми за самоконтрола за полицијата; и
- Обезбедете идентификување на жртвите преку развивање, спроведување и подобрување на индикатори кои помагаат во идентификување на жртвите на трговија со луѓе.¹²⁷

Вклучете:

- Полициски службеници, специјални истражители, специјализирани единици за организиран криминал и антикорупција, гранична полиција, работници и инспектори, даночни инспектори, судии, обвинители и чинители на други владини министерства.

(б) Меѓународна соработка за спроведување на законот и судството¹²⁸

(i) Стратешко ниво

Ефективната соработка помеѓу агенциите за спроведување на законот и канцелариите на обвинителството зависи од способноста на полициските службеници да собираат докази од други јурисдикции и да ги гонат сторителите. Затоа, сите држави треба да преземат конкретни чекори, за да овозможат ефективна меѓународна соработка во кривични предмети.

Различни форми на меѓународна соработка вклучуваат, но не се ограничени на:

- Екстрадиција;
- Заемна правна помош;
- Трансфер на кривична постапка;
- Трансфер на осудени лица;
- Соработка заради конфискација, со цел да се конфискува криминален имот од извршителите на трговијата со луѓе;

¹²⁷ За повеќе индикатори, видете УНОДЦ (2009а), модул 2. Видете исто така ИЦМПД (2015). За индикатори специјално дизајнирани за трудовите инспектори, видете ИЦМПД (2018). Наставна програма за трудови инспектори за трговија со луѓе во Јордан.

¹²⁸ Видете исто така УНОДЦ (2006), алатка 4; и УНОДЦ (2009а), модул 6.

- Соработка помеѓу агенциите за спроведување на законот, вклучително и размена на информации и соработка при спроведување истраги;
- Заеднички истраги;
- Соработка во употреба на специјални истражни техники.¹²⁹

Треба да се зајакне соработката во истраги и гонења со соседните земји и меѓународните агенции за спроведување на законот, како што се INTERPOL, EUROPOL, EUROJUST или регионални иницијативи како што се Центарот за спроведување на законот во Југоисточна Европа (SELEC)¹³⁰ или регионалната соработка за спроведување на законот (RELEC).¹³¹

Треба да се склучат меѓународни договори за екстрадиција и заемна правна помош, билатерални и мултилатерални договори, како и договори за екстрадиција со други земји, за да се олесни екстрадицијата во случаите на трговија со луѓе.

Процесот на апликација треба да се подобри со земјите кои се или чест извор или дестинација на жртвите на трговија со луѓе.

Државите треба да ги ратификуваат и спроведат договорите што ја подобруваат меѓусебната помош меѓу земјите, како што е Конвенцијата на Советот на Европа за взаемна помош во кривични предмети.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за меѓународно спроведување на законот и судската соработка, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активностите:

- Идентификување на фокусни точки за олеснување на комуникацијата, размена на податоци и размена на информации во контекст на меѓународната соработка. По можност, фокусната точка треба да биде активен медијатор со задача да ја олесни судската соработка помеѓу државите и меѓународните агенции (на пр. ИНТЕРПОЛ, ЕВРОПОЛ, СЕЛЕК);
- Мора да има одредби за екстрадиција кои овозможуваат екстрадиција на осомничените во земјата каде што се води обвинителството;
- Мора да има одредби за заемна правна помош меѓу државите, кои овозможуваат собирање и пренесување на придружни докази, претрес на просториите по нарачка и заплenuвање докази, интервју со сведоци и земјата каде се води обвинителството;
- Усогласувањето на правната дефиниција на кривичните дела, како и санкциите меѓу земјите, можат да помогнат при барање заемна помош и екстрадиција;
- Агенциите за спроведување на законот за барањата на агенциите за спроведување на законот мора да бидат можни и да се користат за оперативна помош како надзор, контролирана испорака, пресретнување и слично;и
- Воспоставување прописи за заштита на податоците, со цел да се обезбеди право на самоопределување над личните податоци. Таквите регулативи треба:
- Да гарантираат дека обработката на податоците (без разлика дали е во нивно составување, складирање или пренесување) се одвива само во согласност со законската рамка и/или со согласност на засегнатото лице.¹³² Ако жртвата има информации за идните кривични дела, овие информации треба да се пренесат, само ако се задржат личните податоци на жртвата;
- Да се користи само за она за кое првично е составен; и
- Осигурете се дека личните податоци треба да се собираат, користат и разменуваат, само врз основа на потреба.

¹²⁹ УНОДЦ (2009а), Модул 6: Меѓународна соработка во случаи на трговија со луѓе.

¹³⁰ Погледнете повеќе на: <https://www.selec.org>

¹³¹ РЕЛЕЦ - Регионална соработка за спроведување на законот за илегална миграција, криумчарење мигранти и трговија со луѓе, поддржана од ИЦМПД. Тоа е иницијатива меѓу Авганистан, Бангладеш, Иран, Ирак, Пакистан и Турција со главна цел зајакнување на регионалната соработка во спречување на илегална миграција, криумчарење мигранти и трговија со луѓе. Погледнете повеќе на: <https://www.budapestprocess.org/component/attachments/download/398>

¹³² На пример, имајте ја во предвид разработената рамка за заштита на податоците во ЕУ предвидена со Општата регулатива за заштита на податоците во 2016 година (2016/679).

Вклучете:

- Полиција, обвинители, судии, специјални истражни единици, министерства, ИНТЕРПОЛ, ЕВРОПОЛ, ЕВРОПРАВДА и SECI (Иницијативата за соработка на Југо - источна Европа) меѓународни организации

(в) Гонење и осудување на сторителите на прекршоци ¹³³

(i) Стратешко ниво

Многу често домашните закони ја поврзуваат допуштеноста на инструментите за спроведување на законот, како во национална, така и во транснационална постапка, со тежината на кривичното дело, што се оценува според тежината на санкциите. Затоа, недостатокот на соодветни санкции, не само што не служи како средство за ефективна превенција, туку исто така ја нарушува и ефективноста на постапките.¹³⁴

Многу често санкциите за трговија со луѓе се премногу слаби и немаат одвраќувачки ефект врз трговците со луѓе.

Кривичното дело трговија со луѓе треба да биде јасно и сеопфатно дефинирано - во зависност од применливата правна култура, без оглед дали е во кривичното право на државата или во посебен закон за борба против трговија со луѓе, и треба да се смета како посебен прекршок.

Треба да се криминализираат сите форми на трговија со луѓе и треба да се утврдат ефективни, пропорционални и разочарувачки кривични казни, со цел да се одрази природата на повредата на човековите права и тежината на кривичното дело и да има превентивно и спречувачко дејство.

Сепак, најважно е системот на кривична правда на државата да го гони сторителот, а не жртвата.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, идентификувани за гонење и осудување на сторителите, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активностите:

- Дефинирање на делото трговија со луѓе како посебно кривично дело, како тешка форма на повреда на човековите права во кривичното право или други статuti на земјата, според меѓународните правни инструменти;
- Дефинирање и криминализирање на сите форми на трговија со луѓе и сите форми на експлоатација, како што се присилна проституција и други форми на сексуална експлоатација (на пример во порнографија, стриптиз, масажа, сексуални услуги преку интернет, итн.), експлоатација на присилна работа (на пример дома или во фабрика/компанија, „дукани“, земјоделство, градежништво, ресторани и слично), ропство, ропски практики и потчинетост. Сепак, присилната работа не треба да биде ограничена на специфични форми на трудова експлоатација. Терминот „злоупотреба на ранливост“ треба да биде дефиниран специјално според кривичниот закон. Според толкувачката белешка на Протоколот на ООН за трговија со луѓе, овој израз треба да се сфати за да се однесува на секоја ситуација во која лицето нема вистинска и прифатлива алтернатива, освен да се покори на злоупотребата;
- Треба да се применат ефективни, пропорционални и одвратувачки кривични казни за казнување на сторителите на трговија со луѓе;
- Криминализирање на обидот за трговија со луѓе. Сметајте дека кривичното дело трговија, според член 3 од Протоколот на ООН за трговија со луѓе, е завршено во многу рана фаза, дури и ако експлоатацијата не се случила.¹³⁵ Понатаму, трговијата со луѓе не се случува секогаш во контекст на организиран криминал, особено во врска со присилната работа;
- Сметајте дека откривањето и гонењето на трговијата со луѓе честопати се потпира на идентификување на експлоатациони ситуации во дестинациите. Поединци често се согласуваат да се преселат од изворот во земјата на дестинација и да влезат во ситуации на експлоатација само по пристигнувањето во земјата на дестинација, каде што се особено ранливи на експлоатација;
- Криминализирање на другите активности, поврзани со трговија со луѓе, што претставуваат кршење на човековите права, како што се:

¹³³ Видете исто така УНОДЦ (2009а), Модул 14 Разгледување за изрекување казни за трговија со луѓе. Видете исто така УНОДЦ (2020).

¹³⁴ ОБСЕ / ОДИХР (2001). Референтен водич за преглед на законодавството за борба против трговија со луѓе со посебен фокус на Југоисточна Европа.

¹³⁵ Погледнете: УНОДЦ (2020а). Видете исто така УНОДЦ (2020), член 14.

- ропство или слични практики, потчинетост и принудна работа;
- должничко ропство;
- присилни бракови, присилни абортуси и присилна бременост;
- тортура, сурово и нехумано или понижувачко постапување;
- силување, сексуални и други форми на напади, телесна повреда, убиства и киднапирања¹³⁶; и
- о задржување на пасошот или личните документи на жртвата.
- Воспоставување механизми за собирање судски податоци за случаи на трговија со луѓе и кривични дела поврзани со трговија со луѓе;
- Да се применуваат дополнителни казни за оние кои ќе бидат прогласени за виновни за трговија со луѓе, со потешки или отежнувачки околности, особено во врска со дела поврзани со трговијата со деца;
- Да се идентификуваат како кривични дела:
 - Обидот да се изврши такво дело;
 - Учество како соучесник, како и организирање или насочување на други лица да извршат такво дело; и
 - Намерна небрежност на владини службеници (на пример, граничен чувар кој свесно допушта трговците на трговијата со лица да ја преминуваат границата).¹³⁷
- Воспоставување одговорност за кривични дела против трговијата со луѓе и против физички и правни лица, вклучувајќи санкции против правни лица, вклучително и конфискација на приход, парични казни, затворање на објекти, како и компензација за жртвите на трговија со луѓе;
- Преземање законски мерки за регулирање на конфискација на криминални средства или имот, каде што вредноста одговара на ваквите профити (според член 9 од Конвенцијата на ООН против транснационален организиран криминал);
- Националното законодавство треба да ја разгледа врската помеѓу трговијата со луѓе, перење пари, фалсификат и корупција;
- Воспоставување на специјализирани истражни единици, како што се мешани единици на полицијата и обвинителството, и соработката треба да се зајакне со СЕЛЕК, ЕВРОПОЛ или ИНТЕРПОЛ;
- Обезбедете заедничка обука за полицајците и обвинителите за ефикасно користење и спроведување на правните инструменти што им се достапни, со цел зголемување на апсењето и гонењето на трговијата со луѓе. Обуката треба да се спроведе со придонес на невладини организации;
- Развивање на упатства, засновани врз стандардите за човекови права, за постапување во случаи на трговија со луѓе, со посебен фокус на третманот на жртвите на трговија со луѓе; јас
- Воспоставете специјализирани единици за гонење на трговија со луѓе.

Вклучете:

- Законодавците, судиите и обвинителите, како и нивните соодветни институции за професионална обука, агенциите за спроведување на законот, адвокатите и судовите/обвинителите да имаат овластување да даваат препораки до пониските судови и јавните обвинителства.

¹³⁶ ОБСЕ / ОДИХР (2001), стр. 48

¹³⁷ УНОДЦ (2020), Поглавје V

(г) Правно обезштетување и компензација за жртвите¹³⁸*(i) Стратешко ниво*

Жртвата на кривично дело има право на правна помош и заштита, како и право на надомест за физички повреди, повреда на основните права, како и претрпени загуби поради страдања од претрпен сериозен ментален стрес и психолошки проблеми.

Конвенцијата на УНТОК предвидува воспоставување соодветни процедури за да им се обезбеди пристап до компензација и реституција на жртвите, како и комуницирање за ова право со жртвите. (Член 25 (2))

Протоколот на ООН за трговија со луѓе бара од земјите-членки да обезбедат дека нивните домашни правни системи содржат мерки што им нудат на жртвите на трговија со луѓе можност да добијат компензација за претрпената штета (член 6, став 6).

Конвенцијата на СоЕ за трговија со луѓе наведува дека секоја држава-членка ќе обезбеди во својот национален закон за право на жртвите да бараат надомест од сторителот (чл. 15 (3)). Во ситуација, кога не може да се добие надомест на штета од сторителот, државите-членки мора да усвојат законски или други мерки, неопходни за да се гарантира обезштетување на жртвите (член 15, став 4).

Директивата на ЕУ за трговија со луѓе предвидува дека жртвите на трговија со луѓе мора да имаат пристап до постојните шеми за компензација за жртвите на насилни злосторства со намера (член 17).

Конечно, Извештајот на генералниот секретар на Обединетите нации за трговија со жени и девојчиња во 2020 година препорачува дека надоместокот „не треба да зависи од заплenuвање на средства од трговците со луѓе, соработката со органите на прогонот или исцрпување на правните лекови преку судски процеси“.¹³⁹

Обвинителите и судиите треба да играат голема улога во осигурувањето дека жртвите добиваат компензација за претрпената физичка, психолошка и финансиска штета, без разлика дали преку присилно враќање, во кривична постапка или во барање надомест или казнена штета од трговците со луѓе во граѓанска постапка.

Дел од пристапот насочен кон жртвите е развој и имплементација на концепти за соработка помеѓу полицијата, обвинителите и специјализираните невладини организации кои советуваат и ги поддржуваат жртвите на трговија со луѓе.

Сеопфатните концепти вклучуваат одредби за поддршка и заштита на сведоците на жртвите пред, за време и по судењата за трговија со луѓе.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за правна заштита и обезштетување на жртвите, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активности:

- Дадете информации и помош на жртвите на трговија со луѓе за нивното право да поднесуваат граѓански тужби и да го следат развојот на постапките;
- Според националното законодавство, жртвите треба да имаат право на надомест на физичка, психолошка и материјална штета, вклучително и изгубени плати и сите права предвидени со законски договор за вработување, како што е платено отсуство или преку кривична или граѓанска постапка. Надоместокот е клучен чекор кон реинтеграција на жртвите и не треба да зависи од одземање на имотот на трговците со луѓе, соработка со полицијата или исцрпување на правните лекови преку судски постапки. (Во зависност од националното законодавство, граѓанската постапка може да се поведе автоматски заедно со кривична постапка, освен ако жртвите изречно не одлучат да поднесат тужба за отштета);
- Користете ги сите правни средства, во согласност со Кривичниот законик, за да ја заштитите жртвата од понатамошни негативни последици, земајќи предвид дека била изложена на насилство, злоупотреба и дека можеби претрпела траума; Дајте можност работодавачот да одговара за постапувањето на подизведувачот, ако жртвата не може да бара кривична или граѓанска штета од подизведувачот кој ја експлоатирал жртвата;
- Воспоставете „државни програми за компензација“ кои гарантираат праведен и соодветен

¹³⁸ За детален преглед на прашањето во кое се дискутира релевантната меѓународна правна рамка, процедуралните права, националните механизми за правни лекови, видете: ИКАТ (2016а). Издание: Обезбедување на ефикасни лекови за жртвите на трговија со луѓе. Видете исто така: УНОДЦ (2009а), Модул 13 Компензација на жртвите на трговија со луѓе и УНОДЦ (2020 година), членови 31-33.

¹³⁹ УНГА (2020). Трговија со луѓе и жени. Извештај на Генералниот секретар (А / 75/289).

надомест на жртвите на трговија со луѓе, во согласност со националното законодавство и меѓународните инструменти. Конфискуваниот имот треба да се користи за обештетување на жртвите на трговија со луѓе и за плаќање на помош и правни услуги што им се даваат; Дадете им бесплатна правна помош на жртвите;

- Државата треба да формира Фонд за компензација за жртвите на трговија со луѓе со одземен имот на физички и правни лица, вклучени во трговија со луѓе;
- Треба да се отстранат правните бариери што ги спречуваат нерегуларните мигранти да се појавуваат пред националните судови, за да добијат надомест на штета. Покрај тоа, не треба да имаат никаква обврска, со која се бара нерегуларните мигранти да го обелоденат нивниот имиграциски статус. Редовните и нередовните мигранти треба да бидат во можност да ги оспорат лошите плати, долгото работно време и лошите услови за работа пред судовите, без да мора да ги информираат или контактираат персоналот за спроведување на законот. Земјите треба да размислат за спроведување на механизми кои обезбедуваат правна помош или помош на мигранти, редовни и нередовни, што се појавуваат пред националните судови; и
- Овозможете неказнивост за кривични дела, како што се нелегален влез и статус на нелегално вработување на жртва на трговија со луѓе, на пример преку посебна клаузула за неказнивост.

Вклучете:

- Законодавци, судии и обвинители за кривични, граѓански и трудово-социјални судови, како и нивните соодветни институции за професионална обука, служби за спроведување на законот, адвокати и судови/обвинители, одговорни за давање препораки до пониските судови и јавните обвинителства.

(д) Полициски и судски третман на жртви/сведоци¹⁴⁰

(i) Стратешко ниво

Жртвите и сведоците треба да се третираат со достоинство, сочувство и почит. Треба да се вложат сите напори да се спречи секундарната виктимизација. Добра практика веќе постои во случаи на семејно насилство или сексуално насилство или други злосторства што предизвикуваат сериозна траума на жртвата.

Заштитата на жртвите не бара само заштита од трговијата со луѓе, туку и пристап, насочен кон минимизирање на негативното влијание на кривичните постапки врз жртвата. За возврат, психолошката стабилност на жртвите подоцна ќе го подобри нивниот кредибилитет како сведоци на суд.

Жртвите на трговијата со луѓе, кои се подготвени да сведочат, имаат право и треба да добијат поддршка и заштита која ги надминува помошта и заштитата што им се овозможува на сите жртви на трговијата со луѓе.

Полициските службеници, како и обвинителите и судиите, треба да следат антидискриминаторски пристап, базиран на човекови права, постапувајќи во контекст на мерките за борба против трговијата со луѓе. Човековите права на жртвите, како и безбедносните прашања, мора да бидат земени предвид.

Особено полицијата, обвинителите и судиите треба да бидат свесни дека жртвите на трговија со луѓе обично страдаат од траума. Затоа, следниве елементи треба да се земат предвид во случаите на трговија со луѓе:

- Психолошка состојба на жртвата на трговија со луѓе; и
- Жртвата на трговијата со луѓе може да има потешкотии во комуникацијата за време на судењето, поради страв или трауматски искуства, а за време на сведочењето може да се појави фрагментација на перцепцијата, чувствата, свеста, дејството и меморијата.

Покрај тоа, треба да се има предвид дека жртвите на трговија со луѓе честопати се соочуваат со правниот систем, како баратели на азил, а не во врска со гонењата за трговија со луѓе. Затоа, судиите за имиграција и адвокатите треба да бидат чувствителни на посебните потреби и карактеристики на жртвите на трговијата со луѓе.

„Децата-жртви и сведоци на трговија со луѓе имаат потреба од посебна заштита, помош и поддршка, за да се спречат понатамошни тешкотии, како резултат на нивното учество во криминалниот процес, и да се обезбеди почитување на нивните најдобри интереси и достоинство“.¹⁴¹

¹⁴⁰ Видете исто така УНОДЦ (2009а), модули 8-12.

¹⁴¹ УНИЦЕФ (2006), дел 10.

Треба да се има на ум дека децата се особено ранливи и им треба посебна заштита, соодветна на нивната возраст, ниво на зрелост и индивидуални посебни потреби. Девојчињата се особено ранливи и може да се соочат со дискриминација во сите фази на правосудниот систем.¹⁴²

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели поставени за полицискиот и судскиот третман на жртвите/сведоците, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активности:

- Обезбедете специфична, и родова, возрасна, и жртвено-сензибилна обука за судии и обвинители за борба против трговијата со луѓе. Само оние кои добиле одредена обука за прашања, поврзани со трговијата со луѓе, треба да се занимаваат со случаи против трговијата со луѓе;
- Развивање на стандардни оперативни процедури, насочени кон заштита и помош на жртвите, за време на правниот процес за соработка помеѓу полицајци, обвинители, судии и организации за помош на жртви. Таквите постапки треба да вклучуваат сослушувања што се одржуваат зад затворени врати или на друго, место на барање на жртвата, во присуство на обвинетиот или адвокатот на обвинетиот, но без директен визуелен контакт; употреба на видео конференција, аудио-визуелни записи или други заштитени средства, за да се избегне директна комуникација помеѓу обвинетиот и жртвата или сведокот; и избегнувајте да ги прашувате жртвите да го повторат своето сведочење неколку пати;
- Информирајте ги жртвите на трговија со луѓе за нивните права и за последиците од нивната одлука да сведочат на суд, кога тие ќе бидат признаени од независни правни советници;
- Овозможете организациите за помош на жртвите да бидат присутни за време на кривичната постапка. Оние кои обезбедуваат правна и психолошка помош на жртвите имаат должност за тајност, што треба да се почитува за време на сослушувањето;
- Дадете дозволи за привремен престој на жртвите и сведоците на жртвите, за време на судските постапки;
- Создадете родово избалансирана листа на адвокати, специјализирани за помагање на жртви на трговијата со луѓе;
- Дадете правна помош и застапување, како и толкување на жртвите, за време на кривичната постапка. Предложените специјални средства за оваа намена да бидат достапни преку судот кој е надлежен за случајот;
- Заштитете го идентитетот и приватноста на жртвата и сведокот на жртвата преку јасни правила и процедури за собирање, чување и споделување лични информации за жртвите на трговијата со луѓе, во согласност со заштитата на податоците;
- Обезбедете одделни простории за жртвите/сведоците на суд;
- Создадете програми за заштита на сведоци;
- Информирајте ги организациите што ги поддржуваат и/или ги сместуваат жртвите, како и полицијата за можно ослободување на обвинетиот, во случај нивното ослободување да претставува закана за безбедноста на жртвата;
- Обезбедете родова, возрасна и жртвено-сензибилна обука за медиумите, за тоа како да се справат со информациите за случаите против трговијата со луѓе, со посебен фокус на заштитата на идентитетот на жртвите. Објавување на личната историја на жртвата, како и името и фотографијата треба да бидат забранети;¹⁴³
- Одржувајте и редовно ажурирајте ги статистичките податоци за заштитата на жртвите и следете како заштитата на жртвите-сведоци се спроведува во пракса, во согласност со постојните правни инструменти; и

¹⁴² Комисија на ООН за спречување на криминал и кривична правда (2005 г.): Упатства за правда во прашања што вклучуваат деца жртви и сведоци на криминал.

¹⁴³ Видете ИЦМПД (2017). Упатствата им овозможуваат на уредниците и на новинарите кои покриваат теми поврзани со трговијата со луѓе, подобро разбирање на сложеноста на проблемот за да обезбедат фактичко и сигурно известување. Тие даваат совети и предлози за да им помогнат на новинарите да известуваат за трговија со луѓе, да разговараат за правни и човекови права, третман на жртвите, нивна приватност и благосостојба и како да раскажат приказна со хуманост и стил, помагајќи им на публиката подобро да разберат какво дејствија можат да бидат превземени. Прирачникот дискутира за основно правно разбирање на проблемот, стратегии за редакции за покривање на такви проблеми, примери за добра пракса, како и упатства за фоторепортер, и вклучува корисни врски и контакти.

- Обезбедете контакт список за помош на жртвите, вклучувајќи невладини организации, специјализирани службеници за спроведување на законот, медиумски персонал, правни советници и ставете го достапен во Канцеларијата на АТЦ.

Вклучете:

- Полициски службеници, судии, обвинители, адвокати, организации кои пружаат помош на жртви, невладини организации, преведувачи, психијатри и специјалисти за траума.

(f) Антикорупциски мерки¹⁴⁴

(i) Стратешко ниво

Мрежите за трговија со луѓе честопати се идентични со оние што се воспоставени за шверц на луѓе, дрога и украдена стока. Овие високо организирани мрежи се, исто така, способни да спроведат корупција на високо ниво и перење пари.

Трговијата со луѓе често се контролира од мрежи на организиран криминал. Бидејќи корупцијата е еден од начините на оперативно организиран криминал, врската помеѓу трговијата со луѓе и корупцијата е очигледна. Како последица, антикорупциските мерки се неопходен предуслов за обезбедување отпорност на органите на прогонот и судството против влијанието на криминалните организации.

Жртвите може да имаат потешкотии да признаат дека се случило злосторство, каде што државата, која треба да биде заштитничка, ги малтретира жртвите. Затоа, борбата против корупцијата и зајакнувањето на посветеноста на агенциите за спроведување на законот е важен елемент на стратегиите за борба против трговија со луѓе.

(ii) Оперативно ниво

Во согласност со стратешките цели, поставени за антикорупциски мерки, треба да се земат предвид следниве примери за можни области на интервенција при идентификување на активностите:

- Да се преземат видливи мерки против корупцијата на сите нивоа и веднаш да одговорат на истрагата и гонењето на јавните службеници, кои учествуваат и/или ја олеснуваат трговијата со луѓе (пр. апсења, отпуштања, дисциплински мерки);
- Воспоставете внатрешни кодекси на однесување и системи на внатрешна контрола во рамките на јавната администрација, за да обезбедите ефективни дисциплински политики и административни санкции. Јавната администрација треба да работи на транспарентен начин и да има јасно дефинирани и проверливи надлежности на сите нивоа. Државните службеници, вклучени во трговија со луѓе, исто така, треба да бидат казнети во согласност со кривичните санкции што имаат репресивно дејство;
- Создадете програми за поттикнување на државните службеници за пријавување корупција и, како пречка, да ја информираат јавноста за преземените активности;
- Создадете специјална единица за истрага против корупција, со помината специјална обука;
- Загарантирајте независност на судството;
- Вклучете го прашањето за трговија со луѓе во акциониот план за борба против корупцијата; и
- Создадете телефонска линија за пријавување случаи на корупција.

Вклучете:

- Креатори на политики, законодавци, јавна администрација, специјални истражни единици, судии и обвинители.

¹⁴⁴ Видете УНОДЦ (2006), Алатка 9.4 - Спречување на корупција.

А.4.3 Индикатори¹⁴⁵

За да се измерат развиените исходи, потребно е да се дефинираат соодветни индикатори. Индикаторите треба да помогнат да се потврди дали е постигната предвидената промена.

Последиците треба последователно да се мерат со квантитативни или квалитативни податоци (понекогаш наизменично од двете). Во врска со националните акционен планови, вашите индикатори можат да бидат комбинација на показатели за резултатите и исходите (како резултат на активности), за да се измери и конкретната тековна имплементација.

Квантитативни и квалитативни индикатори¹⁴⁶

Следните индикатори се примери што можат да се користат во рамките на националниот акционен план. Забележете дека наведените извори и основни вредности или проценти се чисто индикативни и треба да се утврдат и заменат со оние што важат за контекстот на вашата земја.

Индикаторите опфаќаат различни области од 4П, како што е наведено во [заградите].

Запомнете: индикаторите, без разлика дали се квантитативни или квалитативни, мора да бидат ПАМЕТНИ (специфични, мерливи, остварливи, реални и временски ограничени) и поврзани со формулирани резултати.

Квантитативни индикатори се статистички мерки.

Измерете ги резултатите со **квантитативни индикатори** во однос на:¹⁴⁷

- **Број** → На пр. бројот на жртви на трговија со луѓе, обезбедени преку специјализирани невладини организации (распределени според полот и клучните демографски карактеристики), се зголемува од X (почетната вредност утврдена во декември 2020 година) на X + n (крајот на декември 2021 година) (извор: организација за невладини организации). [Заштита].

- **Процент** → пр. бројот на примени повици на националната телефонска линија е зголемен за 25% до крајот на 2021 година (Извор: Статистика на организацијата или институцијата што работи на телефонската линија) [Спречување и заштита].

Бројот на случаи на трговија со луѓе се зголеми за 20% во 2021 година (Извор: Министерство за правда за статистика, основата е воспоставена во 2020 година) [Обвинителство].

- **Стапка** → пр. стапката на трговија со нови жртви меѓу идентификуваните жртви се намали за 25% помеѓу 2015 и 2020 година. (Извор и почетна вредност 2015: Полициска статистика) [Заштита].

Квалитативните индикатори ги рефлектираат проценките, мислењата, перцепциите и ставовите на луѓето кон дадената ситуација или предмет. Тие **можат да вклучуваат** промени во чувствителноста, задоволството, влијанието, свеста, разбирањето, ставовите, квалитетот, перцепцијата, дијалогот или чувството за благосостојба.

Измерете ги резултатите со **квалитативни индикатори** во однос на:

- **Усогласеност** → со меѓународните/национални стандарди, законодавство, процедури итн. На пример, Националната правна рамка во врска со трговијата со луѓе е во согласност со потпишаните конвенции и стандарди до 2022 година (Извор: извештаи на ГРЕТА, комуникација / извештаи на Конвенцијата на Советот на Европа за трговија со луѓе) [Обвинителство].

- **Квалитет** → на пр. 80% од интервјуираните жртви на трговија со луѓе го оценуваат квалитетот на услугите за реинтеграција, обезбедени како соодветни, и се фокусираат на нивните потреби по пол и возраст (Извор: Квалитативно истражување на овластена државна институција или друга структура) [Заштита];

Во 2022 година, 80% од жртвите на трговија со луѓе се реинтегрирани и се задоволни од помошта што ја даваат различните инволвирани органи (Извор: Квалитативно истражување спроведено од овластена државна институција или друга структура на НРУ со сите реинтегрирани жртви) [Заштита]. Имајте на ум дека 80% од жртвите во овој контекст не го прават овој индикатор квантитативен, туку претставуваат вградена квантитативна цел.

¹⁴⁵ За детален увид во примената на индикаторите за перформанси видете: УНОДЦ (2018), Прирачник. Управување засновано на резултати и Агенда за одржлив развој во 2030 година. Поглавје IV, Л.

¹⁴⁶ За подетални списоци на примероци на индикатори за следење и евалуација за стратегијата и политиката, законодавната помош, градење на капацитети, регионална соработка, заштита и помош, видете на УНОДЦ (2021), Поглавје 4.3.

¹⁴⁷ Прилагодено од УНДП (2009), Прирачник за планирање, мониторинг и евалуација на резултатите од развојот.

- **Ниво** → на пр. Нивото на знаење за трговија со луѓе кај учесниците во обуката е зголемено (Извор: Прашалник). [Превенција];

Нивото на координација меѓу релевантните засегнати страни (владини и невладини чинители) е зголемено за борба против трговијата со луѓе (Извор: Распоред на редовни состаноци и записници, истражување на засегнатите страни). [Овозможувачки рамки];

Зголемена (ниво на) свест на општата популација за владините активности во борбата против трговијата со луѓе (Извор: Истражување и преземања на извештаи за мониторинг) [Обезбедување рамка, поврзана со следење и проценка, спречување]

- **Степен** → на пр. Степенот на вклученост на невладините организации во националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе значително се зголеми до крајот на 2022 година (Извор: Анкета на НВО) [Обезбедувачка рамка];

Опсегот на редовна заедничка анализа на резултатите од мониторингот значително се зголеми до крајот на 2022 година (Извор: Анонимен прашалник за засегнатите страни) [Овозможувачка рамка];

Степенот до кој се исполнети стандардите за интервјуирање на жртвите е зголемен до крајот на 2022 година (Извор: Полициски извештаи, Протоколи за интервјуа, Првична состојба 2010 година) [Заштита].

Каде што е потребно, индикаторите треба да бидат расчленети (по пол, возраст, географска област, посебни потреби или етничка припадност). Кога креирате индикатор, треба да размислите како можете да го измерите индикаторот, бидејќи во плановите за следење и проценка ќе треба да одредите колку конкретно ќе го измерите исполнувањето на индикаторот.

СПИСОК ЗА ПРОВЕРКА НА ИСХОДИ И ИНДИКАТОРИ¹⁴⁸

Брз список за преглед на резултатите и индикаторите	Да	Не
Резултатите и нивните показатели се специфични, мерливи, остварливи, реални и временски ограничени (SMART)		
Резултатите јасно наведуваат област на работа во која сите релевантни институции и партнери можат да имаат значително влијание		
Резултатите се формулирани за комуникација со промените - што е променето, за кого (доколку е релевантно) и кога		
Резултатите јасно се однесуваат на специфичните интереси и грижи на мажите, жените и / или маргинализираните групи (доколку се релевантни)		
Резултатите се однесуваат на промените во институционалниот капацитет и однесување, што треба да доведат до одржливо подобрување во борбата против трговијата со луѓе во земјата (или регионот, доколку е потребно)		
Резултатите зборуваат за промени во условите и капацитетот, а не за испорака на производи и услуги		
Резултатите имаат индикатори кои сигнализираат како ќе се измери посакуваната промена		
Исходот и неговите показатели даваат јасна и прецизна слика или слика за тоа како треба да изгледа иднината и не се толку општи за да опфаќаат скоро сè		
Постојат индикатори кои го мерат процесот на создавање резултати (на пр. Колку нешто е направено), како и квалитетот и / или перформансите на производот (пр. Нивото на употреба или задоволството на корисникот со производот).		

Исто така, видете ги чекорите што треба да се преземат за следење на НАП, во Поглавје Б.1.3 (Табела: Чекори за воспоставување систем за набљудување и проценка заснована на резултати).

¹⁴⁸ (Idem.) Истото.

A.4.4 Оперативни алатки за успешно спроведување

Политичките заложби за спроведување на стратегиите и акционите планови мора да бидат преточени во целосна **финансиска обврска**.

Практиката покажува дека обврските на владата честопати се јасно наведени во деловите, посветени на финансирање активности против трговија со луѓе. Обезбедувањето на финансирање за спроведување на стратегијата и акциониот план понекогаш се формулира како специфична стратешка цел (наведувајќи дека финансирањето ќе се обезбеди од јавниот буџет и одобрените проекти.¹⁴⁹ Некои стратегии потврдуваат дека финансирањето треба да биде обезбедено од соодветните институции, преку поддршка на развојни партнери¹⁵⁰, додека други обезбедуваат проценет вкупен износ за првите години на имплементација (годишно и за одредена институција), јасно укажувајќи на изворите на финансирање.¹⁵¹

Вкупните финансиски обврски обично се рефлектираат во различен степен во акционите планови. Некои земји наведуваат наменски износи за секоја специфична активност, во некои се наведени само средствата што се достапни за време на планирањето, додека други ги наведуваат институциите, одговорни за спроведување, без да се наведат трошоците за активност. Некои стратегии/акциони планови ги споменуваат меѓународните донатори покрај јавниот буџет, со или без наведување на какви било износи.

Процес на финансиско планирање:

- Мора да биде транспарентен и мултидисциплинарен;
- Треба да се водени од координативни структури за борба против трговија со луѓе, кои даваат преглед на планот за ресурси против трговија со луѓе и да остваруваат врска со надворешни донатори и агенции, додека институциите известуваат за координативните структури за барањата за финансирање, во согласност со планираните активности;
- Тие треба да вклучуваат координативни состаноци помеѓу јавни институции, невладини организации и меѓународни донатори, со цел да се пополнат финансиските празнини за спроведување на планираните активности.
- Може да вклучува создавање на посебен документ - т.н. план за ресурси - на почетокот на секој стратешки циклус кој го опфаќа целиот период на стратешкиот циклус. Планот треба да биде:
 - Развивање паралелно со развојот на акциониот план и во координација со сите релевантни институции/организации;
 - Изменете го акциониот план, наведувајќи ги вкупните ресурси потребни за секоја област за целиот циклус на планирање и наведувајќи ги субјектите, одговорни за финансирање на одредена активност;
 - Годишно ажурирање;
 - Структурите за координација против трговија со луѓе можат да ги користат, за да ги информираат потенцијалните донатори за планираните активности за кои не е планиран/достапен буџет.

Стратешки документи:

- Идеално, треба да се наведе вкупната проценета цена за целиот рок на стратегијата; и
- Јасно наведете ги изворите на финансирање:
 - Јавен буџет (доделен на секоја институција одговорна за спроведување на стратегијата) и
 - Каде што е можно - меѓународни донатори (алтернативно наведување на износот што не е покриен со државниот буџет и каде ќе се бара поддршка од меѓународни донатори);
- Обезбедување соодветно јавно финансирање на невладини организации и граѓански организации, одговорни за заштита и помош на жртвите на трговија со луѓе;

¹⁴⁹ Погледнете, на пример, Совет на министри на Босна и Херцеговина (2020). Стратегија за борба против трговија со луѓе во Босна и Херцеговина 2020-2023, Ул.

¹⁵⁰ Косово, Министерство за внатрешни работи (2015 година). Национална стратегија против трговија со луѓе во Косово, 2015-2019, стр. 26

¹⁵¹ Влада на Република Србија (2017). Стратегија за спречување и сузбивање на трговијата со луѓе, особено трговија со жени и деца и за заштита на жртвите 2017-2022, Ул. 25-30.

- Кога е соодветно и применливо, да се зголеми финансиската поддршка за засегнатите страни кои работат на локално ниво;

Акционен план:

- Мора да содржи буџет за спроведување на секоја од планираните активности.
- За време на подготовката на акциониот план, засегнатите страни, одговорни за спроведување на дефинираните активности, би се согласиле на спроведувањето, како и на обезбедувањето на финансиите потребни за реализација.
- Во зависност од законската рамка, за ваквото планирање може да се бара Министерството за финансии да даде свое мислење за предложените стратешки документи.

Покрај горенаведените процеси и алатките за финансиско планирање, одредена оперативна алатка може да биде корисна во реалниот процес на спроведување. **Оперативните планови за спроведување**¹⁵² на планираните активности се важна алатка, што овозможува ефективно спроведување на активностите, предвидени во акционенот план. Таквите оперативни планови треба да се развиваат, во согласност со акционите планови. Овие планови треба да се развиваат и спроведуваат на годишно ниво, со што ќе се подобри транспарентноста во распределбата на ресурсите (човечки и финансиски) и ќе се прилагодат на реалните потреби и ситуации, а исто така ќе се овозможи јасна поделба на улогите и одговорностите меѓу актерите.

Друга алатка за планирање, која може да се покаже корисна, е **специфичен оперативен план**. Таквите планови ќе бидат развиени, за да се спроведе специфичен сет на активности. На пример, може да има специфичен план за имплементација за спроведување на препораките на меѓународните надзорни тела за засегнатата земја. Овие планови треба да бидат интегрирани во годишните оперативни планови.

Пандемијата КОВИД-19 во 2020 година го потенцираше **недостатокот на соодветни стратегии за спроведување на акција против трговијата со луѓе, за време на кризи**. Ова се манифестираше како значителен пропуст во давањето целосен одговор на борбата против трговијата со луѓе. Одговорот на пандемијата бараше прераспределба на средствата, првично наменети за директна помош на жртвите, на други јавни буџетски редови. Покрај тоа, пристапот на жртвите до директни услуги, како засолниште, медицинска и социјална поддршка, како и транснационално упатување на жртви, е оспорен поради карантинските мерки. Како резултат на ова, жртвите останаа без соодветна помош. Потребата да се пренаменат посветени ресурси за борба против трговијата со луѓе беше очигледна и за време на управувањето со приливот на миграции во регионот на Западен Балкан во 2015 година или при справување со последиците од природните катастрофи (како земјотресот во Албанија во 2019 година).

Затоа државите:

- Треба да се воспостават соодветни стратегии, за да се дејствува во различни кризни сценарија, кои исто така треба да вклучуваат **планирање на непредвидени ситуации, за да се обезбеди минимална функционалност на системот за борбата против трговијата со луѓе** во вакви итни случаи. Овие планови за итни случаи мора да обезбедат дека на жртвите им е достапен минимален пакет услуги, за да ги исполнат нивните непосредни потреби за време на периоди на намалено упатување, заштита, истрага и судски спор;
- Да се подготват за **можни различни сценарија**, како што се природни катастрофи или масовен прилив на мигранти. Според сценариото на засегнатите страни, овие сценарија треба да бидат подготвени врз основа на **проценка на ризик** и може да вклучуваат контрамерки за очекуваниот недостаток на ресурси при спроведување на политиките за борбата против трговијата со луѓе, со намалени можности за реинтеграција и вработување, зголемена ранливост на нередовна миграција на трудот итн.

¹⁵² Оперативниот план треба да вклучува: список на активности планирани за наредната година (според Националниот акционен план), вклучително и планираниот буџет, можни се промени во спроведувањето (одложувања, некои активности што се планираат, но поради некоја причина не се спроведени, непредвидени активности - на пр. по препорака на меѓународната заедница), ажуриран буџет и акционен план за следната година и наведете ги одговорните институции / организации за секоја активност.

**Мониторинг, евалуација и учење
во одговорите за борба против
трговија со луѓе**

Б. Мониторинг, евалуација и учење во одговорите за борба против трговија со луѓе

Во 2020 година се одбележа дваесетгодишнината од Протоколот на ООН за трговија со луѓе. Сепак, клучното прашање што сè повеќе се поставуваше во текот на изминатата деценија се однесува на реалната ефективност на одговорите за борба против трговијата со луѓе, без разлика дали е на ниво на единствен проект или на ниво на држава. При креирање на одговори и интервенции против трговијата со луѓе, како мерењето, евалуацијата и учењето, ќе бидат интегрирани во интервенцијата за одговор, за да се следи нејзиниот напредок кон целите, да се разбере неговото влијание и ефективност и понатаму да се зајакнат и подобрат.¹⁵³

Овој дел од Водичот има за цел да придонесе за национално известување и самооценување. Резултатите од набљудувањето на национално ниво, покрај насочувањето на понатамошните активности, треба да се користат и за преглед и анализа на политиките, и треба да бидат во можност да го водат националното донесување одлуки за ова прашање. Резултатите од мониторингот на национално ниво, исто така, ќе бидат доставени од страна на националните извештаи до меѓународните тела. Ова дополнително ја нагласува огромната важност на следењето на националните акциони планови против трговијата со луѓе.

Следењето, прегледувањето и евалуацијата се клучни за целата работа против трговијата со луѓе, со цел да се измери степенот до кој проект, програма, стратегија и/или политика ги постигнале своите цели и резултати, и да ги набљудуваат неговите долгорочни ефекти. Тие даваат основа за точно известување и овозможуваат идентификување на научените лекции и пречки со кои тие можат да се користат за планирање нови програми, како и за прилагодување и усогласување на постојните програми. Тие се, исто така, вредна алатка за планирање и управување. Градење на систем за мониторинг и предвидување на проценки на почетокот на програмата помага да се креираат и прегледаат целите и да се предвидат потребните ресурси. Мониторингот, прегледот и евалуацијата го поддржуваат процесот на доживотно учење.¹⁵⁴

Б.1 Дополнителни улоги

Иако мониторингот се фокусира на тоа до КАДЕ е програмата во дадено време, во однос на спроведувањето, евалуацијата повеќе се фокусира на ЗОШТО резултатите и целите, што може или не биле постигнати, истакнувајќи ги достигнувањата и нудејќи препораки за можни подобрувања (види Поглавје Б.3 од овој Водич за повеќе детали за проценката).

Комплементарни улоги на мониторинг и евалуација

КАРАКТЕРИСТИКА	МОНИТОРИНГ	ЕВАЛУАЦИЈА
ВРЕМЕ	Тековен процес за време на спроведувањето на проектот, програмата, планот или стратегијата	Без разлика дали тоа е направено за време на проектот, програмата, планот или стратескиот период (среднорочна евалуација) или по завршувањето на проектот, програмата, планот или стратегијата (е-пост евалуација)
ФОКУС	Проверете како напредуваат планираните активности, идентификувајќи ги оперативните тешкотии; препорачајте активности за подобра имплементација	Проценете го постигнувањето на резултатите, релевантноста, ефективноста и влијанието на активностите и нивниот придонес кон резултатите.

¹⁵³ ИКАТ (2016).

¹⁵⁴ Најновите истражувања покажаа дека проценката на напорите за борба против трговија со луѓе се чини ограничена во пристапот и квалитетот, без ригорозни дизајни или докажување на ефикасност, а исто така ретко го истражува придонесот кон резултатите користејќи комбинирани истражувачки методи. Честопати недостасуваше јасни докази за поддршка на наводни „добри“, „ефективни“ или „успешни“ практики. Интервенциите честопати се чинеше дека не користат клучни алатки за проценка. Артикулираната теорија за промена и логиката на програмата честопати недостасуваа и не секогаш го користеа знаењето добиено од претходните напори за борба против трговијата со луѓе или препораките и научените лекции засновани врз проценка на важноста и ветувањата за некоја активност. Самата практиката за евалуација обично беше ограничена со дизајнирањето на програмата, роковите и ресурсите доделени на евалуацијата, а во некои случаи и достапните вештини и капацитети за проценка. Видете ИКАТ (2016b). Број 8: Ориентирани на докази: Градење на ефективни одговори против трговија со луѓе користејќи акумулирано знаење и заеднички пристап кон мониторинг, евалуација и учење, стр. 8

ЦЕЛ	Подобрување на ефикасноста и ефективноста; обезбедување на трансформација на активностите во резултати / исходи	Истражи ги наменетите и ненаменетите резултати; формулирање на препораките за прилагодувања
СОДРЖИНА	Постигнатиот напредок измерен според поставените индикатори	Исполнување (степен и квалитет) на индикаторите
ЦЕЛ	Првенствени имплементатори	Имплементатори, но и донатори и корисници, заинтересирана јавност и истражувачка заедница (дали резултатите треба да бидат објавени)

Механизми за следење и известување за трговија со луѓе

Надзорот во областа на трговијата со луѓе, во крајна линија, се однесува на известување за преземени активности, извршени активности, стратегии и/или планови и постигнати резултати. Бидејќи борбата против трговијата со луѓе подразбира различни димензии и нивоа во меѓународен контекст, следењето на акциите во борбата против трговијата со луѓе се одвива на различни нивоа. Затоа, можат да се идентификуваат три различни механизми за следење и известување:

а) Национално известување (и/или самооценување)

Постојат неколку модели, усвоени од различни земји во областа на националното известување. Таа има форма на меѓуинституционална работна група (како што е онаа, формирана во рамките на НАТЦБ), канцеларија на АТЦ или специјален национален известувач¹⁵⁵, за да известува за постигнатиот напредок во борбата против трговијата со луѓе. Во некои случаи, известувањето го спроведува парламентарен комитет, одговорен за следење на владините перформанси во борбата против трговијата со луѓе.

б) Државни извештаи доставени до меѓународни тела (на пр. за ЦЕДАВ, Конвенција на Советот на Европа за трговија со луѓе)

Меѓународното право налага државите да поднесуваат извештаи до специјализираните тела на договорите - комитети основани во ООН, за да ја следат усогласеноста со релевантните ратификувани меѓународни конвенции. Конвенциите што бараат известување за напредокот во борбата против трговијата со луѓе вклучуваат ЦЕДАВ, КПД, Протоколот на ООН за трговија со луѓе, како и некои регионални инструменти. Извештајот за Конвенцијата на СЕ за трговија со луѓе мора да се достави до надзорно тело, составено од независни национални експерти назначени од СЕ (ГРЕТА).

в) Меѓународно известување од меѓународно тело

Во 2003 година ОБСЕ ја основа канцеларијата и функцијата специјален претставник и координатор за борба против трговија со луѓе (ОБСЕ-СР / ЦТХБ), за да им помогне на земјите-учеснички на ОБСЕ во развојот и спроведувањето на ефективни политики. Во основата на мандатот на ОБСЕ / СР / ЦТХБ се посети на земји кои воспоставуваат директен и конструктивен дијалог со земјите учеснички за политиките за борба против трговија со луѓе и го поддржуваат нивното спроведување на заложбите за борба против трговија со луѓе на ОБСЕ, преку подигање на профилот на напорите за борба против трговија со луѓе во регионот на ОБСЕ.

Комисијата за човекови права на ООН во 2004 година одлучи да назначи, за период од три години, Специјален известувач за трговија со луѓе, особено жени и деца, да се фокусира на аспектите на човековите права на жртвите на трговија со луѓе. Во јули 2020 година Советот за човекови права повторно го продолжи мандатот на Специјалниот известувач за три години. Покрај решавањето на индивидуалните жалби, Специјалниот известувач, исто така, ги посетува земјите, за да ја проучи ситуацијата на самото место и да формулира препораки за превенција и/или борба против трговија со луѓе и заштита на човековите права на жртвите на трговија со луѓе во одредени земји и/или региони. И за човекови права на Генералното собрание.

Директивата на ЕУ за трговија со луѓе ја создаде во 2011 година функцијата координатор на ЕУ за борба против трговија со луѓе.

¹⁵⁵ Воспоставувањето на национални известувачи или еквивалентни механизми е предвидено, на пример, од Директивата на ЕУ за трговија со луѓе (член 19). Задачите на таквите механизми се да вклучуваат спроведување проценки на трендовите во трговијата со луѓе, мерење на резултатите од мерките за борба против трговија со луѓе, вклучувајќи собирање статистики во тесна соработка со релевантни граѓански организации активни на ова поле и известување. Видете исто така УНОДЦ (2020), член 39.

Б.1.2 Менаџмент базиран на резултати и теорија на промени¹⁵⁶

Начинот на спроведување на планирањето, следењето и евалуацијата значително се промени во последните две децении. Фокусот во меѓународната соработка за развој и јавните институции се насочи кон подобра ефикасност во сите напори, отчетност (на пример, на владата пред своите граѓани или извршителите пред нивните финансиери) и одржливост, за да се именуват неколку основни принципи.

Како резултатна ова, развојот на проектите и програмите постепено се префрлија од планирање, базирано на активности (што ќе правиме?) во посилен фокус на вкупните резултати (што сакаме да постигнеме?). Затоа, фокусот е на резултатите и последиците од акциите и спроведувањето. Предвидените измени формираа различен стратешки пристап, наречен управување базиран на резултати (РБМ). Фокусот се префрли, од обезбедување и следење на спроведувањето на активностите, кон обезбедување и следење, дека овие активности дополнително ја овозможуваат предвидената промена.

Теорија на промена опишува **зошто** се очекува постигнување на потребните резултати со предложените активности и резултатите од акциите, дијаграмот со синцирот на резултати (и планот за работа) опишува **како и кога** ќе се постигнат резултатите.¹⁵⁷ Прегледот, кој се занимава со употреба на теорија на промени, покажа дека не постои единствена дефиниција за тоа што е теорија на промени или дека не постои утврдена методологија. Сепак, прегледот покажа дека постои консензус за неговите основни елементи, за кои се смета дека го содржат следново:

- „Контекстот на иницијативата, вклучително социјални, политички и еколошки услови, моменталната состојба на проблемот, на кој проектот сака да влијае, и другите чинители што можат да влијаат на промената
- Долгорочната промена што иницијативата сака да ја поддржи и чија крајна придобивка е
- Процесот/редоследот на промените се очекува да доведе до посакуваниот долгорочен исход
- Претпоставки за тоа, како овие промени може да се појават, како проверка дали активностите и резултатите се соодветни за да влијаат на промените во посакуваната насока во овој контекст.
- Дијаграм и наративно резиме што ги доловува резултатите од дискусијата.“¹⁵⁸

Синцирот на резултати е опис на различните фази на интервенцијата, што доведуваат до предвидените промени - од влезните податоци на почетокот, до крајните ефекти на социјалното ниво за корисниците.¹⁵⁹

Менаџментот базиран на резултати е стратегија што ги поставува темелите за интегриран пристап кон управување со проекти и програми, вклучувајќи планирање, следење и евалуација. При усвојување на пристап, сите чинители кои директно или индиректно придонесуваат за постигнување на низа резултати, мора да осигурат дека нивните процеси, производи и услуги придонесуваат за постигнување на посакуваните резултати. Актерите, пак, користат информации и докази од реалните резултати за да го информираат донесувањето одлуки за дизајнот, ресурсите и испораката на програми и активности, како и за прашања поврзани со отчетност и известување.

Извор: УНОДЦ (2018). Прирачник Управување засновано на резултати и Агендата за одржлив развој во 2030 година

¹⁵⁶ За подетална дискусија за управувањето базирано на резултати во контекст на ООН, видете УНОДЦ (2018).

¹⁵⁷ Дефиницијата е дадена од © resultsbased.org 2016, 2017, 2018, 2019 & 2020. Детален увид во развојот на теоријата на промени може да се најде во УНОДЦ (2018), Поглавје IV, В.

¹⁵⁸ Видете, Богел, И. (2012). „Преглед на употребата на„ теоријата на промени “во меѓународниот развој. Достапно на: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a5ded915d3cfd00071a/DFID_ToC_Review_VogelV7.pdf

¹⁵⁹ Дефиниција и графички опис на синцирот на резултати преку © resultsbased.org 2016, 2017, 2018, 2019 & 2020

Ова е тоа што го контролираме и управуваме

Ова е тоа што прави разлика

Синџирот на резултати, прикажан погоре, не е теорија на промени, но ја опишува низата по која ќе се постигнат резултатите.¹⁶⁰

Затоа, мониторингот базиран на резултати се однесува на набљудување на промените, постигнати преку употребата на ресурси или услуги на проект или програма, план или стратегија. Следењето засновано врз резултати е еден дел од целокупниот пристап кон управување со механизмот за управување.

ICAT има развиено Препорачан пристап за мерење, проценка и учење (MEL) за интервенции против трговијата со луѓе, чија цел е да се изгради „веродостојна база на докази за ефективни иницијативи против трговијата со луѓе, вклучително и како и под кои околности тие можат да бидат ефективни“. Овој модел на пристап кон MEL (види подолу) покажува како инструментите за промена придонесуваат за заеднички збир на посакувани исходи во сите области што го сочинуваат секторот за борбата против трговијата со луѓе, истовремено документирајќи ги овие заеднички цели на ниво на исходи и резултати.

¹⁶⁰ Исто така, забележете дека постојат две гледишта за теориите на промени:

- 1) Причинско-последичен вид на теорија на промени - соодветно во подредена (или линеарна) ситуација, заснована на односите „ако е така тогаш е вака“ од влез до влијание.
- 2) Теорија на промена заснована врз луѓе, процес, учество и учење - соодветна во комплексна прилагодлива ситуација во која причината и последицата не можат да се повторат. Наместо тоа, прилагодливоста е клучна и прилагодливото програмирање обезбедува еден од неколкуте начини да се справите со комплексен домен.

Теоријата за промена претставена во овој Водич е погодна за нарачана интервенција. (Видете resultsbased.org)

Концептот на моделот на пристап на MEL како одговор на трговијата со луѓе е промовиран од ICAT.¹⁶¹

Б.1.3 Принципи и елементи на мониторингот базиран на резултати

Следењето, засновано врз резултати, опфаќа четири димензии:

- **наведени резултати** што можат да се мерат, следат и да бидат релевантни;
- **ресурси**, соодветни за постигнување на целните резултати;
- **организациски аранжмани** кои обезбедуваат усогласување на овластувањата и одговорностите со резултатите и ресурсите; и
- **процеси** за планирање, следење, комуникација и објавување на ресурси кои и' овозможуваат на организацијата да ги претвори ресурсите во посакувани резултати.

За да се насочи кон овие четири димензии, управувањето базирано на резултати треба да ги следи следниве принципи:

- **Ориентирани кон резултатите, отколку насочени кон активности:** Ова бара пренасочување на фокусот од индивидуални активности кон севкупно дефинирани и мерливи резултати и влијанието на интервенцијата против трговија со луѓе. Исто така, ги зема предвид, не само предвидените, туку и потенцијалните, несакани негативни исходи.
- **Јасни одговорности и временска рамка:** За да може да се следи напредокот на одредена стратегија, политика, програма и/или проект, какви информации се потребни, кој презема одредени задачи и роковите мора да бидат јасно дефинирани.
- **Релевантност:** Постојат различни области на работа во областа на мерките за борба против трговијата со луѓе. При утврдување на приоритетите, релевантноста на одредени мерки мора да се испита и процени за време на следењето и евалуацијата.
- **Ефикасност и ефективност:** РБМ повлекува прашања, дали се прават вистинските работи и дали се одвиваат добро? Треба да се процени дали се достапни ресурсите и да се утврди дека може да се постигнат најпозитивни резултати за дадените влезови.

¹⁶¹ За детална разработка на секој елемент, видете ИКАТ (2106b), стр. 26-27.

- **Одржливост и влијание:** РБМ треба да мери дали се поставени постигнатите цели за интервенција. Понатаму, треба да се следи дали влијанието на одредена стратегија или активност ќе трае по завршувањето на интервенцијата. Ако не, треба да има дополнителни цели, како што се развој на организацијата или поддршка на процесот, за да се обезбеди одржливост.
- **Репер/скала и иновација:** За време на планирањето, треба да се процени дали интервенцијата има потенцијал да достигне голем број на целната популација. Ова треба да се следи во текот на целиот процес.
- **Транспарентност и отчетност:** Владите имаат должност и одговорност да обезбедат заштита на сите човекови права за сите поединци и да ги гонат поединци и државни службеници кои ги кршат правата на другите. Во контекст на трговијата со луѓе, владата е одговорна за дела извршени од сопствените чинители, како што се службеници за имиграција, погранични патроли или полиција. Поединци можат да ги сметаат владите одговорни, според меѓународните закони кои ги отелотворуваат принципите на човековите права. Во однос на следењето и евалуацијата, обврска е да се обезбедат транспарентни и разбирливи информации за стратегиите, приоритетите, активностите, како и можните штети. Во случај на работа против трговија со луѓе, ова значи ширење на информации и дискутирање со сите релевантни чинители.
- **Учество, сопственост и зајакнување:** Партиципативниот пристап значи зајакнување на капацитетот на (особено маргинализираните) групи за активно учество во процесите на планирање и следење, преземање одговорност и влијание врз институциите, политиките, стратегиите и програмите, во согласност со нивните специфични интереси и потреби. Во исто време, зајакнувањето на маргинализираните групи поддржува спречување на трговијата со луѓе.
- **Недискриминација и вклучување:** Мора да се осигура дека различни групи имаат пристап до обезбедените услуги. Докажете сугерираат дека особено маргинализираните групи на луѓе, како што се мигранти, внатрешно раселени лица, бегалци и баратели на азил, честопати страдаат од негативни последици и дека мерките за борба против трговија со луѓе се контрапродуктивни за некои од самите луѓе, кои треба да имаат директна корист. Затоа, преку анализа на специфични целни групи при планирање, следење и проценка, мора да се процени негативното влијание врз одредени групи на население и засегнати страни.

Постојат одредени **пречки** за работа со мониторинг, заснован на резултати:

- Неспорно е дека основните студии се предуслов за какви било напори за следење и проценка. Сепак, **достапноста и квалитетот на податоците** се препреки за следење и проценка на работата против трговија со луѓе. Општо, квалитативните податоци тешко се наоѓаат (на пример, за квалитетот или долгорочните ефекти од напорите за реинтеграција). Понатаму, податоците често стануваат достапни само со временско задоцнување, особено за мерките за исходот (на пр. намален број на жртви на трговија со луѓе). Прашањето е како на резултатите од тековната стратегија или програма може да се суди, врз основа на постигнатите резултати, пред да се постави стратегијата? Одредени податоци често треба да се соберат за причината на проектот или програмата. Покрај тоа, системите за делумно собирање податоци честопати доведуваат до двојно пребројување во рамките на постојните податоци.

Внимание: При собирање на лични податоци на жртвите на трговијата со луѓе, треба да се осигура дека податоците се заштитени и дека никој не може да пристапува или да ги злоупотребува, со што би им се нанело дополнителна штета на жртвите на трговијата со луѓе (на пр. кога жртвата на трговија со луѓе е мајка која поднесува барање за старателство над дете, фактот дека таа претходно била тргувана може да се користи против неа за време на судските постапки)

- Недостатокот на унифицирани **дефиниции** во областа на борбата против трговијата со луѓе честопати го отежнува потпирањето на одредени податоци (на пример, конфузија помеѓу илегални мигранти, шверцувани лица, трговија со луѓе, лица кои не се дел од трговијата со луѓе а се изложени на експлоататорски услови).
- **Припишување** на одредени промени во активностите, преземени од одредена програма. Особено во работата против трговија со луѓе, каде што се комбинираат напорите на различни засегнати страни, тешко е да се процени успехот или неуспехот на одредена политика, стратегија или програма. Понатаму, одредени параметри, како што се индексот на сиромаштија, стапката на невработеност или родовата нееднаквост, влијаат на феноменот на трговија со луѓе, што мора да се земе предвид при проценка на резултатите од политиките, стратегиите и програмите.

Чекори за воспоставување систем за набљудување и проценка заснована на резултати:¹⁶²

Чекори за преземање (општо)	Прашања за поставување	Чекори кои треба да се преземат за следење на националните акционен планови кај трговијата со луѓе
Формулирајте резултати и цели	Што сакаме да постигнеме?	(Ре)Формулирајте го националниот акционен план со јасни цели и резултати
Изберете индикатори за исход за мониторинг	Што конкретно гледаме за да ги измериме достигнувањата?	Формулирајте ги соодветните показатели за исходот.
Дефинирајте како да проверите дали се исполнети индикаторите (поставете средства за верификација)	Како ги мериме индикаторите? Што или кој е извор на податоци?	Поставете средства за верификација на индикаторите.
Соберете ги основните информации за моменталната состојба	Каде сме денес во однос на нашите цели?	Соберете ги основните информации за индикаторите.
Поставете специфични цели што треба да се достигнат и датуми за нивно достигнување	Кога сакаме да се постигне тоа?	Поставете реални цели (проценти, броеви итн.) И временски рамки за целите во националниот акционен план (бидете специфични).
Поставете одговорности за редовно и постојано собирање на податоци	Кој е одговорен за собирање податоци?	Назначете ги одговорните за собирање и доставување на податоците.
Редовно собирајте податоци за да процените дали целите се исполнети	Како работиме во однос на нашите цели?	Различните одговорни институции редовно собираат податоци за да го проценат достигнувањето на индикаторите и редовно да известуваат за дефинираното тело (Комисија / Работна група итн.)
Анализирајте ги и пријавете ги резултатите	Што постигнавме и што треба да се направи?	Одговорното национално тело (Работна група / Комисија, Национален известувач, Работна група) ги анализира собраните податоци и развива годишен извештај за статусот на спроведувањето на националниот акционен план, кој вклучува проценка на општата состојба и влијанието на интервенциите во областа на трговија со луѓе. Резултатите се дискутираат со сите релевантни чинители и доколку е потребно, се донесуваат заеднички информирани одлуки.
Дефинирајте ја улогата, фреквенцијата и распоредот на евалуација (надворешна, внатрешна, среднорочна евалуација наспроти финална евалуација и сл.)	Кога ги проценуваме нашите постапки?	Дефинирајте со релевантните засегнати страни како ќе се случи оценувањето (надворешно наспроти внатрешно оценување) и разговарајте за изворите на финансирање за тоа. Дефинирајте циклус на евалуација (среднорочна наспроти финална евалуација) заснован на животниот век на националниот акционен план.

УНОДЦ нуди друг пакет клучни прашања за водење на процесот на дизајнирање рамки за мониторинг:¹⁶³

¹⁶² Преземено од Светска банка (2004). Десет чекори до систем за мониторинг и проценка заснован на резултати.

¹⁶³ УНОДЦ (2018), стр. 36-37

1. Кои информации се потребни и како ќе се користат за следење на напредокот на резултатите и индикаторите? Кое е значењето на оваа информација за управување со проекти? Совет: Избегнувајте дуплирање на напорите за собирање податоци (два различни тима или оддели кои собираат исти податоци за различни проекти во ист сектор).
2. Како ќе се собираат и анализираат податоците? Совет: Постојат неколку методи за собирање и следење на податоци, вклучувајќи партиципативен пристап, анализа на записи и секундарни податоци, набљудување, анкети, патувања, фокус групи и интервјуа.
3. Кои информации се потребни? Кому му е потребно? Кога е потребно? Кои процеси на донесување одлуки треба да бидат поддржани од податоците? Совет: Зголемете ја употребата на истите податоци за различни цели или за различни корисници и соберете податоци ориентирани кон одлуки (поврзани со потребите за информации на носителите на одлуки).
4. Како информациите ќе се одржуваат и управуваат за различни цели? (на пример, проценки на перформансите на проектот, идентификување на корективни активности, известување и проценки) Совет: Која и да изберете платформа (хартиена или електронска), важно е да имате предвид дека треба да се воспостави систем за управување со информации за да се осигура дека информациите се ефикасно собрани, складирани и анализирани.
5. Кои ресурси (човечки, технички и финансиски) се потребни за поддршка на функциите за мониторинг? Кои се трошоците за собирање информации и дали овие трошоци можат да бидат оправдани во однос на вкупниот буџет на проектот? Совет: Намалете ја употребата на ресурсите за собирање податоци колку што е можно повеќе.

Последно, но не и најмалку важно - **учење**. Учењето е клучна карактеристика на управувањето, базирано на резултати, затоа што ви овозможува да размислите за тоа што се работело, а што не. Дава можност за рафинирање на стратегиите и приодите за постигнување или подобрување на резултатите. Научените лекции од учењето - тие критички се одразуваат на квалитетот на резултатите од акциите и активностите и се потпираат и на позитивните и на негативните искуства.¹⁶⁴

Процесот на идентификување на научените лекции и / или најдобрите практики вклучува критичко размислување за следниве клучни прашања:

1. Кој беше посебниот предизвик или околност во тоа време (контекст)?
2. Каков е пристапот на проектот или програмата преземени за надминување на предизвиците и / или искористување на ситуацијата и кои резултати се постигнати (позитивни, негативни, неутрални)?
3. Кои причини доведоа до овие резултати?
4. Кои активности и / или методи користени од организацијата работеле добро, а кои не? Кои подобрувања може да се направат во пристапот за да се обезбедат подобри резултати во иднина, доколку ги има?
5. Кои специфични препораки би можеле да ги усвоиме од ова искуство за да работиме подобро да функционираме следниот пат?

Извор: УНОДЦ (2018). Прирачник. Менаџмент заснован на резултати и Агенда за одржлив развој во 2030 година

Б.2 Следење на националните акциони планови

Тука разговараме за различните фази на следење и нудиме насоки за тоа што, како и со кого да работиме и кога се во тек активности за успешно следење на Националниот акционен план против трговија со луѓе.

Б.2.1 Фази на следење

Следењето е континуиран процес и процес кој треба да информира за постигнатиот напредок во планираните резултати. Следењето, како такво, може да се подели во различни фази:

- А) Подготовка:** Утврдување како треба да се следат резултатите од националниот акционен план, вклучително и одговорности, комуникација и структури за следење на националниот акционен план.

¹⁶⁴ Ibid, Исто како и претхдоно наведено, Поглавје IV, Д.

- Б) Имплементација:** Тековно собирање квалитативни и квантитативни податоци за време на спроведувањето на националниот акционен план.
- В) Известување:** Анализа на собрани податоци и потенцијални празнини на податоци за време на подготовката на извештаите за мониторинг.
- Г) Преглед:** Во зависност од резултатите од анализата на извештајот за мониторинг, стратегијата и планот, можеби ќе треба да се ревидираат, во врска со променетите практики и случувања во областа на трговијата со луѓе.

Различните потреби и активности ги карактеризираат наведените фази, подетално објаснети во следните делови. Сепак, фазите не се секогаш во низа, но понекогаш се преклопуваат. Сепак, фазите и соодветните активности што треба да се преземат, се дел од следниот циклус на следење:

Циклус на следење и проценка

Внимание: Оцртаните/Подвлечените фази, како и редоследот во следниот циклус, треба да се земат како корисни упатства, меѓутоа во одредени случаи фазите може да не се разликуваат толку јасно и може да се преклопуваат. Што е најважно, треба да бидете свесни, дека ова е процес што бара управување и одредени активности во одредено време.

Б.2.1.1. Подготвителна фаза

Подготвителната фаза ги поставува основите за успех на мониторингот и евалуацијата на националниот акционен план.

ШТО во фаза на подготовка, мора да направите:

Развијте план за мониторинг и евалуација, за да воспоставите ваш сопствен систем за следење на засегнатите страни:

- Дефинирајте дали ќе се изврши преглед и/или проценка и кога;
- Идентификувајте ги изворите на податоци за индикатори (метод за верификација), вашата почетна состојба и целите;

- Идентификувајте ги специфичните одговорности за собирање и известување за податоци (кој-кого известува и што известува);
- Поставување рокови за известување;
- Дефинирајте ја вашата комуникација.

КАКО

Развијте план за мониторинг и евалуација, за да го поставите вашиот мониторинг систем.

За да се развие систем за надзор на НАП, прво е потребно да се осигура дека НАП ги следи основните принципи и структура на НАП, утврдени во Поглавје А од овој водич.

Во партиципативен пристап, со вклучување на релевантни чинители на националниот одговор за борба против трговија со луѓе, дефинирајте го вашиот мониторинг систем преку заеднички развој на план за следење и проценка со релевантните вклучени засегнати страни. Тука партиципативниот пристап е клучен, бидејќи одговорот на борбата против трговијата се потпира на повеќе засегнати страни. Следствено, овие засегнати страни обично мора да играат улога во собирањето релевантни податоци за мониторинг.

Планот за мониторинг во голема мера ја следи структурата на НАП, користејќи ги неговите исходи, резултати, активности како и индикатори. Сепак, планот за следење и проценка треба да биде попрецизен за тоа - како да се измерат индикаторите и кој треба да го стори тоа. Дискутирајте со релевантни засегнати страни и комплетирајте го планот со информации што ги идентификувате, следејќи ги овие чекори.

За образецот План за мониторинг и евалуација, видете во Анекс 4. Прилагодете го на вашите потреби и ситуација.

Утврдете дали сакате да извршите преглед и или проценка

За вашиот план мора да утврдите дали сакате да извршите преглед и/или проценка на НАП. Оценувањето може да биде надворешно и внатрешно, како и среднорочно и/или финално оценување. Одлучувачки фактори за ваквите одлуки се одредување:

- а) целта на прегледот и/или оценувањето;
- б) дали времетраењето и планираното влијание на националниот план за акција бараат или имаат потреба од проценка; и
- в) кои ресурси се на располагање.

(За повеќе детали, во врска со разликите во прегледот и проценката, видете во делови Б.2.1.3 за преглед и Б.3 за проценка.)

Идентификувајте ги изворите на податоци, за да ги измерите индикаторите, основните линии и целите

Треба да одредите **соодветни извори на податоци** (средства за верификација), за да ги измерите индикаторите. Правејќи го тоа, треба да разгледате што точно треба да измерите, за да го покажете исполнувањето на вашите индикатори и да утврдите кои извори се најдобро поставени, за да ви ги обезбедат тие податоци. Општо, важно е да се користат какви било податоци што се веќе таму (иако, треба да бидат и веродостојни податоци), на пр. во Заводот за статистика, записи што се водат итн. Во зависност од земјата, веќе може да има бази на податоци за одредени типови на податоци, на пример, база на податоци центрирана на жртвите или база на податоци центрирана на трговците со луѓе. Само кога е потребно, воспоставете свои бази на податоци или преземете посебна проценка, бидејќи ќе мора да ги имате потребните ресурси за тоа.

Во случај веќе да е воспоставен поширок процес на информации и собирање податоци во земјата, изворите на податоци за следење за националниот акционен план, во најголема можна мерка, треба да се внесат во постојниот процес.

Како следен, но поврзан чекор, треба да ја одредите **основната линија** - со други зборови, да го документирате вистинскиот статус на наведената информација. Ова се однесува на податоците кои се однесуваат на вашите индикатори во тој одреден момент во времето. Доколку индикаторот се однесува на зголемена достапност на засолништа, запишете го реалниот број на засолништа или бројот на достапни места во секое засолниште, што е достапно во тој момент. Основната линија е важна, бидејќи ви дава опис на статусот пред интервенцијата, пред спроведувањето на акциониот план.

Следниот чекор е да ги идентификувате вашите **цели** со гледање на резултатите и индикаторите, идентификувани за поставување на вашите цели. Соодветни цели, на пример, се зголемување на процентот

или одреден број на нешто. Исто така, мора да наведете до кога треба да се постигне оваа цел. Во зависност од времетраењето на акциониот план, можете да идентификувате проценти/бројки годишно или да наведете специфичен процент или број, што треба да се достигне до крајот на периодот на спроведување. Сепак, понекогаш низа активности се пожелни, па затоа е јасно дека одредени чекори би дошле пред другите, затоа бидете што е можно попрецизни. Целите може, на пример, да изгледаат како што следува: Зголемување за проценти до крајот на (година); X број на обуки одржани до (месец/година). Важно е, сепак, да формулирате реални и релевантни цели.

Воспоставете специфични одговорности за собирање податоци

Гледајќи ги изворите на податоци, можете да идентификувате различни институции и организации кои можат редовно да ги даваат овие податоци. Може да има министерство или друга државна институција, вклучена во прифатилиштето за жртви или невладина организација, а лицето кое го управува засолништето да известува за бројот на жртви на трговија со луѓе што се служат и за видот на обезбедените услуги.

Затоа, за вашиот план, треба да ја идентификувате соодветната институција или организација што ќе ги обезбедува податоците редовно. Ако е можно, запишете ги специфичните луѓе кои ќе бидат одговорни за обезбедување и следење на податоците. Ако на крајот ставите цела институција или организација, никој нема да се чувствува одговорен, загрозувајќи го квалитетот на вашиот надзор. Пополнете ја соодветната колона (одговорна за собирање податоци) во планот што одговара на податоците, пријавени од идентификуваните одговорни чинители.

Холандски модел: Национален известувач за трговија со луѓе во Холандија

Во 2000 година, Холандија назначи национален известувач за трговија со луѓе. Известувачот зазема независна позиција и поднесува извештаи до холандската влада, која пак одговара на извештајот презентираан пред Парламентот. Понатаму, сите извештаи на националниот известувач се јавно достапни на веб-страницата на известувачот (<http://english.bnrm.nl/reports>). Државниот известувач, сепак, нема моќ за кривична истрага, ниту пак е орган на жалба.

Понатаму, во делот за известување, мора да разјасните на кого релевантните одговорни лица во институциите или организациите доставуваат извештаи за следење.

Поставете рокови за пријавување

За да собирате податоци на редовна основа, треба да поставите строги и јасни рокови за известување. Годишен извештај за мониторинг обично се подготвува за да го информира Парламентот или кабинетот, а понекогаш дури и претседателот. Овој годишен извештај за мониторинг се заснова на податоци, собрани од институциите и организациите што ги идентификувавте. Сепак, со цел да се подобри тековниот мониторинг, важно е да се собираат податоци постојано и редовно. Затоа, може да се предвиди дека кварталните извештаи за мониторинг се доставуваат до одговорната страна за годишниот извештај за мониторинг.

Сепак, тоа лице или субјект мора редовно да ги следи овие квартални извештаи за мониторинг, осигурувајќи го нивниот квалитет и/или идентификувајќи каде спроведувањето на националниот акционен план не оди добро. Овие податоци обезбедуваат основа за можна насока на имплементација, доколку е потребно.

Дефинирајте ги каналите за комуникација

Во планот за следење и евалуација важно е да се разјасни кој со кого комуницира и за што комуницира. Ова во голема мера зависи од националните структури за одговор на борбата против трговијата со луѓе. Колку повеќе учесници се вклучени, толку е поважно ова појаснување.

Дискутирајте и разјаснете кој со кого комуницира во извештаите за редовно следење, на кого би биле насочени предизвиците за спроведување итн. Постојат различни можности:

- каналите за комуникација може или да се воспостават на централистички начин, каде што е одговорно едно лице и неговата придружна структура (што има лоша страна да постави голема одговорност на многу мал број на луѓе кои треба да координираат и да комуницираат сè), или
- Назначете фокусни точки во рамките на националниот одговор за борба против трговија со луѓе или за 4П или за нивните под-поделби, кои на крајот известуваат за лицето/телото, целокупно одговорно за одговорот за борба против трговија со луѓе

Бидејќи постојат многу начини да се направи ова, тие треба да се дискутираат, разјаснат, документираат (на пр. во план) и да им се соопштат на сите.

КОГА

Планот за мониторинг и евалуација идеално треба да се утврди веднаш по изработката на националниот план за акција и пред почетокот на спроведувањето.

Сепак, тоа е сè уште можно и - ако тоа не е сторено порано - треба да се развие план за мониторинг, дури и ако спроведувањето е веќе започнато. По првите тримесечни извештаи за мониторинг, планот може и треба да се ревидира за можни промени во одговорностите и слично. Општо земено, ваквиот животен план е документ што се користи постојано, и затоа треба да се користи како таков. Исто така, треба да се прилагоди, доколку се направат какви било измени во националниот акционен план.

КОЈ

Развојот на план за мониторинг треба да биде инициран од највисоко ниво, во рамките на националниот одговор за борба против трговија со луѓе. Бидејќи структурите варираат од земја до земја, тоа може да биде или единечно лице или структура на меѓуагенциска работна група или работна група. Меѓутоа, во сите случаи, задачата за иницирање на развој на план може да биде доделена или доделена на соодветно лице во рамките на одговорот за борба против трговија со луѓе.

Бидејќи вежбата треба да биде партиципативна и да вклучува релевантни чинители, релевантните засегнати страни треба да бидат дел од процесот.

ЧЛЕН 39 ОСНОВАЊЕ НА НАЦИОНАЛНАТА КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ИЗВЕШТАЈ

1. Овој закон воспоставува Национален известувач за трговија со луѓе, кој ќе биде поддржан од Канцеларијата.
2. Националниот известувач [Национален механизам за мониторинг и известување] е независно тело и поднесува извештаи на годишно ниво директно до Парламентот.
3. Националниот известувач [Националниот механизам за мониторинг и известување] го именува Парламентот [другиот надлежен орган] секој пат за период од пет години.
4. Главните задачи на Националниот известувач [Национален механизам за мониторинг и известување] ќе бидат собирање на податоци за трговијата со луѓе, кои треба да бидат расчленети по пол, да ги следи ефектите од спроведувањето на Националниот акционен план и другите мерки, политики и програми кои се занимаваат со трговија со луѓе и формулирање препораки за подобрување на одговорите на трговијата со луѓе.
5. За таа цел, националниот известувач [Национален механизам за мониторинг и известување] има овластување да има пристап до сите достапни национални извори на податоци и активно да бара информации од сите владини агенции, невладини организации и вклучен приватен сектор.

Извор: УНОДЦ (2020). Модел на законски одредби против трговијата со луѓе

Клучни прашања и активности за подготвителната фаза

Прашања	Активности
Дали имате план за мониторинг и евалуација?	Осигурете се дека ги дефинира податоците што треба да се соберат, улогите, одговорноста за различните вклучени чинители и јасните и специфични временски рамки.
Ако немате план за мониторинг и евалуација, разгледајте ги следниве чекори:	
Дали ви е потребен преглед на националниот акционен план или евалуација (среднорочна, крајна евалуација, надворешно или внатрешно спроведена) или и двете?	Документирајте ја вашата одлука во планот (користејќи го образецот во Анекс 4).
Кои податоци ви се потребни за ефективно следење на вашиот национален акционен план?	Анализирајте го вашиот национален акционен план и идентификувајте ги различните податоци потребни за мерење на вашите индикатори. Идентификувајте кој извор ќе ви ги обезбеди податоците. Размислете за податоците ориентирани кон резултати кои покажуваат разлики во ситуацијата која е дополнително забележана на квантитативните податоци.

Кои податоци се достапни од националниот систем за статистика или постојните бази на податоци за трговија со луѓе? Колку се сигурни податоците?	Анализирајте кои потребни податоци можат да бидат обезбедени од националниот систем за статистика или постојните бази на податоци за трговија со луѓе. Запомнете: податоците за трговија со луѓе треба да бидат специфични, земајќи ги во предвид полот, возраста, државјанството итн.
Кои други (надворешни) извори за релевантни податоци постојат? Кој друг би можел да ги обезбеди податоците?	Проценете кои различни институции / организации можат да помогнат во обезбедувањето на потребните податоци или може да помогнат во редовното собирање. Документирајте ги и вклучете ги доколку веќе не се дел од вашата работна група / комитет.
Кој треба да биде вклучен во редовното собирање на потребните податоци?	Дефинирајте специфични и јасни одговорни страни за собирање на податоци релевантни за следење на вашиот НАП. Одговорните треба да се согласат на нивното назначување.
Кои институционални одговорности постојат? Кој на кому треба да известува и кога треба да известува за спроведувањето на НАП?	Идентификувајте ги одговорностите за известување (национално, регионално, меѓународно ниво). Идентификувајте ја одговорната институција / структура за да обезбедите крајно известување за спроведувањето на НАП на национално ниво. Идентификувајте кој го прима извештајот (на пр. Годишен извештај до парламентот, владата и / или претседателот, квартални извештаи за мониторинг до националната структура за борба против трговија со луѓе). Идентификувајте кога треба да се пријави известувањето.
Кога се потребни податоците (редовно, годишно и / или квартално)?	Дефинирајте рокови за сите други извештаи за под-годишно следење (на пр. Квартални датуми). Дефинирајте кога податоците се потребни за националното известување (поставете рок за релевантни податоци за годишно известување на 1 месец пред тој датум за да ги доставите на време; со редовно известување тоа нема да биде потребно).
Кому ќе му требаат податоците? Во каква форма и формат се потребни или сакале да бидат пријавени податоците или извештаите за спроведувањето на националниот акционен план?	Дефинирајте кој и како ќе треба да ги прима податоците (во кој формат). Доколку не е дефиниран формат, разговарајте за потребниот формат со субјектот што прима.
Дали сте разгледале сè што е потребно за ефективно следење на вашиот национален акционен план?	Откако се земени во предвид сите потребни детали, развијте го вашиот план за следење и проценка. Вклучете ги информациите што ги собравте во формат (видете го образецот во Анекс 4); споделете и дискутирајте го финализираниот план повторно меѓу вклучените засегнати страни, доколку е потребно.

Б.2.1.2 Фаза на имплементација

ШТО

За време на фазата на имплементација, треба да се преземат следниве чекори:

Редовно собирајте релевантни податоци, како што е наведено во планот за следење и проценка:

- Усогласеност со релевантните стандарди и националното законодавство за собирање и трансфер на податоци од областа на трговија со луѓе;

- Информирање и, доколку е потребно, обука на сите институции/организации вклучени во собирање и пренесување на податоци за релевантни стандарди, законодавство и потребни постапки;
- Координирајте прибирање податоци помеѓу различните вклучени страни (различни министерства, полиција, гранична полиција, невладини организации).

Пополнете ги извештаите за напредокот на мониторингот во рокот договорен во планот за мониторинг и доставете го завршениот извештај за напредокот до назначениот национален субјект.

КАКО¹⁶⁵

Постојат одредени стандарди на кои треба да се придржувате при собирање и анализа на податоците потребни за следење. Доколку е потребно, обучете ги релевантните институции и одговорни страни:

Десет водечки принципи за етичко и безбедно интервју со жртви на трговија со луѓе

1. Не правете штета

Однесувајте се кон секоја личност и ситуација како да е можната штета екстремна, сè додека не постојат докази за спротивното. Не преземајте никакво интервју што ќе ја влоши ситуацијата на една личност на краток или долг рок. Избегнувајте поставување прашања што не се строго потребни и земете ги предвид ранливоста на полот и возраста.

2. Запознајте го вашиот предмет и проценете го ризикот

Пред да поднесете интервју, дознајте за ризиците поврзани со трговијата со луѓе и случаите на секоја личност.

3. Подгответе информации за упатување - не ветувајте тоа што не можете да ги остварите

Бидете подготвени да дадете информации на мајчин јазик и на локален јазик на лицето за соодветни правни, здравствени, засолништа и социјални услуги и услуги за осигурување, доколку тоа е побарано.

4. Соодветен избор и подготовка на преведувачи и соработници

Измерете ги ризиците и придобивките поврзани со вработување преведувачи, соработници или други и развијте соодветни методи за верификација и обука.

5. Обезбедете анонимност и доверливост

Заштитете го идентитетот и доверливоста на испитаниците во текот на целиот процес на интервју.

6. Добијте информирана согласност

Осигурете се дека секој испитаник јасно ги разбира содржината и целта на интервјуто, намената за употреба на информациите, правото да не одговара на прашања, како и да го прекине интервјуто и да го ограничи начинот на користење на информацијата.

7. Слушајте ја и почитувајте ја проценката на секоја личност за нивната состојба и ризиците по нивната безбедност

Признајте дека секоја личност ќе има различни грижи и дека начинот на кој тој / таа ги гледа неговите/ нејзините грижи може да се разликува од начинот на кој другите можат да ги проценат.

8. Не повторувајте ја трауматизацијата на лицето со кое сте разговарале

Не поставувајте прашања чија цел е да извлечат емоционално наполнет одговор. Бидете подготвени да одговорите на неволјите на лицето и да ги потенцирате неговите/нејзините јаки страни.

9. Бидете подготвени за итни интервенции

Бидете подготвени да одговорите ако некое лице каже дека е во непосредна опасност.

10. Користете добро собрани податоци

Користете информации на начин што му користи на поединецот или што промовира развој на добри политики и интервенции за жртвите на трговија со луѓе.

Адаптирано: СЗО (2003). Етички и безбедносни препораки за интервјуирање жртви на трговија со луѓе.

¹⁶⁵ Подетални методолошки и практични упатства за следење на индивидуалните планови за реинтеграција и услуги за интеграција за жртвите на трговијата со луѓе може да се најдат во Суртиес, Р. (2010), за фондацијата Кинг Бодуин и Институтот Нексус. Следење на програмите за трговија со луѓе / интеграција. Прирачник

Процесот на собирање податоци треба, генерално, да биде што е можно поедноставен. Собирањето податоци е средство за следење, преглед и проценка, не само по себе. Затоа, **времето и напорот**, потрошени за собирање на податоци, треба да бидат оправдани, со оглед на увидите што можат да се добијат од анализата на собраните податоци. Затоа, треба да ги користите сите податоци, веќе собрани од други чинители, водејќи сметка да ги исполнувате релевантните стандарди за време на собирањето податоци.

Законските одредби обично ја регулираат заштитата на личните податоци, како и заштитата на (потенцијалните) жртви. (Видете, исто така, Поглавје А.4.2.1 (в) - Управување со информации и истражување) Покрај националните законски одредби за заштита на податоците, кои, доколку сè уште не се во сила или не се во согласност со меѓународните или стандардите на ЕУ, би можело да биде важна област на дејствување (според акциониот план), треба да се применуваат меѓународни етички упатства (на пр. ООН)¹⁶⁶, кога се работи со (потенцијални) жртви на трговија со луѓе.

Во врска со ова, **правата на жртвите на трговијата со луѓе** мора да бидат заштитени за време на собирањето податоци. (Потенцијалните) жртви на трговија со луѓе мора да дадат согласност за интервјуто и мора да дадат согласност за собирање на нивните лични податоци, како и за понатамошна употреба на нивните податоци. Податоците, како мерка за безбедност и човекови права, треба да се чуваат анонимно. Бидејќи жртвите често се трауматизирани, за да не бидат трауматизирани, интервјуата треба да бидат водени од принципите, наведени подолу.

Важно е да се обезбеди **доверливост** на вработените, вклучени во собирањето податоци. Ова може да се постигне со договор за доверливост. Сепак, треба да бидеме свесни дека доверливоста честопати е ограничена, кога станува збор за судска постапка, а вработените можеби ќе треба да служат како сведоци.

Ниту жртвите на трговија со луѓе, ниту трговците со луѓе, не се хомогена група. За да може да се анализираат податоците и да се прилагодат стратегиите, политиките, програмите и проектите, собраните податоци треба да се расчленат, што значи дека тие треба да означуваат одредени **категории**, како што се мажи/жени, возраст, националност, етничка припадност, попреченост. Еден од главните проблеми е удвојување на податоци и случаи, особено со анонимни податоци. Кога собираате податоци, бидете свесни за опасностите од дуплирање. Вкрстеното проверување на податоците во споменатите категории помага да се идентификуваат можните удвојувања.

Одговорната страна во назначените институции и/или организации, кои известуваат за даден индикатор или збир на индикатори, мора **редовно (на пр. квартално) да го пополнуваат извештајот за напредокот со соодветни податоци и да ги доставуваат до национално доделената институција, одговорна за собирање и конечно обработка** на податоци за годишен извештај за мониторинг.

За формулар за собирање податоци за напредокот на спроведувањето на НАП, видете во Анекс 5

Внимание: Бидејќи голем број различни чинители се вклучени во собирањето податоци (министерства, полиција, социјални служби, невладини организации, гранична полиција и сл.), Важно е:

- а) собраните податоци се засноваат на истите дефиниции и претпоставки;
- б) податоците се собираат, ако е можно, врз основа на истите обрасци (за примери и обрасци, видете IOM / FMIA 2009) и треба да се чуваат централно;
- в) собраните податоци за мониторингот придонесуваат во националните бази на податоци, доколку е можно и
- г) собирањето податоци е добро управувано и координирано како дел од тековниот и континуиран процес на мониторинг, со цел континуирано подобрување на податоците.

Кога е потребно, може да се склучат меморандуми за разбирање со институциите/организациите што ги собираат, утврдувајќи ја специфичната задача за известување, роковите и одговорностите.

КОГА

Собирањето податоци е последователен процес. Сепак, рокот и притисокот за доставување на собраните

¹⁶⁶ Погледнете, на пример, УНЕГ (2020). Етички упатства за евалуација, Додаток 3: Листа за проверка на етички прашања за оние кои вршат проценки што треба да се земат во предвид во текот на фазата на оценувањето. Видете исто така: Меѓагенциски проект на Обединетите нации за трговија со луѓе - УНИАП (2008). Водич за етика и човекови права во етички стандарди за борба против трговија со луѓе за истражување и програмирање против трговија со луѓе; ОХЦХР (2002). Неколку релевантни етички аспекти во борбата против трговијата со луѓе може да се најдат и во: УНОДЦ (2008), Алатка. 6.12.

податоци (на пример, во квартален извештај за напредок) обично ја поддржуваат одржливоста и посветеноста. Доставувањето извештаи за напредокот на мониторингот зависи од утврдените рокови во планот за мониторинг и евалуација и може да биде месечно, квартално (препорачано) или двогодишно.

КОИ

Сите релевантни чинители кои се идентификувани како одговорни за извор на податоци или за собирање на податоци за индикатори (и) во планот за следење и проценка.

(Назначен) одговорен за управување, управување и координација на процесот на собирање.

Клучни прашања и клучни активности за фазата на имплементација

Прашања	Активности
Дали релевантните актери вклучени во редовното собирање на податоци се запознати со релевантните стандарди и правните импликации на заштитата на податоците?	Ако не се запознаени, обучете ги и подигнете ја нивната свест. Кога е можно, работете со стандардизирани обрасци и / или разговарајте за нив во вашата работната група.
Дали сите идентификувани одговорни страни доставуваат извештаи за напредокот?	Ако извештаите за напредокот на податоци не се доставени на време, може да се циркулира список за статусот на поднесување на податоците.
Дали има потреба од координација на собирањето на податоците?	Податоците што ги собираат различни субјекти бараат координација и контакт со вклучените субјекти. Националниот координатор можеби ќе треба да спроведе таква тесна соработка и дијалог
Дали ќе помогне некој вид на соработка помеѓу земјите / регионална соработка за мониторингот? Ако е така, со кого би можеле да соработувате?	Со оглед на тоа дека трговијата со луѓе е проблем што не застанува на границите, разгледајте ја и зајакнете ја соработката преку границите, особено во областа на собирање податоци (особено точно во случај на идентификувани жртви и репатријација). Дополнително, размислете да учествувате во напорите околу хармонизирање на собирање податоци и споделување информации, на пр. во областа на ОБСЕ.

Б.2.1.3 Фаза на известување

Известување е употреба на собрани податоци за известување, според индикаторите дефинирани на почетокот на интервенцијата на националниот акционен план, за да се илустрира дали планираните цели се постигнати, надминати или пропуштени. Известувањето, засновано на резултати, не е само фокусирано на активност, туку напротив обезбедува информации за клучните активности, исходи и резултатите што произлегуваат или промените поврзани со стратегијата за исход. Критериумите за квалитет за известување, заснован врз резултати, вклучуваат: комплетност, рамнотежа (позитивни и негативни страни), конзистентност, важност, сигурност и јасност.¹⁶⁷

ШТО

Во рамките на целокупната имплементација на националниот акционен план се применуваат различни видови на известување со различни рокови:

- Следење на извештајот за напредок (во рок од една година, на пр. тримесечно или на секои две години)
- Годишно известување за напредокот (од органот за известување)
- Извештај за преглед и или проценка
- Меѓународно известување

¹⁶⁷ Видете УНОДЦ (2018), Поглавје VI.

КАКО

Следење на известувањето за напредок (во рок од една година, на пример квартално)

Извештаите за напредокот, доставени од одделни институции, треба заеднички да се чуваат и анализираат по приемот. Во зависност од преференците, може да се воспостави база на податоци за редовно известување за податоци. Сепак, поважно од реалното управување со сите податоци, во смисла на безбедно чување, е дека податоците се анализираат од одговорната страна за националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе.

Дадените информации треба да се користат за насочување на спроведувањето на акциониот план и за решавање на недостатоците во спроведувањето, како што е соодветно. Следењето на извештаите за напредокот може да ги идентификува и решава предизвиците за спроведување. Ова покажува дека, под одредени околности, фазата на известување значително се поклопува со фазата на спроведување.

Годишно известување за напредок

Годишното известување за напредокот во спроведувањето на националниот акционен план од страна на структура која редовно поднесува извештаи до парламентот, владата, претседателот или другите власти во земјата, во некои случаи може да се совпадне со генералното годишно известување, обезбедено од националниот известувач, доколку е утврдено. Во вториот случај, известувањето треба да се комбинира. Затоа, се предлага структурата на годишниот извештај за мониторинг, кој вклучува општ дел за проценка на развојот на трговијата со луѓе, новите трендови, што значи можни промени во обемот на проблемот или моделите, како постапуваат трговците со луѓе (регрутирање, правци, средства за експлоатација, итн.) или промени поврзани со жртвите (ранливост, трговија со луѓе, пол, возраст, географски области или етничка припадност). Анализата на правната рамка на земјата, усогласувањето со меѓународната правна рамка, е исто така важна и треба да се интегрира во извештајот.

Овој комбиниран годишен извештај за следење понатаму нуди дел за следење на спроведувањето на националниот акционен план на ниво на резултатите, презентација и проценка на резултатите и достигнувањата. Извештаите за напредокот се вклучени во овој годишен извештај за мониторинг, бидејќи тие даваат основа за податоци и проценка дали спроведувањето на акциониот план е во тек или е потребно и каде е потребно прилагодување.

При изготвувањето на овој извештај, податоците за напредокот мора да се анализираат поинаку и да се стават во поширока перспектива. Каде што е можно, страната, одговорна за подготвување на годишниот извештај за мониторинг, треба да побара што е можно поголем опсег на засегнати страни (на пр. состанок на подготвителна група за следење и проценка два месеци пред извештајот да треба да се дискутира со поширока група на засегнати страни, за да се дискутираат различни теми, за да се рефлектира во извештајот). Ако е можно, објавете го годишниот извештај за мониторингот, јавно достапен (на пр. преку веб-страницата).

За образецот Годишен извештај за следење, видете во Анекс 6. Прилагодете се на вашата состојба и потреби.

Споделување извештаи за преглед и/или проценка

Извештаите за преглед и или проценка, поврзани со националниот акционен план, мора да бидат широко распространети, достапни и достапни за информации до пошироката јавност.

Меѓународно известување

Постојат делови во извештаите на ЦЕДАВ, КПД и УНТОК и Протоколот на ООН за трговија со луѓе кои бараат влез од националните одговорни страни за трговија со луѓе. Аранжманите за изготвување и доставување на такви извештаи варираат од земја до земја. Сепак, важно е соодветната одговорна структура/лице да ги обезбеди потребните информации за активностите и промените во областа на трговијата со луѓе, што го олеснува редовното и одговорно следење и известување. Доколку е назначен национален известувач, неговата улога во (меѓународното) известување мора да се разјасни.

КОГА

Постојат различни рокови за различни начини на известување во врска со трговијата со луѓе:

- За **следење на извештаите за напредокот**, датумот на достасување е утврден во планот за мониторинг (на пр. квартални датуми)
- За **годишно известување** за спроведувањето на националниот акционен план одговорен за националниот одговор за борба против трговија со луѓе, датумот на достасување се одредува секоја година во одредено време.

Известувањето за **релевантните меѓународни конвенции** обично се доставува на секои четири години, а датумите и годините варираат од земја до земја.

ШТО

Одговорните за доставување на квартални извештаи се идентификувани во планот за мониторинг и евалуација

Годишното известување (до парламентот, владата и/или претседателот) обично е одговорност на релевантната национална одговорна партија и/или назначениот национален известувач во земјата. Доколку националниот известувач известува, ова треба да се комбинира со информации за статусот на имплементација на акциониот план.

Во согласност со утврдените одговорности, националниот одговорен или националниот известувач мора да го достави својот придонес до одговорните за меѓународно известување.

Клучни прашања и клучни активности за фазата на известување

Прашања	Активности
Како треба да се чуваат информациите за извештајот за напредокот?	Одлучете како централно и безбедно да ги чувате податоците за извештаите за напредокот (на пр., Развиете една база на податоци за да го информирате годишното известување).
Што откриваат извештаите за напредокот за статусот на имплементација?	Побарајте од националната одговорна страна, во рамките на неговиот / нејзиниот тим, да анализира што откриваат извештаите за напредокот за статусот на имплементација. Постапувајте таму каде што е потребно доколку податоците покажат предизвици при спроведувањето.
Кои трендови можат да ги понудат податоците во трите различни области и рамката за поддршка? Дали има нови случувања во областа на трговијата со луѓе што би барало законодавецот да дејствува, извршната власт да се ангажира поинаку, чинителите да бидат обучени за нови феномени?	Документирајте ги новите случувања во годишниот извештај за мониторинг. Доколку е потребно, претходно разговарајте за овие случувања на состанок со поширока група на засегнати страни за да излезете со мнозинско мислење и консензус.
Како треба да се осигура дека се достапни информации за статусот на имплементација на националниот акционен план?	Според националните можности и регулативи, дајте пристап до информациите за годишно следење на пошироката јавност.
Што и кога треба да известуваме за меѓународните конвенции?	Осигурете се дека се дадени релевантни информации за известување за ЦЕДАВ, КПД, Протоколот за трговија со луѓе на ООН.

Б.2.1.4 Преглед на национални акциони планови против трговијата со луѓе

ШТО

Редовното прегледување на националниот акционен план е особено важно, кога не постои стратегија за борба против трговија со луѓе, бидејќи во овој случај тој дава стратешки и оперативен одговор на трговијата со луѓе во земјата. Роковите за ревизија повторно зависат од времетраењето на националниот акционен план, кое варира (вообичено од 2 до 5 години).

Прегледот често се нарекува оценка. Меѓутоа, во случај на национални акциони планови против трговијата со луѓе, прегледот се однесува на преглед на целокупниот план, анализирајќи дали целите, резултатите и планираните активности за постигнување на резултатите остануваат валидни. Според тоа, прегледот не е толку поврзан со реалните целокупни достигнувања на акционенот план, туку е да се осигура дека планот

може да се прилагоди на новите трендови, факти или промени што се случиле во општиот одговор на трговијата со луѓе. Целта на прегледот е на крајот да овозможи националниот одговорен за борбата против трговијата со луѓе да одговори соодветно и да се прилагоди на новите случувања во трговијата со луѓе.

Затоа, прегледот мора темелно да ги опфати следниве прашања:

- Кои се генералните случувања во областа на трговијата со луѓе?
- Дали резултатите, предвидени во акциониот план, сè уште се релевантни, со оглед на општите трендови во трговијата со луѓе?
- Дали сите потребни области беа опфатени со националниот план за акција (рамка за поддршка, превенција, заштита и гонење)?
- Постигнување резултати
- Општа проценка и опис: Кои резултати се постигнати, какво е влијанието?
- Кои исходи се постигнати и до кој степен (во однос на утврдената почетна линија)?
- Кои аутпути беа произведени и како се користеа, за да се постигнат исходите и резултатите?
- Кои се факторите кои придонесуваат/го попречуваат спроведувањето на националниот акционен план и постигнувањето на резултатите?
- Кои важни лекции се научени (содржина, имплементација и структури за имплементација, ресурси)?
- Дали националниот акционен план во сегашната форма треба да се адаптира или измени?

Извештајот за преглед мора да биде составен со дискусии и заклучоци за овие прашања, дистрибуиран и ставен, достапен на јавноста.

КАКО

Прегледот генерално треба да биде партиципативен процес во кој се вклучени носители на стратешки одлуки, како и спроведувачи на националниот план за акција. На овој начин, двете перспективи можат значително да се дополнуваат.

Преглед за учество

Прегледот треба да биде инициран и воден од највисоката национална структура за координација на одговор против трговијата со луѓе, но спроведена во партиципативен пристап, вклучително и поширока група на релевантни чинители. Поканете искусен модератор или двајца модератори да ве водат низ процесот. Пресметајте 1-2 дена за соодветни резултати.

Соодветните прашања, покренати за разгледување, треба да се дискутираат и документираат во работните групи, со цел да се постигне мнозинство и консензуална проценка на ситуацијата. На овој начин, прегледот се квалификува како процес на учење за сите кои се вклучени.

Сите резултати треба да бидат документирани во извештај, кој прво треба да се достави за коментари и дополнувања, а потоа да бидат јавно достапни.

Централизиран преглед

Доколку националната состојба и структурата на одговорите за борба против трговија со луѓе не ја поддржуваат ваквата партиципативна ревизија, централизираната ревизија може да се разгледа. Овој преглед ќе го опфати само горниот дел од националниот одговор за борба против трговија со луѓе - стратешки одговорни страни, а не оперативни имплементатори. Сепак, дискусиите и разгледувањата мора да бидат еднакви; нагласените прашања мора да се дискутираат на состаноците на назначената група, која, сепак, треба да биде составена на таков начин, што ќе биде составена од најмалку 3П и придружна рамка. Во овој случај, барем еден носител на мислење од групата за имплементација треба да може да учествува или да придонесе за согледаната соодветност на националниот акционен план, како што е имплементиран, укажувајќи на можните области за подобрување. Резултатите од оваа помала група за преглед потоа треба да им се соопштат на засегнатите страни, вклучени за коментари и дополнувања. Конечниот извештај за преглед треба повторно да биде јавно достапен.

КОГА

Преглед на акциониот план за борба против трговија со луѓе треба да се одвива најмалку на секои две години. Доколку се изврши проценка (среднорочна или завршна), евалуацијата ја заменува потребата за процес на преглед.

КОИ

Целокупната структура за одговор против трговијата со луѓе е одговорна за управување, следење и преземање прегледи, заедно со други засегнати страни. Прашањата што се појавуваат треба да се дискутираат со сите засегнати страни, вклучени во текот на прегледот. Улогата на националниот известувач (доколку е утврдена) во прегледот, исто така, треба да се разјасни. Сепак, тој/таа може да даде значителен придонес и препораки за време на прегледот.

Клучни прашања и клучни активности за разгледување на националните акциони планови

Прашања	Активности
Што ви е потребно за да го превземете прегледот и кој треба да учествува во него?	Започнете ги потребните подготовки за прегледот; одлучува за обемот, временската рамка и релевантните учесници
За време на прегледот, разговарајте за следниве прашања:	
Кои се генералните случувања во областа на трговијата со луѓе?	Дискутирајте и документирајте ги трендовите и новите обрасци во областа на трговијата со луѓе.
Дали планот ги опфаќаше сите области (рамка за поддршка, заштита, превенција, гонење)?	Дискутирајте за планот како целина, без разлика дали тој успеал да ги покрие потребните области за работа против трговија со луѓе во земјата. Дали нешто недостасуваше?
Дали резултатите предвидени во акциониот план се сепак релевантни и адекватни?	Дискутирајте за релевантноста на резултатите наспроти претходната дискусија.
Кои резултати, исходи и аутпути се постигнати?	Заеднички анализирајте ги вашите резултати. Дали нашите интервенции имаа несакано негативно влијание врз одредени групи на население? Заеднички нализирајте ги наодите.
Кои биле придонесувачки / попречувачки фактори за имплементација на националниот акционен план?	Добијте повеќе знаење за рамковните услови и нивното влијание врз вашата работа.
Кои се научените лекции?	Дискутирајте и анализирајте дали сте ги направиле вистинските работи. Дали институционалните аранжмани се адекватни, дали имавте доволно ресурси и дали беа потрошени паметно? Што може / треба да се направи поинаку, што би довело до добри резултати и може да се повтори на друго место?
Кој е патот напред?	Во зависност од научените лекции, прегледајте го или прилагодете го акциониот план. Одлучете и испланирајте ги следните чекори за тоа.

Б.3 Евалуација на одговорот за борба против трговија со луѓе

Евалуацијата се однесува на целокупниот проект, стратешката програма или достигнувањата на политиката и нивната важност, во овој случај, за проценка на достигнувањата, резултатите и релевантноста на националниот акционен план против трговија со луѓе. Општо, евалуацијата може да има различни цели, како што се подобрување на проектот, програмата, стратегијата или политиката, да придонесе (со поени за учење) во продолжение или во нова фаза на проектот, програмата, стратегијата или политиката и/или да даде сметка за потрошените ресурси.

Евалуациите, слични на прегледот и мониторингот, треба да следат партиципативен пристап, вклучен во сите релевантни претставници и, доколку е можно, избрани корисници. Ова овозможува, не само целосен преглед на постигнатите достигнувања, резултати и промени (или не), туку, исто така, се грижи за подобра сопственост, отчетност и транспарентност за сите, вклучени во спроведувањето на националниот план за акција против трговијата со луѓе.

ШТО

Одредете го обемот на проценката што треба да се спроведе:

- Надворешно оценување наспроти внатрешно оценување
- Среднорочно наспроти финално оценување

Спроведете евалуација:

- Развијте проектна задача за проценка.
- Идентификувајте експерти за внатрешна или надворешна проценка и за борба против трговија со луѓе.
- Дисеминирање на резултатите од евалуацијата.
- Користете ги резултатите од евалуацијата за планот за мониторинг.

КАКО

Определете го обемот на евалуацијата што треба да се спроведе.

Одлуката дали да се оцени националниот акционен план против трговијата со луѓе и каков вид на проценка, зависи од голем број фактори:

- **Општа цел и цели на евалуацијата:** Која е целта на евалуацијата? Дали имаме специфични прашања, на кои сакаме да одговориме преку проценката?
- **Времетраење на планот:** Дали времетраењето на планот оправдува среднорочна проценка?
- **Ефект на проценката:** Дали претпоставеното влијание е доволно значајно, за да се оправда проценката? Може ли да се добијат потребните информации за време на мисијата за преглед?

Надворешно или внатрешно оценување:

Надворешно оценување би значело вклучување експерти за евалуација, кои не се поврзани со националниот акционен план или неговата имплементација, со надворешна перспектива. Ова, сепак, има финансиски импликации, бидејќи надворешните оценувачи треба да бидат идентификувани и платени за нивните услуги.

Доколку евалуацијата треба да се спроведе однадвор, поврзаното прашање е колку треба да биде голем тимот за проценка (едно лице или тим). Ова, во голема мера, зависи од големината, обемот и сложеноста на националниот акционен план што се оценува.

Ако, пак, евалуацијата треба да се изврши внатрешно, треба да се изберат оценувачи со потребниот капацитет и профил. Друг важен аспект е дека внатрешните оценувачи треба да имаат доверба од засегнатите страни. Тие треба да се придржуваат до строгите правила, водечки прашања, итн., кои треба да се развијат, како што е случајот со надворешната проценка (за повеќе информации за потребните чекори, видете во делот за надворешна проценка подолу).

Внимание: При избор на оценувачи, важно е да се осигурате дека тие целосно ги прифаќаат сите релевантни учесници. Прифаќањето може да се зголеми преку транспарентен и отворен процес на селекција. Во спротивно, можеби да се соочат со потешкотии да пристапат до одредени информации, особено до квалитативните податоци за време на реалното оценување.

Среднорочна или конечна евалуација:

Како што веќе беше истакнато, одлучувањето за времето на проценка зависи од времетраењето на планот. Со двогодишен национален акционен план, прегледот би бил соодветен инструмент и, ако трае четири години, може да се разгледа преглед или среднорочно оценување по две години и евалуација на крајот. Сепак, одлуката во голема мера зависи од ситуацијата во земјата, структурата на националниот одговор за борба против трговија со луѓе и степенот до кој структурите за учење се склони на учење од среднорочната евалуација на спроведувањето на националниот акционен план дава можност за важни согледувања и корекции.

Спроведување на евалуација

При спроведување на надворешна евалуација, мора да:

- Одредете времетраење и време на евалуација;
- Обезбедете средства за спроведување на надворешни проценки; и
- Креирајте референтни услови за оценувачи.

При спроведување на внатрешна проценка, мора да:

- Одредете времетраење и време на оценувањето;
- Идентификувате соодветни внатрешни кандидати за спроведување на проценката, осигурувајќи ја нивната способност, независност и прифаќање во одговорот за борбата против трговијата со луѓе;
- Обезбедувате време и достапност на идентификуваните внатрешни оценувачи (и);
- Развивање на референтни услови за внатрешни оценувачи, идентификување на обемот и методологијата (преглед на канцеларија и интервјуа за фокус-групи или дискусии со сите релевантни засегнати страни) и дистрибуција на истите меѓу засегнатите страни.

Референтни услови за оценувачи

Описот на работното место за оценувачот треба да ги обезбеди сите важни детали:

- Цели, цел на евалуација;
- Потекло на ова прашање (наведување на националниот план за акција, институционални аранжмани, мапирање на различните вклучени актери);
- Пристап/методологија за аплицирање за евалуација (истражување и собирање податоци, партиципативен пристап, спроведување интервјуа, фокус групи - вклучително и широки консултации со засегнатите страни), вклучително и прашања за насоки во согласност со целта што ја дефинираат за проценка;
- Детални услови за проценка:
 - број на денови,
 - место,
 - очекувани резултати (на пр. извештај за евалуација со конкретни препораки за активности и научени лекции, работилница за дисеминација),
 - надоместок;
- Услуги и/или производи што треба да им се дадат на оценувачите за време на проценката (на пример: транспорт, релевантни материјали, пристап до салата за состаноци и работна станица, поддршка за состаноци, итн.). Покрај тоа, мора да се осигурате дека оценувачот/оценувачите имаат пристап до сите релевантни достапни податоци и материјали;
- Очекувани профили на оценувачи (непристрасни), без претходен контакт со проектот, спроведувањето и планот; независно, квалификувано, послушно и сл.. Ако станува збор за тим, експертизата треба да биде комплементарна на рамнотежата на вештините за проценка и релевантните тематски и национални или барем регионални знаења (во COV), како и родово избалансирана.

Етички принципи на оценување

Групата за проценка на Обединетите нации препорачува употреба на етички леќи при спроведување на проценки. Четирите етички принципи - интегритет, одговорност, почит и добротворни цели - се насочени кон иднината и имаат за цел да ја поддржат Агендата за одржлив развој во 2030 година.¹⁶⁸

Пет критериуми за проценка на DAC

Комитетот за помош при развој на Организацијата за економска соработка и развој (OECD-DAC) разви бројни критериуми за оценување. Тие не се корисни само за проценка на резултатите, туку и, бидејќи се меѓународни критериуми и често се почитуваат, нудат одреден степен на споредливост на резултатите. Затоа е корисно да се интегрираат овие критериуми, како нацрт проценка во референтните услови.

Извештајот за проценка (еден од очекуваните резултати) мора да содржи:

- Развој на политика и контекст
- Институционален контекст
- Социо-политички контекст
- Аранжмани за имплементација (вклучително и договори за мониторинг)
- Евалуација на резултатите.

Критериум за оценување:

- **Релевантност.** Дали националниот акционен план е релевантен (во согласност со националната рамка и политики, релевантни за корисниците итн.)?
- **Ефективност.** До кој степен се постигнати предвидените исходи, резултати и аутпути?
- **Ефикасност.** Дали ресурсите беа искористени рентабилно за време на спроведувањето на националниот акционен план, во однос на постигнатите резултати?
- **Импакт.** Позитивни и негативни, примарни и секундарни долгорочни, намерни или несакани ефекти, произведени директно или индиректно, со интервенција.
- **Одржливост.** Дали придобивките од остварувањето на националниот план за акција ќе останат и ќе продолжат на долг рок? Колку се одржливи достигнувањата на националниот акционен план?

Идентификувајте експерт/и за проценка:

Со развиениети референтни услови,можете да ги идентификувате своите експертипреку процесот на надавање. Изберете соодветни кандидати од поднесените апликацииврз основа на проценка на нивниот финансиски/технички предлог и нивните препораки.

Дисеминација на резултатите од рејтингот:

За оптимален процес на учење, оценувачите треба да ги дисеминираат и дискутираат резултатите од евалуацијата во партиципативен пристап, вклучително повеќе релевантни засегнати страни во одговорот на борбата против трговијата со луѓе и спроведувањето на националниот план за акција.

Користете ги резултатите од евалуацијата за следниот план:

Резултатите од евалуацијата, препораките и научените лекции треба дополнително да се користат и треба да бидат вклучени во изработката на нов акционен план или каква било друга планирана акција во областа на одговор на трговијата со луѓе во земјата. Се препорачува на крајот од евалуацијата да се одржи партиципативна работилница за размена и дискутирање на наодите и заедничка анализа на критичните прашања.

КОГА

Во зависност од донесената одлука, проценката ќе се изврши или:

- Среднорочно или
- На крајот на Националниот акционен план против трговијата со луѓе.

¹⁶⁸ УНЕГ (2020).

Внимание: Евалуацијата бара многу време и посветеност при подготовката и спроведувањето. Бидете свесни за овој факт и - во случај на конечна проценка - започнете со подготовки пет месеци пред крајот на националниот акционен план.

КОИ

Целокупната координација на проценката треба да биде во официјалната одговорна структура за националниот одговор на борбата против трговијата со луѓе. Покрај тоа, се препорачува чинители на граѓанското општество да бидат назначени да ја придружуваат проценката, за да обезбедат интеграција на поширока и независна перспектива на владините активности. Особено, кога граѓанското општество и невладините организации даваат важен придонес во интервенциите против трговијата со луѓе, треба да се обезбеди нивно претставување и/или конкретно учество.

БИБЛИОГРАФИЈА

БИБЛИОГРАФИЈА

АСЕАН (2015). Конвенција на АСЕАН против трговија со луѓе, особено жени и деца. <https://www.ACEAH.org/wp-content/uploads/2015/12/ACTIP.pdf>

АСЕАН (2015а). План за акција против трговија со луѓе, особено жени и деца.

<https://www.ACEAH.org/wp-content/uploads/2015/12/APA-FINAL.pdf>

Босна и Херцеговина, Министерски совет на (2020 година). Стратегија за борба против трговијата со луѓе во Босна и Херцеговина 2020-2023 година

ЦБСС Работна група против трговија со луѓе (2020 година). Стратешки план 2020-2025 година. <https://www.ЦБСС.org/wp-content/uploads/2020/06/ЦБСС-TF-THB-Strategy-2021-2025.pdf>

ЦЕДАВ (2020). Општа препорака бр. 38 за трговија со жени и девојчиња во контекст на глобалната миграција (ЦЕДАВ / С / GC / 38).

<https://reliefweb.int/report/world/general-recommendation-no-38-2020-trafficking-women-and-girls-context-global-migration>

ЗНД Assembly (2008). Уредба за Модел закон за акција против трговија со луѓе, бр. 30-11 од 3.04.2008 година.

<http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/create>

СоЕ (2005). Објаснување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе, Серија на договори на Советот на Европа бр. 197

<https://rm.coe.int/16800d3812>

СоЕ (2005b). Конвенција на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе, Серија на договори на Советот на Европа бр. 197.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/197>

Група на експерти на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе (2016). Зборник на добри практики за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе.

<https://www.refworld.org/docid/5836c504321.html>

Група на експерти на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе (2019), Осми генерален извештај за активностите на ГРЕТА, опфаќајќи го периодот од 1 јануари до 31 декември 2018 година.

<https://rm.coe.int/8th-/168094b073>

Директивата на Советот 2004/81 / ЕЗ на Советот од 29 април 2004 за дозвола за престој издадени на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе или кои биле предмет на акција за олеснување на нелегална имиграција, кои соработуваат со надлежните органи (ОЈ L 261/19).

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0081:EN:HTML>

КПД (2005). Општ коментар бр. 6 за третман на деца без придружба и одделени деца надвор од нивната земја на потекло.

<https://www.unhr.org/protection/migration/4bf687729/convention-rights-child-general-comment6-2005-treatment-unaccompanied.html>

datACT (2015). Предизвици за заштита на податоците во политиките за борба против трговија со луѓе. Практичен водич.

<https://lastradainternational.org/lisidocs/3222-Data%20protection%20challenges%20in%20anti-trafficking%20policies.pdf>

Дотриц, М. (2007). Прирачник за планирање на проекти за спречување трговија со деца.

https://www.tdh.ch/sites/default/files/tdh_trafficking_en.pdf

ЕК (2012). Стратегијата на ЕУ кон искоренување на трговијата со луѓе за човекови 2012-2016, COM (2012) 286 финално.

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf

ЕК (2014). *Во врска со примената на Директивата 2004/81 за дозволатата за престој издадена на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе или кои биле предмет на акција за олеснување на илегалната имиграција, кои соработуваат со надлежните органи.* COM (2014) 635 финално.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0635&from=EN>

ЕК (2017). *Известување за следењето на Стратегијата на ЕУ кон искоренување на трговијата со луѓе и идентификување на понатамошни конкретни активности.* COM (2017) 728 финално. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/20171204_communication_reporting_on_follow-up_to_the_eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings.pdf

ЕКСС (2002). Препорачани принципи и упатства за човекови права и трговија со луѓе, Е / 2002/68 / Add.1.

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>

Економска заедница на западноафриканските држави (2018). План на акција против трговија со луѓе, особено жени и деца (2018-2020).

ЕУ (2016), Општа регулатива за заштита на податоците (2016/679).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

Директива на ЕУ 2011/36 / ЕУ од 5 април 2011 година за спречување и борба против трговија со луѓе и заштита на нејзините жртви и замена на рамковната одлука на Советот 2002/629 /ЈНА <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=en>

Глобална иницијатива против транснационален организиран криминал (2020 година). Краток преглед на политиката: Отежнувачки околности. Како коронавирусот влијае врз трговијата со луѓе.

<https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2020/06/Aggravating-circumstances-How-coronavirus-impacts-human-trafficking-GITOC-1.pdf>

Влада на Црна Гора (2019) Стратегија за борба против трговија со луѓе, 2019-2024.

<https://www.osce.org/mission-to-montenegro/424622>

Влада на Република Србија (2017 година). Стратегија за спречување и сузбивање на трговија со луѓе, особено трговија со жени и деца и заштита на жртвите 2017-2022 година.

<https://cutt.ly/rs544Pt>

ГПЦ (2020). Воведен водич за акција против трговија со луѓе во контексти за внатрешно раселување

<https://www.refworld.org/docid/5f8e80b54.html>

Хантер, П, Кепес, Q (2012). *Трговија со луѓе и глобални ланци на снабдување: Прилог на трудот подготвен за експертскиот состанок свикан од Специјалниот известувач на ООН за трговија со луѓе, особено жени и деца, 2-џа Џој Нгози Езеило.* <http://un-act.org/wp-content/uploads/2015/06/Human-Trafficking-and-Global-Supply-Chains.pdf>

ИКАТ (2016). *Пакет со алатки за насоки при дизајнирање и проценка на програми за борба против трговија со луѓе. Искористување на акумулирано знаење за одговор на трговија со луѓе.*

http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/16-10273_ICAT_toolkit.pdf

ИКАТ (2016а). *Издаден труд: Обезбедување на ефективни лекови за жртвите на трговија со луѓе.*

https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/ICAT/ICAT_Policy_Paper_3_Providing_Effective_Remedies_for_Victims_of_Trafficking_in_Persons_2016.pdf

ИКАТ (2016б). *Издаден труд 8: Пивотирање кон доказите: Градење ефективни одговори за борба против трговија со луѓе користејќи акумулирано знаење и заеднички пристап кон следење, евалуација и учење.*

https://icat.network/sites/default/files/publications/documents/16-10259_Ebook.pdf

ИКАТ (2018). *Издание број 5, Улогата на целите на одржливиот развој (СДГ) во борбата против трговијата со луѓе.*

http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/ICAT_Issue_Brief_SDGs%202018.pdf

ИКАТ (2019). *Издание број 7. Трговија со луѓе и технологија: трендови, предизвици и можности.* <https://icat.network/sites/default/files/publications/documents/Human%20trafficking%20and%20technology%20trends%20challenges%20and%20opportunities%20WEB....pdf>

ИКАТ (2020). *Издание број 8. Неказнување на жртвите на трговија со луѓе.*

http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/19-10800_ICAT%20Issue%20Brief%208_Ebook_0.pdf

ИКАТ (2020b). *Протокол на 20-годишнината од трговијата со луѓе, Аналитички преглед.*

http://icat.network/sites/default/files/publications/documents/Analytical%20Review%20paper_FINAL.pdf

ИЦМПД (2006). *Упатства за развој и имплементација на сеопфатен национален одговор за борба против трговија со луѓе.*

<https://www.icmpd.org/our-work-old/capacity-building/thb-and-related-forms-of-exploitation/publications/guidelines-for-the-development-and-implementation-of-a-comprehensive-national-anti-trafficking-response/>

ИЦМПД (2006a). *Обука за борба против трговија со луѓе за судии и обвинители – Програма и прирачник.*

https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD-Website_2011/Capacity_building/THB/Publications/AGIS_JUD_ICMPD_Handbook.pdf

ИЦМПД (2010). *Упатства за развој на транснационален механизам за упатување на трговија со луѓе во Европа:TRM-EU.*

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/icmpd_guidelines_trm-eu_2010_en_1.pdf

ИЦМПД (2010b). *Прирачник за следење и евалуација на националните акциони планови против трговија со луѓе.*

<https://www.icmpd.org/our-work-old/capacity-building/thb-and-related-forms-of-exploitation/publications/monitoring-and-evaluation-handbook-for-national-action-plans-against-trafficking-in-human-beings/>

ИЦМПД (2015). *Трговија со луѓе - Како да се истражи тоа. Прирачник за обука на службеници за спроведување на законот.*

https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf

ИЦМПД (2017). *Упатства за медиуми за трговијата со луѓе.*

https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/THB/Media_and_THB_Guidelines_EN_WEB.pdf

ИЦМПД (2018). *План за обука на трудови инспектори за трговија со луѓе во Јордан.*

https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/THB/LI_curriculum_Final_EN.pdf

Џордан, Ен Д. (2002) *Означен Водич за целосен трговски протокол на ООН.*

http://un-act.org/wp-content/uploads/2015/07/Annotated_Guide_TIP_Protocol1.pdf

Косово, Министерство за внатрешни работи (2015 година). *Национална стратегија против трговија со луѓе во Косово, 2015-2019 година.*

Мозер Ц. (1993). *Планирање и развој на полот: Теорија, пракса и обука.*

ОАД (2018). *Декларација на Мексико (OEA/Ser.G, CSH/GT/RTP V-4/17 rev. 6, 7 March 2018)* <https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2020/05/2018-Hemispheric-Efforts-against-Trafficking-in-Persons.pdf3>

ОЕЦ-ДАК *Речник за клучни поими и поими.* <https://www.oecd.org/dac/dac-glossary.htm>

ОЕЦ-ДАК (2010). *Речник на клучни термини за проценка и управување засновано врз резултати.* <https://www.oecd.org/development/evaluation/2754804.pdf>

ОХЦХР (2010). *Препорачани принципи и упатства за човекови права и трговија со луѓе – Појаснето*

https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_en.pdf

ОХЦХР, УНХЦР, УНИЦЕФ, УНОДЦ, Жени на ОН and ИЛО (2011). *Заеднички коментар на ООН за директивата на ЕУ - пристап базиран на човекови права.*

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/un_commentary_eu_trafficking_directive_2011_1.pdf

ОБСЕ (2011). *Трговија со луѓе: Идентификување на потенцијални и претпоставени жртви. Пристап за полициско работење во заедницата.*

<http://www.osce.org/secretariat/78849?download=true>

Министерски совет на ОБСЕ (2002). *Декларација за трговија со луѓе, MC(10).JOUR/2.* <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/23862.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2013). *Политички и законодавни препораки за ефикасно спроведување на одредбата за неказнување во врска со жртвите на трговија со луѓе.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/6/6/101002.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2015). *Појснување на Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговијата со луѓе (ПЦ.ДЕЦ / 557), Додаток од 2005 година за решавање на посебни потреби на деца жртви на трговијата со луѓе за заштита и помош (ПК.ДЕЦ / 557 / Рев.1) и Додаток за 2013 година на Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговијата со луѓе: една декада подоцна (PC.DEC/1107/Corr.11).* <https://www.osce.org/secretariat/210391>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2018). *Повремен труд бр. 8: Критичката улога на граѓанското општество во борбата против трговијата со луѓе in Human Beings.*

https://www.osce.org/files/f/documents/b/3/405197_0.pdf

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2018а). *Повремена хартија бр. 9: трговија со деца и заштита на деца: Обезбедување дека механизмите за заштита на децата ги штитат правата и ги задоволуваат потребите на децата жртви на трговија со луѓе*

https://www.osce.org/files/f/documents/8/6/405095_0.pdf

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2018b). *Модел насоки за владини мерки за спречување трговија со луѓе за трудова експлоатација во ланци на снабдување.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/371771.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2019). *Единствени упатства за идентификација и упатување на жртвите на трговија со луѓе во рамките на рамката за прием на мигранти и бегалци во регионот на ОБСЕ.*

https://www.osce.org/files/f/documents/2/4/413123_0.pdf

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2020). *Воспоставување на национални фокусни точки за заштита на децата жртви на трговија со луѓе.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/6/a/472305.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2020а). *Воспоставување на национални фокусни точки за заштита на децата жртви на трговија со луѓе.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/6/a/472305.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2020b). *Определување на 20-тата конференција на Алијансата против трговија со луѓе која става крај на неказнивоста Спроведување правда преку гонење на трговија со луѓе.*

https://www.osce.org/files/f/documents/0/6/470955_0.pdf

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе (2021). *Резиме на работилници на ОБСЕ на тема „Спречување на трговија со луѓе преку синџирите на снабдување“ и препорачани следни чекори.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/a/6/478945.pdf>

Специјален претставник и координатор на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе и Техника против трговија со луѓе (2020). *Искористување на иновациите во борбата против трговијата со луѓе: Сеопфатна анализа на технолошките алатки.*

https://www.osce.org/files/f/documents/9/6/455206_1.pdf

ОБСЕ/ОДИХР (2001). *Референтен водич за преглед на законодавството за борба против трговија со луѓе со посебен акцент на Југоисточна Европа.* <https://www.osce.org/files/f/documents/2/0/13986.pdf>

ОБСЕ/ОДИХР (2004). *Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на трговијата со луѓе. Практичен прирачник.*

<https://www.osce.org/files/f/documents/0/4/13967.pdf>

ОБСЕ/ОДИХР (2014). *Водечки принципи за човекови права при враќање на трговија со луѓе.*

<https://www.osce.org/odhr/124268>

Постојан совет на ОБСЕ (2003). *Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговијата со луѓе, PC.DEC/557*

Постојан совет на ОБСЕ (2005). *Додаток за решавање на специјалните потреби на децата жртви на трговија со луѓе за заштита и помош, PC.DEC / 557 / Rev.1*

Постојан совет на ОБСЕ (2013). *Додаток на Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговијата со луѓе: Една декада подоцна, PC.DEC/1107/Corr.11*

Акционен план Уагадугу за борба против трговијата со луѓе, особено жени и деца Триполи, 22-23 ноември 2006 година.

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/ouagadougou_action_plan_to_combat_trafficking_en_1.pdf

ПИКУМ. Иницијатива зборови се важни. https://picum.org/Documents/WordsMatter/Words_Matter_Terminology_FINAL_March2017.pdf

ПИКУМ(2020). Несигурна правда? Дозволи за престој на жртвите на криминал во Европа.

<https://picum.org/wp-content/uploads/2020/06/Residence-permits-victims-of-Crime-FULL-REPORT.pdf>

Планицер, Ј., Сакс, Х. (ед.) (2020). Појаснување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе.

Проект за решавање на побарувачката во напорите и политиките за борба против трговија со луѓе - DemandAT.

<https://www.demandat.eu/publicationsnew>

Јужна Африканска Република (2019). Превенција и борба против трговија со луѓе. Национална рамка за политика, 2019-2022 година.

<https://www.justice.gov.za/docs/other-docs/2019-TIP-NPF-10April2019.pdf>

Суртиес, Р. (2010). Следење на програмите за ре / интеграција против трговија со луѓе. Прирачник. За фондацијата Кинг Бодуин и Институтот Нексус.

http://un-act.org/wp-content/uploads/2017/03/monitoring-at-reintegration-programmes_manual_nexus.pdf

Министерот за јавна безбедност и подготвеност за итни случаи на Канада (2019). Национална стратегија за борба против трговијата со луѓе 2019-2024. <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/2019-ntnl-strtggy-hmnn-trffc/2019-ntnl-strtggy-hmnn-trffc-en.pdf>

Светска банка (2004). Десет чекори до системот за следење и проценка заснован на резултати.

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/14926/296720PAPER0100steps.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Комисија на ООН за спречување на криминал и кривична правда (2005 г.): Упатства за правда во работи што вклучуваат деца жртви и сведоци на криминал.

<https://www.un.org/en/ecosoc/docs/2005/resolution%202005-20.pdf>

УНДП (2009) Прирачник за планирање, мониторинг и евалуација на резултатите од развојот.

http://web.undp.org/evaluation/handbook/get_handbook.html

УНЕГ (2020). Етички упатства за проценка.

<http://www.unevaluation.org/document/detail/2866>

УНЕСКО (2008). Програмирање, буџетирање, управување, следење и известување засновано на резултати, применето во УНЕСКО: водечки принципи.

http://portal.unesco.org/en/files/40564/12006631441RBM_Guidelines_BSP_170108.pdf/RBM%2BGuidelines%2BBSP%2B170108.pdf

УНГА (2010). Глобален план за акција на Обединетите нации за борба против трговијата со луѓе, A/RES/64/293.

<http://un-act.org/publication/view/united-nations-global-plan-of-action-to-combat-trafficking-in-persons/15>

УНГА (2010а). Упатства за алтернативна грижа за децата, A/RES/64/142*. <https://digitallibrary.un.org/record/673583/?ln=en>

УНГА (2019). Извештај на Специјалниот известувач за трговија со луѓе, особено жени и деца, A/HRC/41/46.

<https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/41/46>

УНГА (2020). Трговија со жени и девојчиња. Извештај на секретарот -G, A/75/289. <https://undocs.org/en/A/75/289>

Прирачник за итни случаи на УНХЦР. Постапка за најдобри интереси.

<https://emergency.unhcr.org/entry/44308/best-interests-procedure-for-children>

УНИАП (2008). Водич за етика и човекови права во етички стандарди за борба против трговија со луѓе за истражување и програмирање контра трговија со луѓе.

<http://un-act.org/publication/view/guide-ethics-human-rights-counter-trafficking/>

УНИЦЕФ (2006), *Упатства за заштита на деца жртви на трговија со луѓе*.

<https://www.refworld.org/docid/49997af727.html>

УНИЦЕФ (2011). *Примена на упатствата за алтернативна грижа за децата*.

<https://resourcecentre.savethechildren.net/node/4990/pdf/4990.pdf>

УНОДЦ (2006). *Пакет алатки за борба против трговијата со луѓе. Алатка 5, Спроведување на законот и гонење*.

<https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/HT-toolkit-en.pdf>

УНОДЦ (2009). *Меѓународна рамка за акција за спроведување на протоколот за трговија со луѓе*.

<https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Framework for Action TIP.pdf>

УНОДЦ (2009а). *Меѓународна рамка за акција за спроведување на протоколот за трговија со луѓе*.

<https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html>

УНОДЦ (2018), *Прирачник. Менаџмент заснован на резултати и Агенда 2030та година за одржлив развој*. https://www.unodc.org/documents/SDGs/UNODC_Handbook_on_Results_Based_Management.pdf

УНОДЦ (2020). *Модел законодавни одредби против трговија со луѓе*.

https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_ModelLegislativeProvisions_Final.pdf

УНОДЦ (2020а), *Законодавно упатство за протокол за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено жени и деца, како дополнување на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_LegislativeGuide_Final.pdf

УНОДЦ (2021). *Пакет алатки за вклучување на човековите права и родовата еднаквост во интервенциите во кривичната правда за решавање на трговијата со луѓе и криумчарење мигранти*.

https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/GLO-ACTII/UNODC_Toolkit_for_mainstreaming_Human_Rights_and_Gender_Equality_February_2021.pdf

Универзитетски сервиски модули на УНОДЦ. *Трговија со луѓе*

<https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/trafficking-in-persons-smuggling-of-migrants.html>

Серија на модули на универзитет UNODC. *Модул 10: Приватност и заштита на податоци. Интернет криминал*.

<https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/cybercrime.html>

Вогел, И. (2012). Преглед на употребата на „Теоријата на промените“ во меѓународниот развој.

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a5ded915d3cfd00071a/DFID_ToC_Review_VogelV7.pdf

СЗО (2003). *Етички и безбедносни препораки за интервјуирање на жени жртви на трговија со луѓе*.

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/42765>

СЗО (2016). *Етички и безбедносни препораки за интервентно истражување за насилство врз жени. Врз основа на лекциите од публикацијата на СЗО: Ставање на жените на прво место: етички препораки и препораки за безбедност за истражување на семејно насилство врз жени*.

<https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/intervention-research-vaw/en/>

АНЕКСИ

АНЕКС 1: СПИСОК НА САМО-ОЦЕНУВАЊЕ

Врз основа на препорачаните стандарди, што ги презентиравме во овој Водич, развивме брза листа за самоевалуација. Ги содржи основните елементи, поврзани со развојот, спроведувањето, следењето и евалуацијата на одговорите за борба против трговијата со луѓе:

Структура и елементи на стратегиите за борба против трговија со луѓе и плановите за акција

- Одговорот за борба против трговијата со луѓе отелотворува **комплементарна структура на две нивоа** која се состои од:
 - А) **Стратегија**, вклучувајќи среднорочни и долгорочни стратешки цели и задачи, како и очекувани резултати и
 - Б) **Акционен план**, наведувајќи конкретни активности за постигнување на стратешките цели и задачи;
- И стратегијата и акционенот план ги одразуваат меѓународно препорачаните **водечки принципи** содржани во релевантните инструменти (како што се ООН¹⁶⁹, ЕК¹⁷⁰ и СЕ¹⁷¹), како што се владината сопственост, мултидисциплинарен пристап со граѓанско општество, засновани на човекови права и пристап центриран кон жртвите, како и одржливост;
- Стратешките документи вклучуваат:
 - А) сите **форми на трговија со луѓе**, како што е опишано во релевантните инструменти (како што се ОН, ЕК и СоЕ и вклучуваат одредби за сите потенцијални жртви (жени и мажи, државјани и мигранти, малолетни лица и возрасни);
 - Б) тематска логика што ги следи **меѓународните стандарди според пристапот 4П** - гонење, заштита, превенција и партнерство, како основна рамка применета на глобално ниво за борба против трговијата со луѓе;
- Одговорот потврдува постојана **посветеност на меѓународните и регионалните законски обврски и стандарди** релевантни за борба против трговијата со луѓе со вклучување на препораките пропишани во релевантните стратешки документи (на пример од ЕУ), документи за следење (на пр. Од телата за набудување на договорите на ООН, СЕ Извештаи на ГРЕТА, годишни извештаи на Европската комисија за напредокот на земјите кон пристапување во ЕУ, извештаи за трговијата на луѓе на САД) и други релевантни инструменти;
- Акционите планови вклучуваат активности за секоја стратешка област, **со јасно доделени одговорности, временски рамки, план за ресурси и буџет**, како и **мерливи, реални и временски ограничени** (краткорочни, средни, долгорочни) **индикатори**;
- Стратешките документи се опремени со критериуми за мониторинг, евалуација и преглед и соодветно ги дефинираат одговорните актери / постапки (на пример, улогите на одговорните актери, како и релевантните постапки за следење и проценка);
- Стратешките документи вклучуваат **проценки на ризик** и релевантни **стратегии за ублажување** во стратегиите за решавање на потенцијалните пречки за успешно спроведување.

¹⁶⁹ ОХЦХР (2002).

¹⁷⁰ ЕК (2012), ЕК (2021)

¹⁷¹ СнЕ (2005b).

Развој на стратегии за борба против трговија со луѓе и акциони планови

- Стратешкиот одговор на борбата против трговијата со луѓе се заснова на **сеопфатна анализа на основата и состојбата** што ги идентификува проблемите и ги дефинира стратешките цели, како и на обезбедување основни податоци потребни за идните проценки на одговорот на трговијата со луѓе;
- Се **применува транспарентен и инклузивен (мултидисциплинарен) процес** со вклучување на сите релевантни јавни, граѓански општества и приватни чинители, вклучително и владини органи, невладини организации и граѓанско општество, полиција, миграција, труд, здравство, образование, како и академска заедница, истражувачи, итн. .;
- **НВО / чинители на граѓанското општество играат активна улога во процесот на развој** и нивните ставови и мислења соодветно се рефлектираат во дизајнирањето на одговорите за борбата против трговијата со луѓе;
- **Преживеаните** (лица со искуство) трговија со луѓе се поканети да придонесат во процесот на развој;
- **Стручна поддршка и ресурси за развој на стратешки одговор на борбата против трговијата со луѓе** се достапни во согласност со меѓународните стандарди и водечките принципи;
- **Акционите планови** се реални, ги одразуваат стратешките цели, земајќи ги предвид расположивите човечки и финансиски ресурси на централно и локално ниво, како и капацитетите на актерите одговорни за спроведување;
- Воспоставени се **планови за непредвидени ситуации** за да се обезбеди **минимална функционалност на системот за борба против трговијата со луѓе во итни ситуации**. Планирањето за итни случаи не мора да биде дел од Стратегиите за борба против трговијата со луѓе, но може да биде дел од такво пошироко планирање на ниво на учесници;
- **Минималниот пакет услуги достапни на жртвите** е предвиден во планирање на непредвидени ситуации за да се исполнат нивните непосредни потреби за време на периоди на намалени можности за упатување, заштита, истрага и судски спор.

Финансиска обврска и планирање

- Обезбедена **финансиска рамка** за спроведување на акцијата за борба против трговијата со луѓе со наменски износи од јавниот буџет за активности за борба против трговија со луѓе и привлекување надворешни донатори покрај веќе испланираните и финансирани активности;
- **Транспарентно и прецизно финансиско планирање** спроведено во акционите планови, со детални пресметки на трошоците за активност (вклучително и достапни јавни средства и празнини на финансирање), со цел да се создаде солидна основа за спроведување на активностите, како и за понатамошно планирање, можни прилагодувања на акциите и координација на донаторите;
- Интегрирано **систематско финансиско планирање за борба против трговијата со луѓе** преку посебни наменски буџетски редови во рамките на одделните институционални буџети;
- **Соодветен дел од јавното финансирање доделено на невладини организации и граѓански организации**, со цел да се надминат тешкотиите и доцнењата во обезбедувањето средства за да се обезбеди директна поддршка и услуги на жртвите на трговија со луѓе за време на идентификација, упатување, заштита, истражни и судски постапки;
- **Буџетите на локалните структури** (општини, кантони, региони), каде што е можно, се планираат и се користат во смисла на мерки за финансирање за борба против трговија со луѓе што треба да се преземат на локално ниво;
- **Контрамерки за последиците од предвидената економска криза** (недостаток на средства за поддршка на спроведувањето на политиките за борба против трговија со луѓе, намалени можности за реинтеграција на жртвите поради предизвиците со кои се соочуваат економиите во регионот МАРПИ, намалени можности за вработување, зголемена ранливост на нередовна миграција на трудот и сл.).

Имплементација на стратегиите за борба против трговија со луѓе и плановите за акција

- Обезбедена е **политичка поддршка на високо ниво** за спроведување на целата акција против трговија со луѓе;
- Постојано **градење на капацитети** на координативните структури и другите релевантни јавни, граѓански општества и приватни чинители, со цел да се справи со прометот на персоналот и да се постигне долгорочно влијание и одржливост на акцијата против трговија со луѓе;
- **Зајакнување на соработката** помеѓу сите релевантни чинители на учесниците и на транснационално ниво (вклучително и координатори за борба против трговија со луѓе) со цел да се зголемат ефектите од меѓусекторската интервенција и ефективното спроведување на политиките и нормите за борба против трговија со луѓе;
- Планирани активности против трговија со луѓе **спроведени со интеграција и надградба на локалните структури**;
- **Годишни оперативни планови** за спроведување на планираните активности развиени и спроведени врз основа на генералниот план за акција, со цел да се одговори на новите потреби, да се земат предвид препораките на релевантните меѓународни супервизорски органи / извештаи, за да се дозволат можни прилагодувања на првично планирана акција во распределбата на човечки и финансиски ресурси.

Мониторинг и евалуација на одговорот за борба против трговијата со луѓе

- Целокупната акција против трговија со луѓе вклучува **ефективни механизми за следење, преглед и евалуација за:**
 - периодично самостојно следење на постигнувањето на планираните цели и спроведувањето на планираните активности;
 - а) прегледување на спроведувањето на акциониот план со цел да се испланираат нови активности против трговијата со луѓе или да се прилагодат постојните, и
 - б) проценка на целокупниот одговор за проценка на научените лекции, како и релевантноста, ефективноста, ефективноста, влијанието и одржливоста на мерките преземени за борба против трговијата со луѓе.
- **Квалитативните индикатори се вклучени во претстојните акциони планови** (со додавање на основни линии и цели) за да се обезбеди **мониторинг заснован на резултати**, што ќе поддржува набудување на промените постигнати со имплементација на активности и ресурси, наместо да се обезбеди само спроведување на планираната активност;
- Независен **известувач за трговијата со луѓе** (кога е потребно) основан за да обезбеди континуирано и независно следење на напредокот, да дејствува како корективен механизам и да спроведе преглед и проценка на целокупниот одговор на борбата против трговијата со луѓе.
- Континуираното, редовно и систематско само-мониторирање на спроведувањето на акционите планови е овозможено со дефинирање, ревидирање (каде што е потребно) и спроведување на постапки за **следење на напредокот** што ќе ги водат структурите за координација против трговијата со луѓе до назначените учесници на МАРПИ. Процедурите ги вклучуваат сите учесници вклучени во спроведувањето и може да вклучуваат квартално или биенално известување; собирање податоци за засегнатите страни за статусот на имплементација; изготвување на квартални, биенални или годишни извештаи; мултидисциплинарни состаноци и работилници, итн;
- Процес на мониторинг поддржан од **дополнителни алатки за мониторинг** (обрасци за следење на напредокот за собирање податоци од засегнатите страни, обрасци за документирање на примените податоци, обрасци за периодичен извештај, итн.);
- Спроведен на среден рок (за време на стратешкиот циклус);
- Екс-пост **евалуации** (на крајот на стратешкиот циклус) спроведени за проценка на релевантноста, ефективноста, ефикасноста, влијанието и одржливоста на целокупната акција за борба против трговијата со луѓе со користење на меѓународно прифатени критериуми и методологија за проценка.

АНЕКС 2: ПРИМЕР НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА НА ЛУЃЕ

[НАСЛОВ: може да се разликува во формулацијата, во зависност од тоа кој аспект властите сакаат да го нагласат, на пр. дали станува збор за стратегија на борба, или спречување или запирање на трговијата со луѓе или други]

[јасно наведениот период на важење, на пр. 2020-2025]

/ Содржина /

/ Кратенки /

/ Услови и дефиниции /

I. Вовед

Преамбула

- Глобален/регионален контекст на трговија со луѓе
- Преглед на напорите на земјата за борба против трговија со луѓе
- Зошто е потребна Национална стратегија
- Кои се цели и што повлекуваат целите

Структурата на националната стратегија

- Преглед на структурата на Стратегијата и нејзините елементи

Методологија

- Опишете го процесот на подготовка на Стратегијата

Водечки принципи

- Идентификувајте ги и елаборирајте ги клучните насоки во развојот и спроведувањето на стратегијата: на пр. пристап базиран на човекови права, учество на граѓанското општество, сопственост на владата, интердисциплинарен пристап, интеграција на најдобрите интереси на детето, итн.

Анализа на состојбата со трговија со луѓе во земјата + Правна и институционална рамка

- Детална анализа на профилот на трговија со луѓе во земјата. (Ова треба да вклучува минимум: инциденца на трговија со луѓе - и регистрирани жртви и проценки на жртви; најчестите форми на трговија со луѓе; сектори во кои е пронајдена трговија со луѓе; позадина на жртвите; анализа на празнините во достапните податоци за трговија со луѓе; судски случаи и убедувања.)
- Преглед на правната и институционалната рамка на земјата, релевантна за борбата против трговијата со луѓе за време на 4П. (Ова треба да надминува обичен список на делови од законот, објаснувајќи ја важноста на овие закони/регулативи за трговија со луѓе. Слично на тоа, мандатите на релевантните институции во борбата против трговијата со луѓе треба да бидат накратко презентирани.)

Научени лекции од проценката на претходниот стратешки циклус [доколку постоеше стратегија]

- Детален увид во резултатите од евалуацијата
- Препораки дадени од евалуацијата и објаснете како тие се интегрирани (или не) во новата Стратегија

II Стратешка рамка¹⁷²

Изјава за цел

Даден пример. До 20XX. Државата ќе ја подобри ефикасноста и функционалноста на системот, заради превенција, идентификување, заштита, помош и следење на жртвите на трговија, со посебен акцент на децата и подобрување на ефективната на истрагите, гонењата и соодветните санкции во согласност со нејзиното кривично законодавство .

ЗАБЕЛЕШКА: Следната формулација служи само како примерок, а не како специфичен образец во однос на мноштвото и содржината на целите и специфичните цели во одредена стратешка област.

¹⁷² Примерокот на формулации понудени во моделот на Стратегијата е прилагоден на Стратегијата за борба против трговија со луѓе 2019-2024 на Република Црна Гора.

Стратешка област 1. Овозможувачка рамка

Цел 1: Да се зајакнат координацијата и партнерствата помеѓу широк опсег на засегнати страни од сите сектори на општеството на национално и меѓународно ниво и да се промовира вмрежувањето.

Специфична цел 1.1: Зајакнување на соработката и координација на релевантни институции и организации, одговорни за спречување и борба против трговија со луѓе и обезбедување помош и заштита на жртвите на трговија со луѓе.

Специфична цел 1.2: Зајакнување на стратешките партнерства на регионално и меѓународно ниво.

Основа	Индикатор на влијанието
Целите на претходната стратегија се спроведуваат само на национално ниво, но не се вклучени во стратешките документи на локално ниво.	Најмалку 10 проценти од целите на тековната Стратегија се спроведуваат преку активности на локалната самоуправа во соработка со локалните граѓански организации.
Земјата потпишала билатерални протоколи / Меморандуми за соработка во областа на борба против трговијата со луѓе со три земји во регионот.	Имплементација на постојните и потпишување билатерални Меморандуми за соработка со уште две земји во регионот до 20XX година.

Стратешка област 2. Спречување на трговија со луѓе

Цел 2: Подобрување на превентивните активности и вклучување на сите засегнати страни на државно ниво во нивното спроведување.

Специфична цел 2.1. Подобрување на знаењето на сите експерти и чинители на невладиниот сектор кои се во контакт / можат да стапат во контакт со жртвите на трговија со луѓе, во однос на идентификација, упатување и заштита на жртвите и кривично гонење на сторителите.

Специфична цел 2.2. Продолжете да ја подигнувате свеста за сите сегменти во општеството и да ги поддржувате напорите за намалување на побарувачката за услуги на жртвите на трговија со луѓе.

Основа	Индикатор на влијанието
Не е спроведено истражување за нивото на познавање на пошироката јавност за феноменот на трговија со луѓе.	Почетната вредност утврдена на почетокот на спроведувањето на Стратегијата и зголеменото знаење на пошироката јавност за трговија со луѓе за 10% до 20XX
Во периодот XXXX - XXXX, имало YYY повици до СОС-линијата за жртви на трговија со луѓе	Зголемен број на повици кон националната СОС линија за жртви на трговија со луѓе за 10% до 20XX

Стратешка област 3. Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите

Цел 3: Подобрување на идентификацијата на жртвите на трговија со луѓе и квалитетот на заштитата и помошта, што им се даваат за време на социјалната реинтеграција.

Специфична цел 3.1. Подобрување на идентификацијата на жртвите и потенцијалните жртви на трговија со луѓе меѓу ранливите групи.

Основа	Индикатор на влијанието
Во моментот, не постои воспоставен систем за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе во земјата.	Воспоставен е систем за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе до 20XX година.

Стратешка област 4. Истрага и гонење на трговија со луѓе

Цел 4. Да се зајакнат капацитетите на агенциите за спроведување на законот за гонење трговија со луѓе, со цел поефикасни кривични и финансиски истраги.

Специфична цел 4.1. Обезбедете поактивен пристап од полицијата и обвинителите, со цел борба против сите форми на трговија со луѓе.

Специфична цел 4.2. Зајакнување на капацитетот на судството да има ефективно гонење и поефикасно идентификување и одземање на приноси од кривично дело.

Основа	Индикатор на влијанието
Во периодот XXXX-YYYY, полицијата поднесе XX кривични пријави за кривично дело трговија со луѓе	Број на поднесени кривични пријави, зголемен за 20 проценти за 20XX.
Во периодот XXXX-YYYY немаше случаи на финансиски истраги заедно со кривични истраги за трговија со луѓе.	До 20XX година, спроведени минимум финансиски истраги за YY заедно со кривична истрага за случаи на трговија со луѓе.

Буџет

Идеално обезбедете ги вкупните проценети трошоци за спроведување на Стратегијата за целиот период и изворите на финансирање.

Имплементација, мониторинг, известување и евалуација

- Опишете го процесот на спроведување, особено неговата координација
- Утврдете како ќе се следи спроведувањето и од кого
- Детали за обврските за известување и временските рамки на засегнатите страни за спроведување, како и институцијата што ја координира имплементацијата
- Наведете ја динамиката на евалуација (само по спроведувањето или, исто така, на среден рок).

АНЕКС 3: ПРИМЕР НА НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА АКЦИЈА

Пример за Национален акционен план за година XXXX за спроведување на Стратегијата за борба против трговија со луѓе¹⁷³

ЗАБЕЛЕШКА: Со оглед на различните културни, законодавни и институционални контексти, различните потреби и приоритети, овој нацрт нуди примери наместо модел

¹⁷³ Примерокот на формулации понудени во моделот на Стратегијата е прилагоден на Стратегијата за борба против трговија со луѓе 2019-2024 на Република Црна Гора.

ЗАБЕЛЕШКА: следната формулација служи само како примерок, а не како дефинитивен образец, во однос на мноштвото и содржината на оперативните цели и активности.

Стратешка област 1 - Овозможувачка рамка

Оперативна цел 1: Зајакнување на координацијата и партнерството помеѓу различните актери на ова поле, од сите сектори на општеството на национално и меѓународно ниво, и промовирање на вмрежување					
Индикатор на ефикасноста:	Почетна вредност	Целна вредност во средината на имплементација на стратешкиот документ	Целна вредност на крајот на имплементацијата на стратешкиот документ		
Потпишување на билатерални договори за соработка во областа на борба против трговија со луѓе со уште две држави во регионот, до 202X година	Земјата потпиша протоколи / договори за соработка во областа на борба против трговија со луѓе со следниве три држави во регионот (....., и)	Потпишување и имплементација на билатералниот договор за соработка во областа на трговијата со луѓе со друга држава во регионот, до крајот на 202Y година	Потпишани и спроведени уште два билатерални договори за соработка во областа на борба против трговија со луѓе до 202X година		
Клучна мерка 1.1: Зајакнување на соработката и координација на релевантни институции и организации одговорни за спречување и борба против трговија со луѓе и обезбедување помош и заштита на жртвите на трговија со луѓе					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
1.1.1. Усвојување на годишниот план за работа на [органот надлежен за следење на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговијата со луѓе]	[Тело одговорно за следење на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговијата со луѓе]	I квартал	I квартал	Спроведен годишен план за работа на органот надлежен за следење на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговијата со луѓе	XXXXX евра или не е потребно финансирање
1.1.2. Одржувајте редовни состаноци на [телото одговорно за следење на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговија со луѓе]	Зајакнување на координацијата и партнерството помеѓу различни актери во оваа област, од сите сектори на општеството на национално и меѓународно ниво, и промовирање на вмрежување	I квартал	IV квартал	Најмалку четири состаноци на органот надлежен за следење на спроведувањето на Стратегијата за борба против трговија со луѓе	XXXXX евра или не е потребно финансирање
1.1.3. Назначете лица за контакт да го следат ревидираниот Договор за меѓусебна соработка во областа на борбата против трговијата со луѓе	[наведете ги релевантните државни тела]	I квартал	I квартал	Назначени лица за контакт за следење на ревидираниот Договор за взаемна соработка во областа на борбата против трговијата со луѓе	Не е потребно финансирање
1.1.4. Зајакнување на соработката помеѓу полицијата и невладините организации во областа на борбата против трговијата со луѓе	[наведете ги надлежните институции]	I квартал	IV квартал	Најмалку една средба на претставниците на полицијата со претставниците на невладините организации	Не е потребно финансирање

Стратешка област 2 - Спречување на трговијата со луѓе

Оперативна цел 2: Подобрување на превентивните активности и учеството на сите актери на државно ниво во нивното спроведување					
Индикатор на перформанси	Почетна вредност	Целна вредност во средината на имплементација на стратешкиот документ		Целна вредност на крајот на имплементацијата на стратешкиот документ	
Зголемено знаење за трговијата со луѓе на пошироката јавност за 10% до 202X	Досега не е спроведено истражување за нивото на познавање на пошироката јавност за феноменот на трговија со луѓе	Зголемено знаење за трговија со луѓе на пошироката јавност за 5% до 202X		Зголемено знаење за трговија со луѓе на пошироката јавност за 10% до 202 година.	
Зголемување на повиците кон Националната СОС линија за жртви на трговија со луѓе за 10% до 202X	Во периодот XXXX-XXX, имало вкупно ZZZZ повици кон СОС-линијата за жртви на трговија со луѓе	Зголемување на повиците кон Националната СОС линија за жртви на трговија со луѓе за 5% до 202X		Зголемување на повиците кон Националната СОС линија за жртви на трговија со луѓе за 10% до 202Y година	
Клучна мерка 2.1: Подобрување на превентивните активности и учеството на сите актери на државно ниво во нивното спроведување					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
2.1.1. Организирајте обуки за офицери на [структурната единица] доделени за работа со странци, странци кои бараат меѓународна заштита и странци кои добиваат меѓународна заштита во врска со идентификација на жртвите на трговијата со луѓе	Министерство за внатрешни работи (специфична структурна единица)	IV квартал	IV квартал	Обука за офицери на [целната единица] во врска со идентификување на жртвите на трговија со луѓе	XXXX евра (Буџет на Министерството за внатрешни работи))
2.1.2. Спроведете обуки на тема „Борба против рани и договорени бракови, трговија со луѓе и присилно питачење“ за стручен кадар вработен во Центрите за социјална работа	Државна институција задолжена за социјална и детска заштита	III квартал	III квартал	- Спроведена XX обука за професионалци вработени во Центри за социјална работа за рани и договорени бракови, трговија со луѓе и присилно питачење - YY професионалци вработени во Центрите за социјална работа поминаа обука	XXXX евра (Државна институција задолжена за социјална и детска заштита)
Клучна мерка 2.2: Продолжете да ја подигнувате свеста во сите сегменти на општеството и да ги поддржувате напорите за намалување на побарувачката за услуги за жртвите на трговија со луѓе					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
2.2.1. Изработка на аудио-визуелен материјал (видео) што укажува на негативен феномен на трговијата со луѓе, препорака за јавни, комерцијални и непрофитни радиодифузери да го емитуваат материјалот	Министерство на XXXX	III квартал	III квартал	Се произведува и емитува аудио-визуелен материјал што укажува на негативен феномен на трговија со луѓе	XXXX евра (Буџет на Министерството за XXXX)
2.2.2. Организирајте состанок за улогата на медиумите во борбата против трговијата со луѓе со претставници на медиумите	Министерство за XXXX во соработка со Министерството за XXXX, Јавно обвинителство.	II квартал	II квартал	Спроведен состанок со претставници на медиумите за нивната улога во борбата против трговијата со луѓе	Не е потребно финансирање

Стратешка област 3 - Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите

Оперативна цел 3: Подобрување на идентификацијата на жртвите на трговија со луѓе и квалитетот на заштитата и помошта при нивна социјална реинтеграција					
Индикатор за перформанси	Почетна вредност	Целна вредност во средината на имплементација на стратешкиот документ		Целна вредност на крајот на имплементацијата на стратешкиот документ	
Воспоставен систем за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе до 202 година	Во моментов не постои систем за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе	Воспоставен систем за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе, обучен тим за формална идентификација и обезбеден статус на жртвите врз основа на стандардизирани форми во 100% од случаите до крајот на 202Y година		Тимот за формална идентификација е функционален и дава резултати	
Клучна мерка 3.1: Подобрување на идентификацијата на жртвите и потенцијалните жртви на трговија со луѓе меѓу ранливите групи					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
3.1.1. Организирајте обука за членовите на тимот за формална идентификација за спецификите на спроведувањето на Стандардните оперативни процедури за идентификација на жртвите на трговија со луѓе и специфичните техники за спроведување на интервјуа со жртви	Министерство за внатрешни работи - Одделение за борба против трговија со луѓе	II квартал	II квартал	Организирана обука за членовите на Тимот за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе за спецификите на спроведувањето на Стандардните оперативни процедури за идентификација на жртвите на трговија со луѓе и специфичните техники за спроведување на интервјуа со жртви	XXXX евра (извор на финансирање)
2.1.2. Организирајте состаноци за Тимот за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе	Министерство за внатрешни работи - Одделение за борба против трговијата со луѓе	I квартал	IV квартал	Состаноците се запишани во годишниот извештај на Тимот за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе	Не е потребно финансирање

Стратешка област 4 - Истрага и гонење на трговија со луѓе

Оперативна цел 4: Зајакнување на капацитетот на властите за гонење трговија со луѓе, за поефикасни кривични и финансиски истраги					
Индикатор за перформанси	Почетна вредност	Целна вредност во средината на имплементација на стратешкиот документ		Целна вредност на крајот на имплементацијата на стратешкиот документ	
Зголемен бројот на кривични пријави поднесени против трговија со луѓе за 20% до 202X	Во периодот XXXX-XXX, полициската администрација поднесе кривична пријава поднесена против трговија со луѓе	Зголемен број на кривични пријави поднесени против трговија со луѓе за 10% до 202Y година		Зголемен бројот на кривични пријави поднесени против трговија со луѓе за 20% до 202 година	
Клучна мерка 4.1: Обезбедете поактивен пристап кон полициските и обвинителските напори во борбата против сите форми на трговија со луѓе					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
4.1.1. Следете ги активностите на Оперативниот тим за борба против трговија со луѓе	Наведете релевантни државни тела	I квартал	IV квартал	Се прават квартални извештаи за работата на Оперативниот тим за борба против трговија со луѓе	Не е потребно финансирање
4.1.2. Зајакнете го надзорот над објектите и луѓето од интерес во врска со сексуалната експлоатација преку контроли и други оперативни активности	Полициска администрација	I квартал	IV квартал	Извршен надзор над најмалку X објекти од интерес	Не е потребно финансирање
Клучна мерка 4.2: Зајакнување на капацитетите во судството за постигнување ефикасно гонење и поефикасно идентификување и конфискација на имот стекнат со криминални активности					
Активност	Одговорни тела	Датум на започнување	Планиран датум на завршување	Индикатор за резултати	Финансиска проценка
4.2.1. Спроведете обука за судии и обвинители за борба против трговијата со луѓе	[Релевантна институција задолжена за обука на судството и обвинителството]	I квартал	I квартал	Спроведена дводневна обука за судии и обвинители врз основа на специфична програма за обука	XXXXX Euros (funding source)
4.2.2. Развивање и спроведување на курс за учење на далечина (е-учење) за судии и обвинители за борба против трговија со луѓе и заштита на жртви на трговија со луѓе	[Релевантна институција задолжена за обука на судството и обвинителството]	I квартал	I квартал	Спроведен курс за учење на далечина (е-учење) за судии и обвинители за борба против трговија со луѓе и заштита на жртви на трговија со луѓе	XXXXX Euros (funding source)

АНЕКС 4: ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ, ЕВАЛУАЦИЈА И УЧЕЊЕ

Цел: - План за мониторинг и евалуација на Националниот акционен план против трговија со луѓе во земја xxx, кој се протега од xxx до xxx.						
Контекст: - Краток став за националните структури, улогите и дефинирањето на одговорностите за трговија со луѓе - Комуникација: кои се каналите на комуникација и кој со кого комуницира (напредок, предизвици, општи проблеми со спроведувањето), која е влезната точка во крајно одговорната структура (сепак, некои работи треба да се разјаснат со придружните структури)						
Известување: - Кратко појаснување на текст: ○ Кому кај кого одат податоците и извештаите (мониторинг) ○ Кој го пишува годишниот извештај за мониторинг ○ Заедничка дискусија за годишниот извештај за мониторинг ○ Презентација на годишниот извештај за мониторинг до Кабинетот, Парламентот или слично (вклучувајќи временска рамка, доколку постои)						
Преглед и евалуација: - Дефинирајте дали да направите преглед на националниот акционен план или евалуација (среднорочна или крајна проценка) - Дефинирајте ја целта на прегледот / евалуацијата - Дефинирајте го времето / фреквенцијата на преглед / проценка - Кој е одговорен за прегледот и / или оценувањето? (целосна одговорност, детални одговорности)						
Овозможувачка рамка						
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Превенција						
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)

Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите						
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Истрага и гонење на трговијата со луѓе						
Исход х						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)
Исход х:						
Аутпути	Индикатори	Појдовна основа	Цели	Средства за верификација	Фреквенција на собирање на податоци	Одговорен (кој ги собира податоците)

АНЕКС 5: ФОРМА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ИМПЛЕМАНТИЦИЈАТА

Институција / организација (пополнување на извештај за напредокот)		
Лице за контакт		
Период на известување		
Известување до		
Општи набљудувања / коментари (за промените забележани итн.)		
Поле (Овозможување рамка, превенција, заштита, гонење)		
Исход x		
Планирани резултат / цел		
Постигнат/и резултат/и		
Индикатор (x1) ¹⁷⁴		
Планирани резултати / цели		
Основа		
Аутпут (и) (постигнати)		
Активност / активности (спроведени)		
Проценка: резултатот е	На лош пат:	На добар пат:
Буџет		
Донатор (и)		
Коментар		
Индикатор (x2)		
Планиран резултат / цел		
Основа		
Аутпут(и) (постигнати)		
Активност / активности (спроведени)		
Проценка: резултатот е	На лош пат:	На добар пат:
Буџет		
Донатор (и)		
Коментар		

¹⁷⁴ X означува низа резултати. Бидејќи еден исход обично има повеќе од еден или два индикатори, тој е означен како индикатор x (се однесува на исход x), број 1, друг индикатор како индикатор x2 и така натаму, онолку колку што треба да пријавите. Табелата треба да се повтори за секој исход и соодветните индикатори.

Ве молиме забележете: ако вашата институција е одговорна за повеќе исходи или релевантни индикатори, повторете ги колоните од задебелената линија подолу, за вториот исход. За повеќе метрики, едноставно копирајте и додадете од колоната „Постигнати резултати“ на следната метрика.

Проценете дали вашите мерења (измерени според поставената цел) се на пат или надвор од патеката. Оваа проценка мора да биде реална и да одговара на поставените цели, во однос на постигнатите резултати. Доколку е потребно, вклучете какви било објаснувања и/или забелешки во редот за коментари.

АНЕКС 6: ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА МОНИТОРИНГ

Годишен извештај за следење за спроведувањето на Националниот акционен план и општите случувања во областа на трговијата со луѓе - образец

1. Вовед

- Кој за што известува (институција, лице за контакт)
- Период на известување
- На кого да пријавам
- Кој бил дел од известувањето

2. Набљудувањата на случувањата во областа на трговијата со луѓе

- Природа и обем на проблемот и случувањата
- Развој на настаните во режимот на извршување на сторителите при трговија со луѓе
- Развој на настаните во профилот на жртвите (важни информации за можни мерки за превенција)

3. Националната политика и законска рамка за борба против трговијата со луѓе

- Промени во политиките и правната рамка

4. Усогласеност со меѓународните правни стандарди

- Статус на и/или измени во законската рамка во врска со усогласеноста со меѓународните правни стандарди

5. Напредок во спроведувањето на Националниот акционен план против трговијата со луѓе (година - година)

а. Општи набљудувања:

- Како течеше спроведувањето во фазата на известување, општа проценка
- Институционални аранжмани за спроведување, општо оценување
- Идентификувани предизвици
- Планиран преглед / евалуација (доколку прегледот/евалуацијата е во тек, презентирајте кратко резиме на наодите)

б. Детален напредок во спроведувањето на националниот акционен план:

Вкупни резултати и достигнувања во извештајниот период:

- Опис на вкупните резултати/достигнувања од спроведувањето (во однос на целите и резултатите, промените кон кои се стремел националниот акционен план, опишувајќи ги промените што може да се припишат на активностите, како дел од спроведувањето на националниот акционен план)

Детални резултати и достигнувања во извештајниот период:

Овозможувачка рамка:		
Исход х		
Исход х		
Исход х		
Достигнувања:	- Опис на постигнатата промена, земајќи ги во предвид собраните податоци	
Спроведена активност / активности		
Проценка: Имплементацијата во оваа област е (мерена според исполнувањето на индикаторите)	На лош пат:	На добар пат:

Коментари (дадете дополнителни информации ако имплементацијата не е во тек)		
Потрошени ресурси:		
Превенција:		
Исход х		
Исход х		
Исход х		
Достигнување:	- Опис на постигнатата промена, земајќи ги во предвид собраните податоци	
Спроведена активност / активности		
Проценка: Имплементацијата во оваа област е (мерена според исполнувањето на индикаторите)	На лош пат:	На добар пат:
Коментари (дадете дополнителни информации ако имплементацијата не е во тек)		
Потрошени ресурси:		
Заштита:		
Исход х		
Исход х		
Исход х		
Достигнувања:	- Опис на постигнатата промена, земајќи ги во предвид собраните податоци	
Спроведена активност / активности		
Проценка: Имплементацијата во оваа област е (мерена според исполнувањето на индикаторите)	На лош пат:	На добар пат:
Коментари (дадете дополнителни информации ако имплементацијата не е во тек)		
Потрошени ресурси:		
Обвинителство/Судска постапка:		
Исход х		
Исход х		
Исход х		
Достигнувања:	- Опис на постигнатата промена, земајќи ги во предвид собраните податоци	
Спроведена активност / активности		
Проценка: Имплементацијата во оваа област е (мерена според исполнувањето на индикаторите)	На лош пат:	На добар пат:
Коментари (дадете дополнителни информации ако имплементацијата не е во тек)		
Потрошени ресурси:		

в. Забелешки, коментари

- аведете ги сите забелешки или коментари, во врска со спроведувањето на националниот акционен план што може да ги имате.

г. Научени лекции

- Наведете ги сите научени лекции во извештајниот период, што ќе бидат усогласени со поинаков пристап во следниот извештаен период.

д. Следни чекори / Патот напред

- Дадете преглед за тоа како вие (одговор на борба против трговија со луѓе) планирате да продолжите во следниот извештаен период, земајќи ги во предвид или институционалните промени, промените во фокусот, неопходните промени преку нови случувања, следењето на прегледот или проценката или претстојните подготовка на еден.

АНЕКС 7: ПРАШАЛНИК ЗА ВНАТРЕШНА ОЦЕНКА

за спроведување на Стратегијата и Акциониот план за борба против трговија со луѓе (20 ..- 20 ..)

Организација/Институција

Претставник

(Ве молиме пополнете го прашалникот електронски и искористете онолку простор колку што ви треба)

ЕВАЛУАЦИЈА НА ИСПОЛНУВАЊЕ НА СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ НА БОРБАТА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ

1.Објаснете како вашата институција/организација дава доволен придонес во борбата против трговијата со луѓе (ТЛ) (во смисла на улогата и активностите што се преземени)?

2. Дали сметате дека стратешките цели за борба против трговијата со луѓе поставени за периодот 20 .. - 20 .. се успешно исполнети?

☐ Да ☐ Не ☐ Делумно се исполнети

3.Ве молиме елаборирајте ги вашите ставови

4.Ве молиме, дадете општа оценка 1-5, во согласност со вашето мислење за стратешките цели за борба против трговијата со луѓе што се постигнати, согласно областите утврдени во стратегијата, а 1 е најниска оценка (целите не се постигнати) и 5 се највисока оценка (целите се целосно остварени). Ве молиме наведете коментар, за да го најдете вашиот став.

СТРАТЕШКО ПОДРАЧЈЕ (ЗАБЕЛЕШКА: АДАПТИРАЈТЕ СПОРЕД ОПШТАТА СТРАТЕШКА РАМКА)	ОЦЕНКА	КОМЕНТАР
1.ОВОЗМОЖУВАЧКА РАМКА		
1.1. Зајакнување на институционалните капацитети		
1.2. Координативна структура		
1.3. Правна и регулаторна рамка		
1.4. Меѓународна соработка		
1.5. Управување со информации, следење и евалуација		
2.ПРЕВЕНЦИЈА		
2.1. Идентификување на причините за појава на трговија со луѓе / деца и илегална миграција		
2.2. Зајакнување на капацитетите за реализација на превентивни активности		
2.3. Подигање на јавната свест и едукација		

2.4. Намалување на ранливоста		
2.5. Намалување на побарувачката		
3. ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПАТУВАЊЕ		
4. ДИРЕКТНА ПОМОШ, ЗАШТИТА, ИНТЕГРАЦИЈА И ДОБОВОЛНО/ВОЛОНТЕРСКО ВРАЌАЊЕ НА ЖРТВИТЕ НА ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ/МИГРАНТИТЕ		
5. ЕФИКАСНО ОТКРИВАЊЕ И ГОНЕЊЕ НА СТОРИТЕЛИТЕ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ/ИЛЕГАЛНА МИГРАЦИЈА		

6. Ве молиме наведете го вашето мислење во врска со предностите и недостатоците на Стратегијата за борба против трговија со луѓе 20 ..- 20 ..

а. Стратегијата е сеопфатна и е структурирана во согласност со националното законодавство и меѓународните стандарди.

☐ Тотално се согласувам
 ☐ Делумно се согласувам
 ☐ Не се согласувам
 ☐ Немам став во врска со ова прашање

Коментари и сугестии:

б. Улогата и компетенциите на институциите/организациите вклучени во борбата против трговијата со луѓе се правилно дефинирани и дистрибуирани.

☐ Тотално се согласувам
 ☐ Делумно се согласувам
 ☐ Не се согласувам
 ☐ Немам став во врска со ова прашање

Коментари и сугестии:

в. Координативното тело за борба против трговијата со луѓе воспостави соодветен и ефикасен принцип за следење на целите на стратегијата што е постигната.

☐ Тотално се согласувам
 ☐ Делумно се согласувам
 ☐ Не се согласувам
 ☐ Немам став во врска со ова прашање

Коментари и сугестии:

7. Дали сметате дека некои од поставените цели се премногу амбициозни за предвидениот период на спроведување? Зошто?

8. Имајќи ја во предвид вашата улога и компетенции, кои се вашите препораки, во врска со подготовката на новата Стратегија за борба против трговија со луѓе, во однос на нејзината структура и содржина, како и процесот на следење на постигнатите цели?

Број на активности согласно Акциониот план	Резултати	Ваше учество во активност (да / не)	Наведете ја реализираната активност во која сте учествувале	Оценка	Забелешка
1. Овозможувачка рамка					
1.1 Зајакнување на институционалните капацитети					
1.2. Координативна структура					
1.3. Правна и регулаторна рамка					
1.4. Меѓународна соработка					
1.5. Управување со информации, мониторинг и евалуација					
2. ПРЕВЕНЦИЈА					
2.1. Идентификување на причините за појава на трговија со луѓе / деца и илегална миграција					
2.2. Зајакнување на капацитетите за реализација на превентивните активности					
2.3. Подигање на јавната свест и едукација					
2.4. Намалување на ранливоста					
2.5. Намалување на побарувачката					
3. Поддршка и заштита на жртвите и сведоците на жртвите					
4. Истрага и гонење на извршителите на трговијата со луѓе					

ВИ БЛАГОДАРИМЕ!

Ве молиме, пополнете го овој прашалник и испратете го до **наведете лице за контакт/адреса за е-пошта до наведете го најдоцна датумот.**

АНЕКС 8: ИЗВЕШТАЈ ЗА ОЦЕНУВАЊЕ

Стратегија и Акционен план против трговија со луѓе 20 ..- 20 ..

Целта на евалуацијата е да се проценат резултатите и влијанието на Стратегијата и Акциониот план против трговија со луѓе, да се извлечат научените лекции, како и да се развијат практични препораки за дизајнирање на новата Стратегија за борба против трговија со луѓе и националниот акционен план. Според тоа, извештајот за евалуација треба да ги опише контекстот, пропустите и потребите на претходниот одговор за борбата против трговијата со луѓе, достигнувањата на различни нивоа, како и препораките за идните активности во врска со идната стратегија. Проценката треба да се спроведе според следниве критериуми: **релевантност, ефикасност, ефективност, влијание и одржливост на предвидените резултати.**

Извештајот за евалуација треба да ја состави проценката и генерално треба да биде структуриран на следниот начин:

- **Вовед**, објаснувајќи го контекстот на проблемот, позадината на евалуацијата и применетата методологија;
- **Секции што ја анализираат структурата и дизајнот/елементите** на стратегијата и акциониот план;
- Дел за проценка на постигнувањата во секоја стратешка област, вклучително и информации за планираните и спроведените активности, проценка на постигнувањата, заклучоците и препораките за секоја стратешка област;
- Општи **заклучоци и препораки**;
- **Извршно резиме** со белешки во врска со критериумите за проценка (релевантност, ефикасност, ефективност, влијание и одржливост), што ја опишуваат **општата евалуација** на одговорот за борба против трговија со луѓе.

Се препорачува следната структура на извештајот (прилагодена според контекстот):

1. Вовед

- 1.1 Позадина на евалуација
- 1.2 Цели за проценка
- 1.3 Методологија за евалуација

2. Анализа на структурата и дизајнот/елементите на Стратегијата и Акциониот план за борба против трговија со луѓе (20 ..- 20 ..)

- 2.1. Развој и усвојување
- 2.2 Структура на одговорот за борба против трговија со луѓе
- 2.3. Опис на структурата на Стратегијата (20 ..- 20 ..) (стратешко ниво)
- 2.4 Опис на структурата на Акциониот план (20 ..- 20 ..) (оперативно ниво)
- 2.5 Анализа на структурата и елементите на Стратегијата и Акционенот план

(Овој дел треба да содржи ако Стратегијата и Акциониот план се сеопфатни и структурирани според меѓународните стандарди, ако ги содржат сите потребни елементи, вклучувајќи детален опис на целта, мисијата и стратешките области во обезбедувањето одговор на борбата против трговија со луѓе, состојбата анализа, опис на законската и институционална рамка за борба против трговијата со луѓе итн. Покрај тоа, треба да се процени дали очекуваните резултати се поврзани со стратешките цели и дефинирани според правилото SMART (специфични, мерливи, остварливи, релевантни и временски ограничени)¹⁷⁵. Покрај тоа, овој дел треба да содржи проценка дали улогите и надлежностите на релевантните институции/организации, активни во областа на трговија со луѓе се правилно дефинирани и распоредени. Доколку е потребно, може да содржи препораки за подобрување на структурата на анализираните документи).

¹⁷⁵ Со цел ефикасно следење, прегледување или проценка на напредокот на стратегиите, потребно е да се дефинираат резултатите / очекуваните резултати според SMART стандардите. (Погледнете дел А.5.1)

3. Постигнувања според стратешките цели и специфичните цели во Стратегијата и Акционенот план (20 .. - 20 ..)

3.1. Овозможувачка рамка

3.1.1 Тема 1

3.1.2. Тема 2

3.1.3 Тема 3

3.1.4 Тема 4

(според овој дел, треба да се даде споредба и анализа на планираното и постигнатото, информации за тоа, зошто одредени активности не се спроведени, даден одговор според препораките на меѓународните чинители итн.)

3.1.5 Статус кво на спроведувањето и препораките

(евентуално структурирана во едноставна табела, која содржи резиме на достигнувањата од стратешкото подрачје и препораки за следниот стратешки циклус).

3.2 Превенција

3.2.1 Тема 1

3.2.2. Тема 2

3.2.3 Тема 3

3.2.4 Тема 4

3.2.5 Статус кво на спроведувањето и препораките

3.3 Заштита

3.3.1 Тема 1

3.3.2. Тема 2

3.3.3 Тема 3

3.3.4 Тема 4

3.3.5 Статус кво на спроведувањето и препораките

3.4 Обвинителство/Судска постапка

3.4.1 Тема 1

3.4.2. Тема 2

3.4.3 Тема 3

3.4.4 Тема 4

3.4.5 Статус кво на спроведувањето и препораките

4. Општи заклучоци и препораки

(Овој дел треба да определи до кој степен се исполнети тековните цели на Стратегијата за борба против трговија со луѓе. Ова треба да се направи со давање на заклучоци, засновани врз проценка на следново: ако Стратегијата за борба против трговија со луѓе и Акциониот план се сеопфатни и структурирани, според националното законодавство и меѓународните стандарди; ако улогите и одговорностите на актерите за борба против трговија со луѓе биле правилно распределени; степенот до кој се реализирале предвидените активности; ако квалитативните и квантитативните индикатори овозможуваат соодветна споредба на планираното и реализираното; ако планираните активности беа премногу амбициозни за предвидениот период на имплементација и ако очекуваните резултати беа засновани на нереални очекувања; ако предвидените резултати со Стратегијата се одржливи и ако може да се реплицираат во иднина. Ова поглавје, исто така, треба да обезбеди препораки за дизајнирање новата стратегија и акционен план за борба против трговија со луѓе.)

Извршно резиме

(Врз основа на целокупната проценка, овој дел треба да даде одговори на следниве прашања: ако Стратегијата за борба против трговија со луѓе и Акциониот план се релевантни, ако предвидените цели и активности се соодветни за да се постигнат очекуваните резултати; ако е ефикасен, според резултати што се постигнати; доколку е ефикасен, во смисла на постигнување на резултатите со разумни трошоци и употреба на човечки/материјални ресурси; и на крај, ако Стратегијата и Акциониот план имаат влијание, во однос на степенот до кој целната група има корист од активностите и степенот до кој спроведувањето на стратегијата придонесе за целите на пошироката национална политика и програми за борба против трговија со луѓе)

Анекси

Анекс 1 Список на преглед на работна маса и веб-извори

Анекс 2 Список на засегнати страни

Анекс 3 Прашалник за евалуација

